PIERŠY BIEŁARUSKI

KALENDAR

NAŠAJE NIWY

NA

1910 hod.

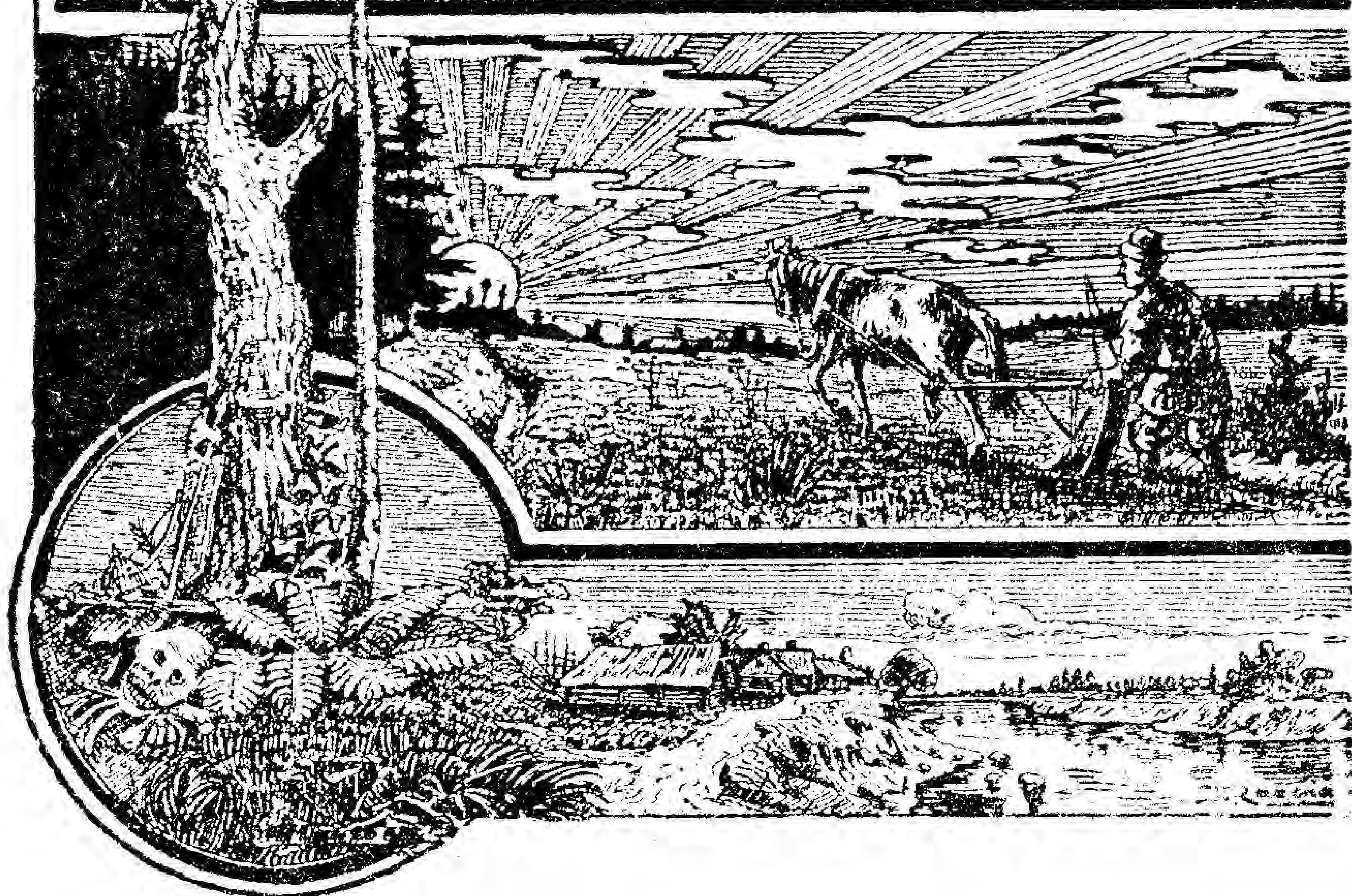

ТИП. М. КУХТО, ВИЛЬНА.

„Swajho nie čurajsieś
—i čužomu nawučajcieś!“

Pieršy Biełaruski
KALENDAR
„Našaje Niwy“
na 1910 hod.

Cena 15 kap. s pieresyłkaj 20 kap.

Kalendar možna kuplać:

u WILNI u kniharniach „Kultura“, W. Makoŭskaho, J. Zawadzkaho, M. Piaseckaje-Šłapelis, u kniharni „Letuva“ Karabašnikowa, i u redakcii biełaruskaj hazety „Naša Niwa“.
u MINSKU u kniharni W. Makoŭskaho-Frenkiela.
„ WITEBSKU „ Kołoŭrat-Čerwinskaj.
„ HRODNI „ A. Lewandoŭskaho, B. Kozłoŭskaho.
„ MOHILOWI „ J. H. Syrkina.
„ HOMLI „ J. H. Syrkina.
„ PIECIERBURZI u Polskaj kniharni na Władimirskim prosp. № 13.
„ WARSAWI u kniharni G. Centernšwera na Maršałkoŭskaj wulicy.
„ SŁONIM—kniharnia Polskaja,
„ KIJEWI u kniharni „Literaturno-Naukowaho Wistnika“, Władzimirski plac, 28.

WILNIA
Drukarnia M. Kuchty, Dwarcowaja wulica d. 4.

1910.

Uschod i zachad sonca.

Miesiacy.	Čysło	Uschod. hadz.	Uschod. min.	Zachad. hadz.	Zachad. min.	Doŭž. dnia. hadz.	Doŭž. dnia. min
Studzień	1	8	12	4	05	7	52
„	11	8	02	4	22	8	20
„	21	7	47	4	42	8	55
„	31	7	28	5	02	9	34
Luty	10	7	06	5	22	10	16
„	20	6	43	5	42	10	59
Sakawik	1	6	19	6	01	11	42
„	11	5	54	6	19	12	25
„	21	5	30	6	38	13	08
„	31	5	06	6	57	13	51
Krasawik	10	4	43	7	15	14	32
„	20	4	21	7	34	15	13
„	30	4	02	7	52	15	50
Trawień	10	3	46	8	08	16	22
„	20	3	34	8	22	16	48
„	30	3	28	8	34	17	06
Čerwień	9	3	27	8	36	17	09
„	19	3	32	8	35	17	03
„	29	3	42	8	28	16	46
Lipień	9	3	55	8	16	16	21
„	19	4	11	8	00	15	45
„	29	4	20	7	40	15	11
Sierpień	8	4	47	7	18	13	50
„	18	5	02	6	55	13	20
„	28	5	22	6	31	13	09
Wieresień	7	5	40	6	06	12	26
„	17	5	58	5	41	11	43
„	27	6	17	5	17	11	00
Kastryčnik	7	6	36	4	53	10	17
„	17	6	55	4	31	9	48
„	27	7	15	4	12	8	57
Listapad	6	7	35	3	56	8	21
„	16	7	52	3	45	7	57
„	26	8	06	3	20	7	23
Sniežeń	7	8	19	3	40	6	50
„	17	8	25	3	35	6	53
„	27	7	19	3	57	6	57

РОССІЙСКІЙ ИМПЕРАТОРСКІЙ ДОМЪ.

ЕГО ИМПЕРАТОРСК. ВЕЛИЧ. ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ **Николай Александровичъ,** Самодержецъ Всерос., род. въ 1868 г. 6 Мая (тезоим. 6 Декаб.)

Августѣйшая Родительница ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА:

ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЕЛИЧЕСТВО ГОСУДАРЫНЯ ИМПЕРАТРИЦА **Марія Ѳеодоровна,** род. въ 1847 г. 14 Нояб. (тезоим. 22 Іюля); была въ супруж. съ Имп. **Александромъ III-мъ** (въ Бозѣ почилъ 20 Октяб. 1894 г.)

Августѣйшая супруга ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА:

ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЕЛИЧЕСТВО ГОСУДАРЫНЯ ИМПЕРАТРИЦА **Александра Ѳеодоровна,** род. въ 1872 г 25 Мая (тезоим. 23 Апр.) въ супруж. съ 14 Нояб. 1894 г. Дочь Велик. Герц. Гессенскаго Людвига IV и Супруги его Велик. Герц Алисы.

Августѣйшія Дѣти ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА:

ЕГО ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЫСОЧЕСТВО ГОСУДАРЬ НАСЛѢДНИКЪ ЦЕСАРЕВИЧЪ и Велик. Князь **Алексѣй Николаевичъ,** род. въ 1904 г. 30 Іюля (тезоим. 5 Октября).

ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЫСОЧЕСТВО Вел. Княжна **Ольга Николаевна,** род. въ 1895 г. 3 Ноября (тезоим. 11 Іюля).

ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЫСОЧЕСТВО Вел. Княжна **Татіана Николаевна,** род. 1897 г. 29 Мая (Тезоим. 12 Января).

ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЫСОЧЕСТВО Вел. Княжна **Марія Николаевна,** род. въ 1899 г. 14 Іюня (тезоим. 22 Іюля).

ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЫСОЧЕСТВО Вел. Княжна **Анастасія Николаевна,** род. въ 1901 г. 5 Іюня (тезоим. 22 Декабря).

Августѣйшій братъ ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА:

ЕГО ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЫСОЧЕСТВО Вел. Князь **Михаилъ Александровичъ,** род. въ 1878 г. 22 Ноября (тезоим. 22 Ноября).

Августѣйшія сестры ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА:

Ея Импер. Выс. Вел. Княгиня **Ксенія Александровна,** (см. далѣе).

Ея Импер. Выс. Вел. Княг. **Ольга Александровна,** род. въ 1882 г. 1 Іюня (тез. 11 Іюля); въ супруж. съ 27 Іюля 1901 г. съ Его Выс. Принцемъ Петромъ Александровичемъ Ольденбургскимъ.

Августѣйшіе Дяди и Тетки ГОСУД. ИМПЕРАТОРА:

Ея Импер. Выс. Вел. Княг. **Марія Павловна,** род. въ 1854 г. 2 Мая (тезоим. 22 Іюля), была въ супруж. съ Его Импер. Выс. Вел. Кн. Владиміромъ Александровичемъ († 4 Фев. 1909 г.). **У нея дѣти:** Ихъ Импер. Высоч. Вел. Князь **Кириллъ Владиміровичъ,** род. въ 1876 г. 30 Сент. (тезоим. 11 Мая), супруга Его великая княгиня **Викторія Ѳеодоровна,** род. 12 Ноября 1876 г. (тезоим 1 Іюня) у нихъ дочери: **Марія Кирилловна,** род. 20 Янв. 1907 г. (тез. 22 Іюля), **Кира Кирилловна,** род. 26 Апрѣля 1909 г. тез. 28 Февраля); Велик. Князь **Борисъ Владиміровичъ,** род. въ 1877 г. 12 Нояб. (тезоим. 2 Мая), Вел. Князь **Андрей Владиміровичъ,** род. въ 1879 г. 2 Мая (тезоим. 30 Ноября); Вел. Княг. **Елена Владиміровна,** род. въ 1882 г. 17 Янв. (тезоим. 21 Мая), въ супруж съ 16 Августа 1902 г. съ Его Корол. Выс. королевич. греческ. Николаемъ Георгіевичемъ.

Его Имп. Высоч. Вел. Князь **Павелъ Александровичъ,** род. въ 1860 г. 21 Сент. (тезоим. 29 Іюня) былъ въ Супруж. съ Ея Имп. Выс. Вел. Княг. Александрою Георгіевною († 12 Сентября 1891 г. **У него дѣти:** Его Имп. Выс. Вел. Князь **Димитрій Павловичъ,** род. въ 1891 г. 6 Сент. (тез. 21 Сент.); Ея Имп. Высоч. Вел. Княг. **Марія Павловна,** род. въ 1890 г. 6 Апр. (тез. 22 Іюля), въ супруж. съ 20 Апрѣля 1908 г. съ его Корол. Высоч. Принц. Вильгельмомъ Шведскимъ, герцог. Сюдерманландскимъ.

Ея Импер. Выс. Велик. Княг. **Марія Александровна,** род. въ 1853 г. 5 Окт. (тез. 22 Іюля); была въ супруж. съ Его Королев. Высоч. принцемъ Альфредомъ-Эрнестомъ-Альбертомъ Великобрит., Герцог.-Саксенъ-Кобургъ Готскимъ.

Ея Имп. Высоч. Вел. Княгиня **Елисавета Феодоровна,** род. въ 1864 г. 20 Окт. (тез. 5 Сент.); была въ супруж. съ Его Импер. Высоч. Велик. Кн.

Сергіемъ Александровичемъ († 4 Февраля 1905 г.)

Ея Импер Высоч. Великая Княгиня **Александра Іосифовна,** род. въ 1830 г. 26 Іюня (тез. 23 Апр.); была въ супруж. съ Его Импер. Выс. Вел. Княз. Константиномъ Николаевичемъ († 13 Янв. 1892 г.). **У нея дѣти:** Его Имп. Выс. Вел. Кн. **Николай Константиновичъ,** рол. въ 1850 г. 2 Февр. (тезоименитство 6 Декабря):

Его Имп. Выс. Велик. Кн. **Константинъ Константиновичъ,** род. въ 1858 г. 10 Авг. (тезоим. 21 Мая). Супруга Его Ея Имп. Выс. Вел. Княгиня **Елисавета Маврикіевна,** род. въ 1865 г. 13 Янв. (тез. 5 Сент.) **У нихъ дѣти:** Ихъ Высоч.: Князь **Іоаннъ Константиновичъ,** род. въ 1886 г. 23 Іюня (тез. 24 Іюня): Кн. **Гавріиль Константиновичъ,** род. въ 1887 г. 3 Іюля (тез. 13 Іюля); Князь **Константинъ Константиновичъ,** род. въ 1890 г. 20 Дек. (тезоим. 21 Мая); Кн. **Олегъ Константиновичъ,** род. въ 1892 г. 15 Нояб. (тез. 20 Сент.); Кн. **Игорь Константиновичъ,** род. въ 1894 г. 29 Мая (тезоим. 5 Іюня); Кн. **Георгій Константиновичъ,** род. въ 1903 г. 23 Апр. (тез. 23 Апр.); Княжна **Татіана Константиновна,** род. въ 1890 г. 11 Янв. (тез. 12 Янв.); Княжна **Вѣра Константиновна,** род. въ 1906 г. 11 Апр. (тез. 17 Сентября.)

Его Имп. Высочество Вел. Князь **Димитрій Константиновичъ,** род. въ 1860 г. 1 Іюня (тезоим. 21 Сентября);

Ея Королевское Велич. Королева Эллиновъ **Ольга Константиновна,** рол. въ 1851 г. 22 Авг. (11 Іюля); въ супруж. съ Его Вел. Кор. Эллиновъ Георгомъ 1;

Ея Имп. Высоч. Вел Княгиня **Вѣра Константиновна,** род. въ 1854 г. 4 Февр. (тезоим. 17 Сент.); была въ супруж. съ Его Королевскимъ Выс. Герцогомъ Вильгельмомъ-Евгеніемъ Виртембергскимъ.

Его Имп. Высоч. Вел. Князь **Николай Николаевичъ,** род. въ 1856 г. 6 Нояб. (тезоим. 27 Іюля); Супруга Его Ея Импер. Высоч. Велик. Княгиня **Анастасія Николаевна,** род. въ 1867 г. 22 Декабря.

Его Имп. Высоч. Велик. Князь **Петръ Николаевичъ,** род. въ 1864 г. 10 Янв. (тезоим. 29 Іюня); Супруга Его Ея Импер. Высоч. Велик. Княгина **Милица Николаевна,** род. въ 1866 г. 14 Іюля (тез. 19 Іюля); **У нихъ дѣти:** Ихъ Высоч.: Князь **Романъ, Петровичъ,** род. въ 1896 г. 5 Окт. (тезоим. 19 Іюля); Княжна **Марина Петровна,** род. въ 1892 г. 28 Февр. (тезоим. 28 Февр.); Княжна **Надежда Петровна,** род. въ 1898 г. 3 Марта (тезоим. 17 Сентября).

Его Импер. Высоч. Великій Князь **Михаилъ Николаевичъ,** род. въ 1832 г. 13 Окт. (тез. 8 Нояб.); былъ въ супруж. съ Ея Импер. Выс Велик, Княгинею Ольгою Θеодровною († 31 Марта 1891 г,), **У него дѣти:**

Его Имп, Выс, Вел, Князь **Николай Михаиловичъ,** род, въ 1859 г, 14 Апр, (тезоим, 6 Декабря);

Его Имп, Выс, Вел, Князь **Михаилъ Михаиловичъ,** род, въ 1861 г. 4 Окт. (тезоим, 8 Ноября);

Его Имп, Высоч, Вел, Князь **Георгій Михаиловичъ,** род, въ 1863 г, 11 Авг, (тез, 26 Нояб,); Супруга Его Ея Имп, Высоч, Велик, Княгиня **Марія Георгіевна,** род, 1876 г, 20 Фев, (тезоим, 22 Іюля); **У нихъ дочери:** Ихъ Высоч, Княжна **Нина Георгіевна,**род, 7 Іюня 1901 г, (тез, 14 Янв,) и Княжна **Ксенія Георгіевна,** род, въ 1903 г, 9 Авг, (тезоим, 24 Января);

Его Имп, Выс, Велик, Кн, **Александръ Михаиловичъ,** род, въ 1866 г. 1 Апр, (тез, 30 Авг.); Супруга Его Ея Имп, Выс, Велик, Княг, **Ксенія Александровна,** род, въ 1875 г, 25 Марта (тез, 24 Янв,); **У нихъ дѣти:** Ихъ Высоч, Кн, **Андрей Александровичъ,** род, въ 1897 г, 12 Янв. (тез, 30 Нояб,); Кн, **Федоръ Александровичъ,** род, въ 1898 г, 11 Дек, (тез, 16 Мая); Кн, **Никита Александровичъ,** род, въ 1900 г, 4 Янв. (тез, 24 Іюня); Кн, **Димитрій Александровичъ,** род, въ 1901 г, 2 Авг, (тез, 26 Октяб,); Кн, **Ростиславъ Александровичъ,** род, въ 1902 г, 11 Нояб, (тез, 14 Марта); Князь **Василій Алегсандровичъ,** род, въ 1907 г, 24 Іюня (тез, 2 Августа); Княжна **Ирина, Александровна,** род, въ 1895 г, 3 Іюля (тезоим, 5 Мая);

Его Импер, Высоч, Велик, Князь **Сергій Михаиловичъ,** род, въ 1869 г 25 Сентября (тез, 25 Сентября);

Ея Импер, Выс, Вел, Княгиня **Анастасія Михаиловна,** род, въ 18.0 г, 16 Іюля (тез, 22 Декабря); была въ супруж, съ Его Королевскимъ Высоч, Велик, Герцогомъ Мекленбургъ-Шверинскимъ Фридрихомъ-Францемъ.

1910 hod

zwyčajny, maje dzion 366.

Zaćmieńnia.

U 1910 hadu buduć dwa zaćmieńnia sonca i dwa miesiaca, z katorych budzie u nas widočnym tolki druhoje zaćmieńnie miesiaca. Heta zaćmieńnia budzie z 3 na 4 Listopada, pačniecca a 12 hadzin 16 min. nočy, končycca u 5 hadz. 26 min. nočy.

Kalendarnyje znaki.

- pieršaja kwadra.
- pouńia (druhaja kwadra)
- wietašok (schod)
- maładzik (ćaćwiortaja kwadra)
- wialikaje świata
- siaredniaje świata
- † małoje świata
- carski dzień (tabie)

Pasty, miasajedy, paminki i dr. prawasłaūnaj cerkwi.

Studnia	5	Aŭt.	Kućcia pierad wodachryščeńniem.
—	—	—	Miasajed 8 tyd. 3 d.
Lutaho	22	Pan.	Maślenica praz tydzień.
„	28	Niad.	Zapusty.
Sakawika	24	Sier.	Paławina postu.
Čerwienia	13	Niad.	Zapusty na piatrowicu.
„	14	Pan.	Piatrowica 2 tydni 1 dzień.
Sierpnia	1	Niad.	Pračyścienski post. 2 tydni da 15.
Wieraśnia	14	Aŭt.	Użwiżeńnie (post).
Listapada	15	Pan.	Pačatak Pilipoŭskaho postu.

Dni ŭ katoryje nie wienčajuć.

1) Praz uwieś hod pierad sieradoj i piatnicaj.
2) Pierad niedzielami i światočnymi dniami.
3) Ad 14 Listapada da 6 studnia.
4) Ad miasopustnaj niadzieli da Fominaj.
5) U pasty Piatrowicy i pračyścienski.

Swiaty i pasty katalickaj cerkwi.

Adwent pačynajecca ŭ niadzielu 28 Listapada.
Post wialiki pačynajecca ŭ sieradu papielcowuju.
Suchije dni prypadajuć ŭ sieradu papielcowuju.
I. Pa pieršaj niadzieli wialikaho postu.
II. Pa zialonych swiatkach.
III. Pa padwyšeńniu kryža światoha.
IV. Pa 3-ciej niadzieli adwentu.

Kryžowyje dni. Prypadajuć ŭ paniedziełak, aŭtorak i sieradu pierad samym ŭ Nieba Ustupleńniem.
— Žanicca i spraŭlać wiasielli kaścioł zabaraniaje:
I. Ad pieršaj niadzieli adwentu da troch karaloŭ.
II. Ad sierady papielcowaj da prawodnaj niadzieli.

Tabelnyje dni (nieprysutstwiennyje).

Studzień 1 Nowy hod.
" 6 Wodochryščeńnie.
L u t y 2 Strecieńnie.
" 26—27 Zahawiny.
Saławik 55 Błahowieščeńnie.
Krasawik 11 Wierbnaja niadziela.
" 15—17 Wialikije: Ćećwier, Piatnica i Subota.
" 18—23 Wialikadny tydzień.
" 23 Imianiny *Hasudaryni Impieratrycy.*
Trawień 6 Uradziny *Hasudara Impieratara.*
" 9 Świat. Mikałaja.
" 14 Koronowańnia *Ich Impieratorsk. Wieličestw.*
" 25 Uradziny *Hasudaryni Impieratrycy.*
" 26 Uwozniesieńnie Haspodnie.
Čerwień 6 Dzień Sw. Trojcy.
" 7 Dzień Sw. Ducha.
" 29 Sw. Pietry i Paŭła.
Lipień 22 Imianiny *Hasudar. Impieratrycy.*
" 30 Uradziny *Naślednika Cesarewiča.*
Sierpień 6 Spas.
" 15 Uśpieńnie Pračystaj Boharodzicy.
" 29 Ściaćcie Jana Predciečy.
" 30 Kn. Aleksandra Nieŭskaho.
Wieresień 8 Rožestwo Pračystaj Boharodzicy.
" 14 Uzdźwiżeńnie Kryža Hospodniaho.
" 26 Iana Bohosłowa.
Kastryčnik 1 Pakroŭ Boharodzicy.
" 5 Imianiny *Naślednika Cesarewiča.*
" 21 Uśestwije na pasad *Hasudara Impieratara.*
" 22 Kazanskaj Božaj Maciery.
Listapad 14 Uradziny ŭdowaj *Hasud. Impieratrycy.*
" 21 Uwod u Chram Boharodzicy.
Śnieżeń 6 Imianiny *Hasud. Impieratora.*
" 25—26 Rażestwo Chystowo (Kalady).

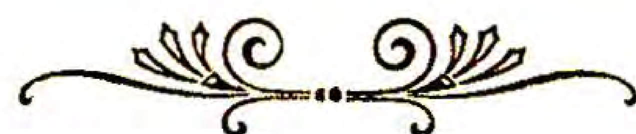

Январь — СТУДЗЕНЬ (мае дзён 31) / STUDZIEN (maje dzion 31) — Styczeń

	Календар праваслаўны			Kalendar R.katalicki		Календар Грэко-Уніяцкі	
✠	1	П.	**Обрѣзаніе Г-не** св	P.	† **Nowy rok.**	П.	**Новы Год. Вас. В.**
			Василія Великаго.	S.	Makarego Op.	С.	Сільвэстра папы.
	2	С.	п.Серафима саров.				
	3	**В.**	*Н. предъ Просвѣщ*	N.	Ew. Marka. 1,—1,8.	В.	*Нед. по Н. Год.*
			п. Малах. м.Гордія		**N. po N.R.** Daniela.		**i 31.** Собор 70 Ап.
	4	П	Соборъ70 апостол.	P.	Tytusa B.	П.	Суб. п.Пр.Малахія
	5	В	п.Михея п Мины	W.	*Wigilija.* Telesfora.	В.	Нав. Богояв.,Теоп
	6	**С.**	**БОГОЯВЛЕНІЕ.**	S.	**Trzech króli.**	С.	**Богояв. (Іордан).**
	7	Ч	*Соб. Іоанна Предт.*	Cz.	Lucyana i Juliana.	Ч.	†Соб.св. Івана Хр.
✠	8	П.	п. Георгія,Григор.	P.	† Seweryna Op.	П.	Георгія пр.Еміліян
✠			мц. Василиссы.				
†	9	С.	*Свт.Филиппа* митр	S.	Marcyana P. M.	С.	Поліевкта Евстр.
†	**10**	**В.**	*Нед. по Просвѣщ.*	N.	Ew. Mat. 4, 12—17.	В.	*Нед. 1 по просвеш.*
			еп.Григорія п.Пав.		**N.1 po3 K.**Agatona.		**i 32** † Тэодозія
†	11	П	*п. Өеодосія,* Мих.	P.	Hon raty P.	П.	Сус.п.Пр. Грыгор.
	12	В.	мц. Татіяны.	W.	Arkadyusza i Mod.	В.	Татіяны м.
	13	С	м. Ермила, Петра	S.	Weroniki.	С.	Ермила і Стратон.
	14	Ч	п Исаи р.-апНины	Cz	Hilarego B. W.	Ч.	Отцов в Сінаі
	15	П	п. Павла, Іоанна	P.	† Pawła I Pust.	П.	Павла прп.
	16	С.	Покл.вер.ап.Петра	S.	Marcelego P. M.	С.	Покл. вер. с.Петра
†	**17**	**В.**	*Нед 35-я*—**п. Анто-**	N.	Ew. Łuk 6,17—23.	В.	*Нед. 2 по проевеш.*
			нія Великаго		**N.2 po 3K.***Im.Jezus.*		**і фарыс.** Автаназ.
	18	П	св. Аөан.. Кирилла	P.	Katedry św.Piotra.	П.	† Пр. Антонія Вел.
	19	В.	п.Макарія,Арсенія	W.	Henryka B. W.	В.	Макара
†	20	С.	**п. ЕвфиміяВел.**	S.	Fabiana P. M.	С.	† Пр. Евтімія вел.
	21	Ч	п.Максима.мАгніи	Cz.	Agnieszki P. M.	Ч.	Максімаісп.
	22	П	Ап. Тимоѳея	P.	† Wincentego M.	П.	Тімофея ап.
	23	С.	свм. Климента.	S.	*Zaslubiny NMP.*	С.	Клімента сьвщм.
	24	**В.**	*Нед.36-я*—п Ксеніи	N	Ew. Łuk. 19, 1—10	В.	*Нед. 3 по просвещ.*
			м. Вавилы. Тимоѳ.		*Sw Rodziny.*		Грыгорія Богосл.
†	25	П	*св. Григорія Богосл.*	P.	*Nawr św. Pawła Ap.*	П.	Ксеніі преп.
	26	В.	п. Ксенофонта	W.	Polikarpa B. M.	В.	Ксенофонта преп.
†	27	С.	*Пер. мщ. с. Іоан Зл.*	S.	J.Złotoustego.BW.	С	†Пер. мощ. Іоан.З.
	28	Ч	п. Ефрема Пал.	Cz.	Objaw.ś.Agnieszki.	Ч.	Ефрема сіріна
	29	П	см. Игнатія м Ром.	P.	†Franciszka Selez.	П.	Пер. мощ. Ігнатія
✠	30	С	*3-хъ святителей*	S.	Martyny P. M.	С.	**Трох Сьвятітелей**
	31	**В.**	*Нед.37-я* п.Никиты	N	Ew. Mat. 28,16—20.	В.	*Нед. 4 по просвещ.*
			мц. Аѳанасія		Piotra Nol.		Трыфона м.

Сьвяты і прысьвяткі, 1—Новы Год. 5—Галодная куцьця (перэд Водохрышчэньнем). 6 — Водохрышчэньне.

Прыказкі. На Новы рок прыбудзе дня на зайчы скок Сьвятое Васільле дзяжу месіць, пірагі пячэць, і рагатые і багатые. Сьвятое Водохрышчэньне ваду пасьвечае, людзей пакрапляе.

Swiaty i pryświatki. 1—Nowy Hod. 5—Hałodnaja kućca (pierad Wodochryščeniem). 6 — Wodochryščenie.

Prykazki. Na Nowy rok prybudzie dnia nazajčy skok. Swiatoje Wasille dziažu miesić, pirahi piače, i rahatyje i bahatyje. Swiatoje Wodachryščeńnie wadu paświečaje, ludziej pakraplaje.

Февраль — ЛЮТЫ (мае дзён 28) / LUTY (maje dzion 28) — Luty

			Календар праваслаўны.		KalendarR.katalicki.		Календар Грэко-Уніяцкі.
	1	П.	м.Трифона п.Петр.	P.	†† *Wig.* Ignacego	П.	Кіра і Івана Безс.
✠	2	**В.**	**СРѢТЕНІЕ Г-НЕ.**	W.	**Oczyszczenie NMP.**	В.	**Стретене Господне**
†	3	С.	*прв.Симеона Анны*	S.	Błażeja B. M.	С.	Сімеона Бог.Анны
	4	Ч.	п. Исидора,Никол	Cz.	Ansgarego.	Ч.	Ізыдора преп.
	5	П.	св. Өеодос. м.Агаө.	P.	† Agaty P. M.	П.	Агатія муч.
	6	С.	мц Мареы, Фавсты	S.	Doroty P. M.	С.	Вуколы еп.
	7	**В.**	*Нед. Мыт. и Фар.*— н. Пареенія, Луки	N.	Ew. Luk. 17, 10,14 Romualda p.	В.	*Нед. о Мыт. ѝ Фар.* Тэодора ст. м.
	8	П.	вм. Өеодсра с. Зах.	P.	Jana z Maty W.	П.	Партенія еп.
	9	В.	м. Никифора	W.	Apolonii P. M.	В.	Нікіфора, *Пост.*
	10	С.	свм. Харалампія.	S.	Scholastyki P.	С.	Харлампія
	11	Ч.	свм. Власія п.	Cz.	Saturnina kapł. M.	Ч.	Власія сьщм.
†	12	П.	**св. Алексія митр.**	P.	† Fulalii P. M.	П.	Мелетія еп.
	13	С.	п. Мартиніана Зои	S.	Jul:ana	С.	Мартініяна прп.
	14	**В.**	*Н. о Блудн. Сынъ*— п.Авраамія Исакія	N.	Ew. Łuk.15,11 --23. Walent. kapł.	В.	*Нед. о блудн. сынъ* Онісіма
	15	П.	Ап. Онис п Евсев.	P.	Faustyna.	П.	Авксентія прп.
	16	В.	м. Памфила,Павла	W.	Juliany P.	В.	Памфіла
†	17	С.	**вм. Өеодора.** мц.	S.	Patrycyusza.	С.	Теодора Тірона
	18	Ч.	п. Льва, Флавіена	Cz.	Symeona B.	Ч.	Льва папы
	19	П	Ап. Архиппа	P.	† Konrada.	П.	Архіпа ап.
	20	С.	с. Садока п. Агаө.	S.	Leona.	С.	Льва еп.
	21	**В**	*Мясопустъ.*— п.Тимоөея, Евстаө.	N.	Ew. Mat. 25—3. Maksyma B.	В.	*Нед. Мяс.* Обрет.моц. м. Евг.
	22	И.	м. Фотина п. Аөан.	P.	Kat. św. P.	П.	Тімотея прп.
	23	В.	свм. Поликарпа п.	W.	Piotra Dam.	В.	Полікарпа
†	24	С.	**1-е и 2-е обр.главы Іоанна Крестит.**	S.	*Macieja Ap.*	С.	†Обр.глав. с. Іоана
	25	Ч.	п. Тарасія,арх.цар.	Cz	Zygfryda B.	Ч.	Тарасія архіеп.
	26	П.	п. Порфирія еп.	P.	† Aleks. i N.	П.	Порфірія
	27	С	п. Прокопія, Тита	S.	Leandra B.	С.	Прокоп я
	28	**В**	*Сыропустъ.*– п. Ва силія. см.Нестора	N.	Ew. Mat. 6, 11. Pampliciusza.	В.	*Нед. Сыропустн.* Касіяна прп.

Сьвяты і нрысьвяткі. 2 Стрэценьне. 5 Агаты. 6 Грамніцы. 12 Ляксея. 28 праваслаўные загавіны.

Прыказкі Сьвятое стрэцень не вясну сустрэкае. Грамніцы зімы палавіца. Люты пытае ці добра ногі абуты. На Мацея дарога пацее.

Swiaty i pryświatki. 2 Strecienie. 5 Agaty 6 Hramnicy. 12 Laksieja. 28 prawasłaūnyje zahawiny.

Prykazki. Swiatoje strecienie wiasnu sustrekaje. Hramnicy zimy paławica. Luty pytaje ci dobra nohi abuty. Na Macieja daroha pacieje.

Мартъ — САКАВІК (мае дзён 31) / SAKAWIK (maje (dzion 31) — Marzec

			Календар праваслаўны.		Kalendar R. Katalicki		Календар Грэко-Уніяцкі.
	1	П.	имц. Евдокіи. м: Нестора, Антонины.	P	Albina.	П	Евдотіі муч:
	2	В.	свм.Өеодота.п. Арс.	W	Heleny Ces.	В	Теодота
	3	С.	м.Василис. п. Піамы	S	†† *Pop.* Kun.	С	Евтропія
	4	Ч.	п.Герасима м.Павла	Cz	†† Kazimier.	Ч	Герасіма.
	5	П.	м:Конона,Онисія.—	P	†† Euzebiusz.	П	Конона
	6	С.	м.Өеодора.п. Аркад.	S	†† Wiktora.	С	42 муч. в. Амфор.
†	**7**	**В**	*Н. Т Православія.*- свм Василія п.Павла	**N**	Ew.s.Jana 20.19-36. 1 Post. Tomasza.	**В.**	**1 Н. Посту** Теофілакта прп.
	8	П	Ап.Ерма.п. Дометія.	P	† Jana Boż.	П	Васілія, Евгенія.
†	9	В	**40 м. Севастійск.**	W	† Franciszki.	В.	4о муч.в.Севаст.
	10	С	м:Кодрата,Кипріан.	S	†† 40 Męczen.	С	Кондрата муч.
	11	Ч	свт.Софрон.,Евөим.	Cz	† Konstant.	Ч	Софрона.
	12	П	свт. Григор.двоесл.	P	†† Grzeg. P.	П	Теофана
	13	С	м: Терентія, Христ.	S	†† Krystyny.	С	Нікіфора прп.
	14	**В**	*Нед. 2-я.*- п. Венедикта, Өеогноста.	**N**	Ew.s.Jana 10,11-17. 2 Post. † MatylK	**В.**	**2 Н Посту.** Агапія і Деонізі
	15	П.	свм. Александра.	P.	† Klemensa.	П.	Савіна і Папы м.
	16	В.	Ап. Аристовула.	W.	† Abrahama.	В.	Алексея чел. Бож.
†	17	С.	п: **Алексія** Макрія.	S.	†† Józefa z A.	С.	Кірыла арх. рус
	18	Ч.	св.Кирил. п. Анина.	Cz.	† *Gabrycl A.*	Ч.	Хрызанта.
	19	П.	м: Хрисанөа, Даріи.	P.	†† *Józ. Obl. M.*	П.	От. воб. с Савы уб.
	20	С.	п. Іоанна Клавдіи	S.	†† Wolfr. B.	С.	Васілія Сщм.
†	**21**	**В.**	*Нед. Креетопокл.*- п:Крилла, Өомы.	**N.**	Ew.s.Jana 16,16-23 † Benedykta.	**В.**	**3 Н. Посту.** Васілія Смщ.
	22	П.	свм.Васил.п. Исаак.	P.	† Katarzyny.	П.	Суб. Лазар. Якова
	23	В.	мц.Лидіи. п.Никона.	W.	† Nikona.	В.	Нікона і 200 учен.
	24	С.	п: Захарія, Артемія.	S.	†† Marka i T.	С.	Захарія, Якова
✠	**25**	**Ч**	**БЛАГОВѢЩЕН.**	Cz.	† **Zw. NMP.**	Ч.	**Благовѣщ. П.Д.**
†	26	П.	Соб. Арх. Гавріила.	P.	†† Ludg. B.	П.	В. Четвер.
	27	С.	мц. Матроны. —	S.	†† Jana Dam.	С.	† Гаврыіла арх.
	28	**В.**	*Нед. 4-я.* п: Иларіона, Стеф. м. Іоны.	**N.**	Ew.s.Jana 16,15-15. 4 Past. † Jana Kap.	**В.**	**4 Н. Посту.** Стефана
	29	П.	п: Марка, Евстафія.	П.	† Eustaz. Op.	П.	Марка сп.
	30	В.	п: Іоана, Зосимы.	W.	† Anieli W.	В.	Іоанна монах.
	31	С.	свт Іоны.см. Ипатія.	S.	†† Balbiny P.	С.	Інація еписк.

Сьвяты і присьвяткі: 3 Папелец. 9 Саракі. 17 Ляксея. 25 Благовешчэньне.

Прыказкі. Марэць шчыпе за палец. 3 Сакавіком дрэвы сок пушчаюць. Сьвяты Ляксей сохі чешэць. Ляксей сьвята рыбацка. Саракі пчельніковае. Сьвятое Благовешчэньне заворывае. На прыска прабье лед пліска.

Światy i pryświatki. 3 Papielec. 9 Saraki. 17 Laksieja. 25 Błahawieščeńnie.

Prykazki. Marec ščypie za palec. Z Sakawikom drewy sok, puščajuć Swiaty Laksiej sochi češyć. Laksiej światа rybackaje, Saraki pčelnikowaje. Swiatoje Błahawieščeńnie zaworywaje. Na Pryska prabje lod pliska.

Апрѣль КРАСАВІК (мае дзён 30) KRASAWIK (maje dzion 30) Kwiecień

			Календар праваслаўны		Kalendar R.Katalicki		Календар Грэко-Уніяцкі.
	1	Ч.	п: Марія, Макарія.	Cz.	† Teod	Ч.	Марii
	2	П.	п. Тита. м. Амфіана	P.	†† Fr. a Paul.	П.	Тіта преп.
	3	С.	п. Никиты. м. Дія —	S.	†† Ryszarda.	С.	Нікіты.
	4	**В.**	*Нед. 5-я* - п: Іосифа Георгія, Зосимы.	**N.**	Ew. Marka 8,34-38. 5 Post †Izydora B.	**В.**	**Н. 5 посту.** Васілія.
	5	П.	п: Платона, Марка.	P.	† Wincentego.	П.	Іосіфа.
	6	В.	св. Меѳод, п. Евтих.	W	† Wilhelm. O.	В.	Евстахія
	7	С.	п: Георгія, Даніила.	S.	†† Epifanius.	С.	Георгія еп.
	8	Ч.	Ап.Руфа, св.Нифон.	Cz.	† Dyonizego.	Ч.	Гродіона
	9	П.	м.Евисихія, Вадима.	P.	†† Maryi Kl	П.	Евпсіхія
†	10	С.	**Лазарево Воскр.**	S.	†† Ezechiela.	С.	Терентія
✠	**11**	**В.**	*Нед. Вайі.* - **ВХОДЪ ГОСПОДЕНЪ ВЪ ІЕРУС.**	**N.**	Ew. Mat. 5,1—12. 6 Post.Leona Wiel.	**В.**	Нед. Вербная. Агрыпа еп.
	12	П.	п: Василія.пм.Мины	P.	†† Wikt. M.	П.	Терентія мц.
	13	В.	свм. Артемона.	W.	†† Hermaneg.	В.	Артемона
	14	С.	св. Мартина.	S.	†† Waleryjana.	С.	Мартіна
	15	Ч.	Ап:Аристарха,Пуда	Cz.	†† *W. Čzwar.*	Ч.	**Чысты четвергъ.**
	16	П.	м.Леонида.мц. Агап.	P.	†† *W. Piątek.*	П.	**Вялікая пятніца**
†	**17**	С.	см.Симеона м.Анан.	S.	†† *W. Sobota.*	С.	**Вялікая субота.**
✠	**18**	**В.**	**ПАСХА.**—п.Космы	**N.**	Ew. Łuk. 7,36—50. **Zm. Ch. Pana.**	**В.**	**Воскр. Христово** Вялік дзень
✠	**19**	**П**	п.Георг. м. Ѳеоны—	P.	**P.Wielka noc.**	П.	†Івана і Пафнутія
✠	**20**	**В.**	п:Ѳеодора,Анастас.	W.	*Wielk* Supl.	В.	Теодора і Анастазі
✠	**21**	**С.**	свм. Іаннуарія.	S.	Anzelma B. W.	С.	Януарія
✠	**22**	**Ч.**	Ап:Луки, Климента.	Cz.	Sotera i Kaja	Ч.	Теодора Прп. Клім.
♔	**23**	**П.**	**Тез. Госуд. Императриц.** мц. Алексадры.	P.	† *Wojciecha.*	П.	† Юрья В. муч.
✠	**24**	**С.**	м. Саввы. п.Елисав.	S.	Fidal sa M.	С.	Савы муч.
✠	**25**	**В.**	*Нед. о Ѳомѣ.* **Ап. Еванг. Марка**	**N.**	Ew. Jana 12,1—18. 2 po W.Marka Ew.	**В.**	**2 нед. по воскр.** Лазаря Тео.
†	26	П.	п. Стефана прв.—	P.	Kleta i Marc.	П.	Марка Ап.
	27	В.	Ап. и свм. Симеона.	W.	Teofila Ter.	В.	Сімеона
	28	С.	Ап:Іасона, Сосипат.	S.	Pawła od Krz.	С.	Ясона
	29	Ч.	м. Ѳеод. п. Мемнона	Cz.	Piotra M.	Ч.	9 муч. в кізыціі.
†	30	П.	**Ап. Іакова** п. Ник.	P.	† Katarzyny.	С.	† Якова Ап.

Сьвяты і прысьвяткі. 11 Вербная нядзеля. 15 Чысты чэцьвер. 18 Вялікдзень. 21 Градавая серада. 23 Юрья. 27 Радоуніца.

Прыказкі № Не я бью, верба бье за тыдзень Вялікдзень. Юрья пасе кароу а Мікола коней. Да Юрья корму і у дурня. На Радоуніцу да абеду пашуць, па абедзе плачуць а к вечэру скачуць.

Światy i pryświatki. 11 Wierbnaja niadziela. 15 čysty čećwier. 18 Wialikdzień. 21 Hradawaja siereda. 23 Jurja. 27 Radounica.

Prykazki. Nie ja bju wierba bje za tydzień Wialikdzień. Jurja pasie karou, a Mikoła kaniej. Da Jurja kormu i u durnia. Na Radounicu da abiedu pašuć, pa abiedzie płačuć, a k wiečeru skačuć.

Май ТРАВЕНЬ (мае дзён 31) TRAWIEN (maje dźion 31) Maj

			Календар праваслаўны.		Kalendar R. Katalicki.		Календар Грэко-Уніяцкі.
	1	С.	пр. Іереміи. см. Мак.	S.	Filipa i Jakuba	С.	Еремii прор.
†	**2**	**В.**	*Нед. Мѵроносицъ.* - кн: Бориса и Глѣба	**N.**	Ew. Marka 15,45-47. *N.3po W.Grobu Chr.*	**В.**	**Н. 3. по Воскр** Борыса і Глеба.
	3	П.	п. **Ѳеодосія,** Пет.—	P.	*Znalezienie Krz. sw.*	П.	Теодозія.
	4	В.	мц. Пелагіи.см.Ераз	W	Floryana M.	В.	Пелагіі преп.
	5	С.	вмц. Ирины.	S.	Piusa V, P.	С.	Ірэны м.
♔	**6**	**Ч.**	**Рожд. Гос. Импер.** пр. Іова.	Cz.	♔ *Jana Ap.*	Ч.	Іова многостр.
†	7	П.	**Знаменіе Кр.Г-ня**	P.	† Domic. i Euf.	П.	**Знамене кр. Г-ня.**
✠	8	С.	**Ап. Іоанна Богос.**	S.	**Stanisława B.**	С.	† Івана Богослова
✠	**9**	**В.**	*Нед. о Разслабл* **Свт. Никол. Чуд.**	**N.**	Ew. Jana 5 1—15. *N. 4 po W.*	**В.**	*Нед. 4 по Воскр.* пер. мощ. св. Нікол.
†	10	**П**	**Ап.Сим.** бл. Таисіи	P.	Izydora Or.	Р.	Сьв. Отц. 318
†	11	В.	**р.-ап. Кирилла, Меѳодія.** свм Мок	W.	Mamerta B.	В.	Мокія свщм.
✠	12	С	**Преполовеніе.**	S.	Pankracego M.	С.	Епіфанія и Герм.
	13	Ч.	мц. Гликеріи.	Cz.	Serwacego B.	Ч.	Глікеры муч.
♔	**14**	П.	**Свящ Корон. Ихъ Велич.**	**P.**	† ♔ Bonif. M.	П.	Ізыдора муч.
†	15	С.	благ. Дмитрія цар.	S.	Zofii Wdowy.	С.	Пахомія преп.
†	**16**	**В.**	*Н. о Самарянынѣ.* -	**N.**	Ew. Jana 4,5—42 *N 5 po W.*	**В.**	*Нед. 5 по Воскр.* Модеста.
	17	П.	Ап. Андроника	P.	Pashalisa W.	П.	Андроніка ап.
	18	В.	м: Ѳедота, Павла.	W.	Feliksa Kapuc.	В.	Феодота Павла.
	19	С.	свм. Патрикія. —	S.	Piotra Cel.	С.	Патрыкія.
†	20	Ч.	**св. Алексія митр.**	Sz.	Bernarda Sen.	Ч.	Талалея м.
†	21	П.	**св. р.-ап: Конст. и Елен.**	P.	† Wiktora M.	П.	† Константіна і Ел.
†	22	С.	м. Василиска.	S	Julii P. M, Hel.	С.	Васыліска муч.
†	**23**	**В.**	*Нед. о Слѣпомъ.* -	**N.**	Ew. Jana 9,1—38 *N. 6 po W.*	**В.**	*Нед. 6 по Воскр.* Міхаіла ісп.
	24	П.	п: Симеона, Никиты	P.	†† Joanny	П.	Сімеона.
♔	**25**	В.	**Рожд. Гос. Императр.**	W.	♔ †† Grzeg.	В.	3 Об. гл. с.Івана Хр.
	26	С.	Ап: Карпа и Алфея.	S	†† Filipa Ner.	С.	Карпа ап.
✠	**27**	**Ч.**	**ВОЗНЕСЕНІЕ.**	**Cz.**	**Wnieb. Pańs.**	Ч.	Терапонта сщм.
	28	П.	п: Никиты, Игнатія.	P.	† Augustyn B.	П.	Нікіты преп.
†	29	С.	Ѳеодосіи.	S.	Teodozyi P.	С.	Теодозыі м.
	30	**В.**	*Н. 7-я.* - Исаакія.	**N.**	Ew. Jana 17.1—15. *N. 7 po W.*	**В.**	Нед. 7 по воскр. Ісаакія прп.
	31	П.	Ап. Ерма. м. Ермія.	P.	Anieli Petr.	П.	Ап. Ерма і Еремія.

Сьвяты і прысьвяткі: 9 Міколы. 21 Пятница градобойная. 23 Шосьнік. 30 Сёмуха.

Прыказкі Май конямъ сена дай, а самъ на печ уцекай. Юры з цяплом, а Мікола з кормам Прыпасай сена да Міколы нябойся вясны ніколі. Юрьева раса ня треба конямъ ауса Як запяе удодтады сей боб. Асьмакъ для сабак, а семачокъ на обрачок

Światy i pryświatki. 9 Mikoły. 21 Piatnica hradabojnaja. 23 Šośnik. 30 Siomucha.

Prykazki. Maj koniam siena daj a sam na pieč uciekaj. Jury z ciapłom, a Mikoła z kormam. Prypasaj siena da Mikoły, niabojsia wiasny nikoli. Jurjewa rasa nia treba kaniam ausa. Jak zapiaje udod tady siej bob. Aśmak dla sabak a siemačok, na abračok.

Іюнь ЧЭРВЕНЬ (мае дзён 30) ČERWIEŃ (maje dzion 30) Czerwiec

Календар праваслаўны.				Kalendar R.Katalicki		Календар Грэко-Уніяцкі.	
	1	В.	м. Іустина, Пеона—	W.	Jakóba.	В.	Юстына
	2	С.	п. Никифора.	S.	Marceliny i B.	С.	Нікіфора преп.
	3	Ч.	м: Клавдія, Ипація.	Cz.	Erazma B. W.	Ч.	Лукіяна м.
	4	П.	п. Митрофана пат.	P.	† Francisz. C.	П.	Мітрофана патр.
	5	С.	свм. Дороѳея Игоря	S.	†† Bonifacy B.	С.	† Дротея сщм.
✠	**6**	**В.**	**СВ. ТРОИЦЫ.** п. Иларіона.	**N.**	Ew. Jana 7,37—52 **Zesł. Ducha ś.**	**В.**	**Пятидесятницы Сошест. св. Духа**
✠	**7**	П.	**СВ. ДУХА.**—Ѳеод.	P.	**Swiąt.** Rober.	П.	Теодота сщм.
	8	В.	п: Ефрема, Зосимы.	W.	Maksyma B.	В.	Теодора.
	9	С.	п. Кирилла. —	S.	†† Pryma i Fel.	С.	Кіріла ст.
	10	Ч.	см Тимоѳея. п. Ѳеоф.	Cz.	Małgorzaty.	Ч.	Тімотея свщм.
†	11	П.	**Ап. Варѳ. и Варн.**	P.	†† Barnaby A.	П.	Варѳоломея ап.
	12	С.	п: Онуфрія, Андрея	S.	†† Jana, Onuf.	С.	Онуфрія преп.
†	**13**	**В.**	*Н. Всѣхъ Святыхъ.*- мц. Акилины п. Ан.	**N.**	Ew. Mat. 10,32—33 **Trójcy śśś.**	**В.**	Нед. 1 по С. Д. Акуліны муч.
	14	П.	пр. Елисея. п. Меѳ.	P.	Bazylego W.	П.	Елісея, Методія.
†	15	В.	**свт. Іоны митроп.**	W.	Wita i Mod.	В.	Амоса пр. Еронімъ.
	16	С.	п. Тихона. м. Тигрія	S.	Benona B. W.	С.	Тіхона еп.
	17	Ч.	м. Мануила. —	Cz.	**Boże Ciało**	Ч.	Мануіла. Савела м.
	18	П.	м: Леонтія, Ѳеодула	P.	† Marka i M.	П.	Леонтія.
†	19	С.	**Ап. Іуды** п. Паисія.	S.	Gerwazego.	С.	† Юды Тадея ап.
	20	**В.**	*Нед. 2-я.*- м: Инны, Пинны, Риммы.	**N.**	Ew. Mat. 4,18 – 3 *N.2poSw.NMP.N.P.*	**В.**	Нед. 2 по С. Д. св. Методія.
	21	П	м. Іуліана. см. Терен.	P.	Alojzego Gon.	П	Юліяна еп.
	22	В.	м: Галактіона, Зин	W	Paulina B. W.	В.	Евсевія свщм.
†	23	С.	мц. Агриппины. —	S.	Agrypiny P.	С.	Агрыпіны м.
✠	24	Ч.	**Рожд. Іоанна Предтечи.** м. Киріака.	Cz.	*Nar. sw, Jana*	Ч.	**Рож. с. Івана Хр.**
	25	П.	кн: Петра и Феврон.	P.	† *Serca Jezus*	П.	Февроніі преп.
†	26	С.	**яв. ик. Б.М. Тихв.**	S.	Ja a i Pawła.	С.	Давіда преп.
†	**27**	**В.**	*Нед. 3-я.*- **Полтав. побѣда** п. Сампс.	**N.**	Ew. Mat. 6 22—33 *N.3 poSw.* Władysł.	**В.**	Нед. 3 по С. Д. Самсона прп.
	28	П	безср: Кира, Іоанна	P.	†† *Wig.* Leon.	П	Кіра і Івана
✠	**29**	**В.**	**Ап: Петра и Павла**	W	**Piotra i Paw.**	В.	**Св. А. Петра і Павл**
†	30	С.	**Сборъ 12-ти Апост.**	S.	Lucyny i Emil.	С.	Собор. 12 Апост.

Сьвяты і прысьвяткі. 13 Дзевятнік. 20 Дзесятуха. 24. Івана Купалы. 29 Петры і Паула.

Прыказкі. Дзевятнік жыта рауняе. Дзесятка жыта красуе. Дзесятка у жыце пятка. Сьвяты Іван пчолы садзіць. Калі на св. Петра пойдзе дождж будзе жита як хвошч урадзіу званец, хлебу канец. Урадзіла мятліца, хлеба палавіца. Да св. Духа не скідай кажуха, а па св. Дусе утым же кажусе.

Swiaty i pryświatki. 13 Dziewiatnik. 20 Dziesiatucha, 24 Jana Kupały. 29 Pietry i Paūła.

Prykazki. Dziewiatnik žyta raūniaje. Dziesiatka žyta krasuje. Dziesiatka u žycie piatka. Sw. Iwan pčoły sadzić. Kali na sw. Pietra pojdzie dc ždž budzie žyta jak chw šč. Uradziū zwaniec chlebu kaniec. ' radziła mietlica žyta paławica. Da sw. Ducha nie ski daj kažucha, a pa sw. Dusie ū tymže kažusie.

Іюль ЛИПЕНЬ (мае дзён 31) LIPIEN (maje dzion 31) Lipiec

Календарь праваслаўны..				Kalendar R Katalicki		Календар Грэко-уніянцкі.	
	1	Ч.	м: Космы и Даміан—	Cz.	Teodoryka	Ч.	Космы і Даміана.
†	2	П.	**Полож. ризы Пр. Б-цы** митр. Фотія.	P.	† *Naw. NMP.*	П.	† Пол. Ризы Пр. Б.
†	3	С.	пер. мощ. **Филиппа митр. моск.**	S.	Anatoliu za.	С.	Якінта муч.
	4	**В.**	Н. 4-я.— п. Андрея.	**N.**	Ew. Mat. 8,5—13. *N.4poSw.Najzw.Krw*	**В.**	Нед. 4 С. Д. Андрея кр.
†	5	П.	**п: Сергія,** Аѳанасія.	P.	Antoniego Zak.	П.	† Кірыла і Мет. ап.
	6	В.	п. Сисоя. мц. Марѳы	W.	Izajasza Pr.	В.	† Атаназія преп.
	7	С.	п. Ѳомы. мц. Киріак.	S.	Cyryla i Met.	С.	Томы преп.
✠	8	Ч.	**Казанск. ик. БМ.**	Cz.	Elžbiety Kr.	Ч.	Прокопія вмуч.
	9	П.	свм. Панкратія —	P.	† Weroniki P.	П.	Панкратія свщм.
†	10	С.	п. Антонія. м: 45-ти	S.	7 br. męczen.	С.	† Антонія печер.
	11	**В.**	**Н.** 5-я.-вкг. Ольги	**N.**	Ew. Mat. 8,28—34 *N5poSw.Jana z Duk.*	**В.**	Нед. 5 по С. Д. св. Еверітіі кр.
	12	П.	м: Прокла, Иларія.	P.	Jana Gwalber.	П.	Прокла і Ілярыон.
†	13	В.	**Соб. арх. Гавріила**	W.	**Małgorzaty.**	В.	Собор Гавріила
	14	С.	Ап. Акилы. п. Стеф.	S.	Bonawentury	С.	Онісіма прп.
✠	15	Ч.	р.-Ап. **Владиміра.**	Cz.	Rozesłan. Ap.	Ч.	† Володіміра кн.
†	16	П.	свм Аѳиногена. —	P.	† N*MP. Szkap.*	П.	Атіногена сщм.
	17	С.	вмц. Марины. п. Лаз.	S.	Aleksego W.	С.	Маріны вмуч.
	18	**В.**	*Нед, Св. Отецъ.* п. Памвы м. Емил.	**N.**	Ew. Luk. 6,17—23. N.*6 poSw.* Szymona	**В.**	Нед. 6 по С. Д. Якінта м.
	19	П.	п: Серафима, Діа.	P.	Winc. a Paul.	П.	Макрыны.
✠	20	В.	пр. **Иліи**. п. Авраамія	W.	Czesława W.	В.	† Іліі пророка
	21	С.	п: Симеона, Онуфрія	S.	Praksedy P. M.	С.	Сімеона і Івана п.
♔	**22**	**Ч**	**Тез. Вдов. Госуд. Импер.**	Cz.	♔ Maryi Mag.	Ч.	Марыі Магдал.
	23	П.	свм. Аполлинарія.—	P.	† Apolinarego	П.	Трофіма і Теоф.
✠	24	С.	кн: **Бориса и Глѣба**	S.	Krystyny P.	С.	† Борыса і Глебам.
†	**25**	**В.**	Нед. 7-я прв. Анны	**N.**	*N 7 po Sw. Błog Kuneg.*	**В.**	Нед. 7 по С. Д. **Усп. св. Анны.**
	26	П.	см. Ермолая. пмц Параскевы.	P.	*Anny Matki.*	П.	Ермолая, Параск.
	27	В.	вм. Пантелеймона.	W.	Natalii M.	В.	† Пантелеймона
†	28	С.	**ик. БМ. Смоленск.**	S.	Innocentego	С.	Прохора, Інокент.
	29	Ч.	м: Серафимы, Ѳеод.	Cz.	Marty i Olaw.	Ч.	Калініка м.
♔	30	П.	**Рожд. Наслѣд. Цесар.**	P.	† ♔ Julity M.	П.	Сілы ап.
	31	С.	прв Евдокима.	S.	Ignacego L.	С.	Евдокіма преп.

Сьвяты і прысьвяткі: 20 Ільля. 24 Барысъ. 25 Ганны.

Прыказкі: Да Ільлі Духоуны просіць у Бога дождж у, а посьле Ільлі і баба хфартухомъ нагоніц. Да Ільлі, хоць аднымъ зубомъ, зямлю парні. Св, Петро жыта сьпеліць. Св. Кузьма сярпы робіць. Св. Дземянъ сена грабіць. Св Ілля слауна жнея. Св. Барысъ снапы возіць. Св. Анна снапы кладезць.

Swiaty i pryświatki. 20 Illa. 24 Barys. 25 Hanna.

Prykazki. Da Illi duchoūny prosie u Boha doždžu, a pośle Illi i baba chwartuchom nahonie. Da Illi, choć adnym zubom ziamlu parni. Sw. Pietro žyta śpielić. Sw. Kuźma siarpy robić. Sw. Dziemian siena hrab.ć. Sw. Illa słaūna žnieja. Sw. Barys snapy wozić. Sw. Hanna snapy kładzie.

Августъ — СЕРПЕНЬ (мае дзён 31) / SERPIEŃ (maje dzion 31) — Sierpień

			Календар праваслаўны		Kalendar R.katalicki		Календар Грэко-Уніяцкі
✠	1	В.	*Нед. 8* **Происх. др. Креста Госп.**	N.	Ew. Jana 17,1—13 N.*8 poSw.* Piot.w o.	В.	Н. 8 по С. Д. Стефана С.
	2	П	свм. Стефана.	P.	N*MP. Anielsk.*	П.	Пер. мощ. св. Стеф.
	3	В.	п: Исаакія, Фавста	W.	Żn. rel. ś.Szczepana	В.	Ізаакія дальм.
	4	С.	м.Елевѳерія. пмц.Іи.	S.	Dominika W.	С.	7 Отрок. в Ефезі
	5	Ч.	м.Евсигнія.п.Нонны	Cz.	N*MP. Snieżn.*	Ч.	Евсігнія
✠	6	П.	**ПРЕОБРАЖЕНІЕ**	P.	† *Prz. Pańsk.*	П.	**Преоб. Г. Н. І. Хр.**
	7	С.	пм. Домет.п. Ора.	S.	Kajetana W.	С.	Домвтія, Пульх.
	8	В.	*Нед. 9* п. Мирона.	N.	Ew. Mat. 14,22 - 34 N*9poSw* CyryakaiL	В.	Н. 9. по С. Д. Емельяна і Леонъ
†	9	П.	**Ап.Матѳія** мц.Мар.	P.	Romana M.	П.	Матея ап.
	10	В.	м:Лаврент., Сикста.	W.	*Wawrzyńca*	В.	Лаврентія м.
	11	С.	м: Евпла, Клавдія.	S.	Zuzanny P. M	С.	Евпля, Клавдіі
	12	Ч.	м: Аникиты Капит	Cz.	Klary P.	Ч.	Фотія і Ап.
†	13	П.	**свт. Тихона** задон.	P.	† Hipolita i K.	П.	Максіма
	14	С.	пр. Михея.	S.	†† Euzeb. kap.	С.	Теодозія печ.
✠	15	В.	*Нед. 10* **УСПЕНІЕ ПР. Б-ЦЫ.**	N.	Ew. Mat. 17,14—23 N*10poSw.* **Wn NMP**	В.	Н. 10 по С. Д. Успеніе пр. Д. М.
✠	17	П.	**Перенес.Нерукот. Образа Г-ня.**	P.	Rocha Wyzn	П.	Обр. Господ.
	17	В.	м: Стратона, Іулан.	W.	Mirona Pawła.	В	Мірона
	18	С.	м: Флора и Лавра.	S.	Firmina B. W.	С.	Флора і Лавра
	19	Ч.	м: Андрея, Агапія	Cz.	Maryana i Ruf	Ч.	Андрея
	20	П.	пр Сам. м. Севира	P.	† Bernar. Op.	П.	Самуіла прор.
†	21	С.	**п. Аврамія.**	S.	Joanny Fr.	С.	Ѳадея ап.
✠	22	Б.	*Нед, 11* м. Зотика.	N.	Ew. Mat 17,23—35 N*11po*Sw*Jacku Wyz*	В.	Н. 11 по С. Д. Агатоніка.
	23	П	см.Иринея.М.Луппа	P.	Filipa Benic.	П.	Ірынея м.
	24	В.	свм.Евтих.мц Сиры	W.	Bartłomieja	В.	Евтіха м.
	25	С.	Ап:Варѳолом, Тита.	S.	Ludwika.	Т.	Варѳол. і Тіта ап.
†	26	Ч.	**ик. БМ. Владим.**	Bz.	Ireneuszp i Zef.	Ч.	Адріяна м.
	27	П.	п: Пимена, Осіи.	P.	† *Prz św. Kaz.*	П.	Пімена м.
†	28	С.	п.Моисея.прп. Анны	S.	Augustyna.	С.	Августіна.
✠	29	В	*Нед. 12* **Усѣкнов. гл. І. Предтечи**	N.	Ew. Łuk. 9,51—56 N*11po SwPoc.*N*MP.*	В	Н. 12 по С. Д. Усек. гл. с. Івана.
✠	30	П	п:**Александра Невскаго,** Христоф.	P.	Róży Lim. P.	П	Александра патр,
†	31	В.	**Полож. пояса Пр. Б-цы.** п.Геннадія.	W.	Rajmunda.	В	Полож. пояса пр. Д.

Сьвяты і прысьвяткі. 6 Спасъ 15 Першая Прачыстая. 29 Івана калінніка.

Прыказкі. Спасъ усяму часъ. Прайшла Прачыста — стала поле чыста. Прыйшоу Баутрамей—жыта на зіму сей. Да Івана прасіце дзеткі у Бога дождж у, а посьле Івана я і сам упрашу. Калі годъ сухі купляй пчолку, а калі мокры купляй кароуку.

Światy i pryświatki. 6 Spas. 15 Pieršaja Pračystaja. 29 Iwana kalinnika.

Prykazki. Spas usiamu čas. prajšla Pračysta—stała pole čysta. Prajšoŭ Baŭtramiej—žyta na zimu siej. Da Iwana prasicie dzietki u Boha doždžu. a pašla Iwana ja i sam uprašu. Kali hod suchi kuplaj pčołku, a kali mokry kuplaj karoŭku.

Сентябръ — ВЕРЭСЕНЬ (мае дзён 30) / WIERESIEŃ (maje dzion 30) — Wrzesień

			Календар праваслаўны		Kalendar R.Katalicki		Календар Грэко-Уніяцкі.
†	1	С.	п: Симеона, Мароы	S.	Idz. Op.	С.	Сімеона
	2	Ч.	м:Маманта,Руфины	Cz.	Stefana Kr.	Ч.	Маманта муч.
	3	П.	пѲеоктиста.мц Дом	P.	† Bronisł. P.	П.	Антіма свщм.
	4	С.	мц. Ерміоніи м. Вав.	S.	Rozalii i Róż	С.	Вавіла свщм.
	5	В.	Нед. 13 **п.Захаріи прв. Елисаветы.**	N.	Ew. Mat. 21.32—42 N. *13po*Sw.*JoachOj*	В.	ед. 13 по С. Д. Захара пр.
	6	П.	Арх-га Михаила —	P.	Zacharyasza.	П.	Чудо Арх Міхаіла
	7	В.	м Созонта.ап Евода	W	† Jana M.	В.	Созонта м.
✠	8	С.	**РОЖД. ПР. Б-цы**	S.	**Narodz NMP.**	С.	**Рождество Пр. Д.**
†	9	Ч.	прв: Іоакима, Анны.	Cz.	Sergiusza P.	Ч.	Іоакіма і Анны.
	10	П.	мц:Минодоры, Митродоры, Нимфодор.	P.	† Mikołaja z T.	П.	Мінодоры м.
	11	С.	м: Дидима, Еванѳіи	S.	Prota i Jac.	С.	Теодоры преп.
	12	В.	Н. передъ воздвиж. свм. Автонома—	N.	Ew. Mat. 22,1—14 N.*14 po* Sw. *Imienia*	В.	Нед. 14 по С. Д. Автонома.
	13	П.	м: Леонтія, Серап.	P.	Eugenii P.	П.	Корнілія сотн.
✠	14	.	**ВОЗДВИЖЕНІЕ.**	W.	*Podw Krz. św.*	В.	**Воздв. Ч. Креста**
	15	С.	п.Ѳилоѳея. вм. Ник.	S.	†† Nikoema	С.	Нікіты вмуч.
	16	Ч.	вмц. Евфиміи.	Cz.	Eufemii P.	Ч.	Евфиміі вмуч.
†	17	П.	мц: Софіи, Вѣр.,Надежды, Любви.	P.	†† Styg. ś F.	П.	Софіі, Вер., Над., Л.
	18	С.	п. Евменія. м. Каст.	S.	†† Józefa W.	С.	Ефрема.
	19	В.	*Нед.* по воздвиж. м:Трофима,Савват.	N.	Ew. Mat. 22.,35—46 N *15 po* Sw NMP.	В.	Нед. 15 по С. Д. Трофіма.
	20	П.	м: Михаила,Агап.—	P.	Eustachiusza.	П.	Евстахія.
	21	В.	п.Мелетія. Ап.Кодр.	W.	Mateusza Ap.	В.	Кондрата.
	22	С.	свм. Фоки. пр. Іоны	S.	Tomasza B. W.	С.	Фокі, Іоны преп.
†	23	Ч.	**Зач. Іоанна Крес.**	Cz.	Tekli P. M.	Ч.	† Зачат. Івана Хр.
	24	П.	п:Никандра, Копрія	P.	† MP. *od w. n.*	П.	Тэклі первм.
†	25	С.	п. **Сергія** радонеж.	S.	Firmina B.	С.	Евросіні Пафн.
✠	26	В.	*Нед.* 16-я **Ап. Іоанна Богослова**	N.	Ew. Jana 3,13—17 N.*16po*Sw.*Ład.z.Gie*	В.	Нед. 16 по С. Д. Івана Богослова.
	27	П.	п.Савватія. Ап.Мар	P.	Kosmy i Dam.	П.	Калістрата м.
	28	В.	п. Харитона.	W.	Wacława Kr.	В.	Харытона, Вячесл.
	29	С.	п:Киріака,Ѳеофана	S.	*Michała Arch.*	С.	Кіпрыяка Теофана.
	30	Ч.	мц: Гаіаніи, Рипсим.	Cz.	Hieronim. K.	Ч.	Грігорія арм.

Сьвяты і прысьвяткі: 8 Другая Прачыстая. 14 Узьвіжэньне. 29 Міхайлы.

Прыказкі: Узьвіженьне з поля зьбірае. Міхайло з халоднымъ ветрамъ. Пасеяушы на сходу (3 квадра) не дажыдай плоду. Калі грыбна дык ня хлебна. Лета на зіму, а зіма на лета працуюць

Swiaty i pryświatki. 8 Druhaja Pračystaja. 14 Užwiženńie. 29 Michajły.

Prykazki. Užwiženńie z pola žbiraje. Michajło z chałodnym wietram. Pasiejaŭšy na schodu niedažydaj płodu. Kali hrybna dyk nia chlebna. Leta na zimu, a zima na leta pracujuć.

Октябръ — КАСТРЫЧНІК (мае дзён 31) / KASTRYČNIK (maje dzion 31) — Październik

			Календар праваслаўны.		Kalendar R. Katalicki.		Календар Грэко-Уніяцкі.
✠	1	П.	**Покровъ Пр.Б-цы**	P.	† Remig.	П.	† Покров. Пр. Б.
	2	С.	м: Өеоктиста Іуст.	S.	Aniołów Sw,	С.	Кіпрыяна, Юстыны.
	3	В.	Нед. 17-я. свм. Діонисія м. Рустика.	N.	Ew. Marka 8,34—38 N. *17 po Sw.*	В.	Нед. 17 по С.Д. Діонізія
	4	П.	м: Іероөея, Гаія.	P.	Franciszk. Ser.	П.	Ерофея.
♔	5	В.	**Тез Насл. Цесар.** свт: Петра Алексія.	W.	Aleksego. ♔ Placyda M.	В.	Харытоны муч.
†	6	С.	**Ап. Өомы.**	S	Brunona W.	С.	† Домы апост.
†	7	Ч.	м: Полихронія, Вак.	Cz.	Marka P. W.	Ч.	Сергея.
	8	П.	п: Пелагіи, Таисіи	P.	† Pelagii, Bir.	П.	Пелагіі.
†	9	С.	**Ап.Іакова**. п.Петра	S.	Dyonizego B.	С.	† Якова апост.
†	10	В.	**Нед. св. отецъ.** м:Евлампія, Евламп	N.	Ew. Łuk. 5,1—11 N. *18 po Sw.*	В.	Нед. 18 по С.Д. Евлампія.
†	11	П.	мц. Зинаиды.	P.	Placydy i Len.	Р.	Філіпа Теоф.
	12	В.	м: Тараха, Прова—	W.	Maksymil B.	В.	Прова, Андроніка.
	13	С	м:Флорентія Карпа	S.	Edwarda Kr.	С.	Карпа мучен.
	14	Ч.	м:Назарія, Протасія	Cz.	Kaliksta, P. M.	Ч.	Параскевіі.
	15	П.	вм. Лукіана.мц.Вив.	P.	† Jadw. Wd.	П.	Лукіяна.
	16	С.	м. Лонгина сотника	S.	Martyniana.	С.	Льонгініа сотн.
	17	В.	Нед. 19-я м. Анөима	N.	Ew. Łuk. 6,31—36 N. *19 po Sw.*	В.	Нед. 19 по С. Д. Андрея, Осіі пр.
†	18	П.	**Ап.Луки** м.Марина	P.	*Łkasza Ewn.*	П.	† Лукі еванг.
	19	В.	пр. Іоиля м. Уара.	W.	Piotra z Alk.	В.	Іоіла пр.
	20	С.	вм. Артемія —	S.	Ireny, Marty.	С.	Артемія вмуч.
♔	21	**Ч.**	**Возш. на Пр. Гос. Импер.** п Иларіона. м. Зот.	**Cz.**	♔ Urszuli P.	**Ч.**	Іларіона.
✠	22	**П.**	**Казанск. ик. Б.М.**	P.	† Korduli i Al.	**П.**	Глікеры.
†	23	С.	**Ап. Іакова**. п. Игн.	S	Seweryna.	С.	† Якова брата Гос.
	24	В.	Нед. 20. м. Ареөы.	N.	Ew. Łuk. 8,5—15 N. *20 po Sw.*	В.	Нед. 20 по С. Д. Ареты Анатазія
	25	П.	м: Маркіана Анаст.	P.	Kryspina i Kr.	П.	Маркіяна.
†	26	В.	вм. Димитрія селун.	W.	Ewerysta P.	В.	**Димітрыя В. М.**
	27	С.	мц. Капетолины	S.	Sabiny P.	С.	Нестора муч.
	28	Ч.	вмц. Параскевы. —	Cz.	*Szymona i Tad.*	Ч.	† Параскевіі.
	29	П.	пмц. Анастасіи	P.	† Narcyzy B.	П.	Анастазіі.
	30	С.	см. Зиновія.мц.Зин.	S.	†† Germana.	С.	Зіновія і Зіновіі.
	31	В.	Нед. 21. ап.Стафія	N.	Ew. Jana 17,1—13 N. *21 po Sw.*	В.	Нед. 21 по СД Стахія

Сьвяты і прысьвяткі. 1. Пакроу. 26 Зьмітры. **Дзяды:** I у чэцьверъ посьле Зьмітры, (28) II. у суботу (30), III у нядзелю (31).

Прыказкі. Пакроу зямлю пакрыу, — зямлю лістом, ваду лядом. Да Зьмітры дзеука хітра Весна не мясна, а восень не малочна. ю

Swiaty i pryświatki. 1 Pakroŭ. 26 Žmitry. **Dziady** I ŭ čećwier pośle Zmitry (29), II ŭ subotu (30), III ŭ niadzielu (31).

Prykazki. Pakrou ziamlu pakryŭ, — ziamlu listom, wadu ladom. Da Zmitra dzieŭka chitra. Wiesna nie miasna, a wosień nie małočna.

Ноябръ — ЛІСТОПАД (мае дзён 30) / LISTOPAD (maje dzion 30) — Listopad

			Календар праваслаўны.		Kalendar R. Katalicki		Календар Грэко-Уніяцкі.
†	1	П.	св: **Космы, Дам.**	P	**Wsz. Sw.**	П	св.Космы і Даміяна
	2	В.	м:Акиндина, Пигас.	W	*Dzień Zaduszny.*	В	Акіндіна
†	3	С.	м:Акепсима, Агапія	S	Huberta B. W.	С	Айталя, Іосіфа.
	4	Ч.	п. Іоанникія, —	Cz	Karola Borom	Ч	Іоанікія
	5	П.	Ап: Патрова, Ерма.	P	† Zachar. i Elż.	П	Галяктіона муч
	6	С.	мц. Матроны, Текус.	S	Leonarda W.	С	Павла еп., Клавдіі
	7	В	Нед. 22-я. м:Іерона. Никандра, Валерія	N	Ew. Łuk.16,19—31 N. *22 po* Sw *Opieki*	В.	Нед. 22 по Семідес. Ероніма Лазаря.
✠	8	П.	**Архистр.Михаила**	P	Gotfryda i M.	П	**Михаіла Архістр.**
	9	В.	м: Онисифора	W	Teodora i Or.	В.	Онісіфора
	10	С.	Ап: Род Ераста —	S	Andrzeja z Aw.	С	Ераста, Ореста
	11	Ч	вм. Мины. м. Викт.	Cz	Marcina B. W.	Ч	Міны, Віктора.
	12	П.	свт Іоанна п Нила.	P	† Marcina P.	П	† Іосафата сщм.
—	13	С.	**свт. Іоанна Злат.**	S	Dydaka W.	С	† Івана Златоуст.
✠	14	В	*Нед.* 23-я.— **Ап. Филиппа.**	N	Ew. Łuk. 8,26—39 N.*23po* Sw ♔ *Stan*	В.	Нед. 23 по С.Д. Філпіа ап.
	15	П.	м:Гур,СамонаАвива	P.	Leopolda W.	П.	Гурыя Самона
†	16	В.	Ап. и Ев. **Матөея.**	W.	Edmunda B.	В.	† Матея еванг.
	17	С.	свт. Григорія.	S.	Grzegorz. cud.	С.	Грыгорыя новок.
	18	Ч.	м: Платона, Закх.—	Cz.	Udona P.	Ч.	Платона
	19	П.	п:Варл ,Іоасифа.	P.	† Elżbiety Kr.	П.	Авдія, Варлаама
	20	С.	м.Өеспесія см Сав.	S.	Feliksa Wal.	С.	Грыгорыя, Анат.
✠	21	В.	Нед. 24 **ВВЕДЕНІЕ ВО ХР. ПР.Б-ЦЫ**	N.	Ew. Łuk.10,25—27 N. *24 po* Sw. *Ofiar.*	В.	Нед. 24 по С.Д. **Введене Пр. Д. Б.**
	22	П.	Ап. Филимона, Ар-	P.	Cecylii P. M:	П.	Філімона, Кікіліі.
✠	23	В.	вел.кн **Александра** Невск.свт.Амфилох	W.	Klemensa P.	В.	Грыгорыя еп.
	24	С.	вмц. Екатерины	S.	Jana od Krzyż.	С.	Катерыны вмуч.
†	**25**	**Ч**	свм:Климен ,Петра	Cz.	Katarzyay D.	Ч.	Клімента
	26	П.	вмч. Георгія. —	P.	† Piotra B.	П.	Якова, Аліпія
	27	С.	**ик. БМ. Знаменіе.**	S.	Wirgiliusza.	С.	Якова перв , Ром.
	28	В.	Н. 25. м. Иринарха	N.	Ew. Łuk. 13,10—17 N.*1Adw.* Manswеta	В.	Нед. 25 по С.Д. Стефана Ірін.
	29	П.	м.Парамона п.Акак.	P.	Saturnina M.	П.	Парамона, Фыл.
†	30	В.	Ап.**Ардрея**первозв.	W.	*Andrzeja Ap.*	В.	† Андрея ап.

Сьвяты і прысьвяткі. 1. Кузьмы і Дземяна. — Усіх сьвятых. 2 Задушны дзень у католікоу. 21. Трэцяя Прачыстая. 30 Андрея (дзявочае сьвята).

Прыказкі. Пакуль на гумне цэп, патуль на стале хлеб. Юры (26) Мосьціць, а Мікола гвоздзіць

Swiaty i pryświatki. 1 Kuźmy Dziemiana.—Usich światych. 2 Zadušny dzień u katolikoŭ. 21 Treciaja Pračystaja. 30 Andreja (dziawočaje światа).

Prykazki. Pakul na humnie cep, patul na stale chleb. Jury (26) mościć, a Mikoła hwozdzić.

Декабръ — СЬНЕЖЕНЬ (мае дзён 31) — SNIEŽEŃ (maje dzion 31) — Grudzień

			Календар праваслаўны.		Kalendar R.Katalicki		Календар Грэко-Уніяцкі.
	1	С.	пр.Наума п.Филар.	S.	†† Eligiusza B.W.	С.	Наума.
	2	Ч.	пр. Аввакума.	Cz.	Mibianny P. M.	Ч.	Авакума.
	3	П.	пр.Софонiи.п Сав—	P.	†† Franciszka K.	P.	Софронія.
	4	С.	вмц. Варвары.	S.	Barbary P. M.	С.	† Варвары, Івана.
†	5	В.	*Нед*. 26-я.-п:**Саввы** Захарiи. свт Гурія	N.	Ew. Luk. 13,20—17 *2 Adw*, Sabby Op.	В.	Нед. 26 по С Д. Савы преп.
♔	6	П.	**Тезоим, Госуд. Импер. свт. Николая.**	P.	♔ Mikołaja B.W.	П.	**Ніколая Чудотв.**
	7	В.	свт.Амвросія.п Нил.	W.	†† *Wig*. Amb. M.	В.	Амброзія
	8	С.	п.Поатапія. ап.Киф	S.	**†† Niep. Pocz.NMP.**	С.	Патапія Предп. З.
†	9	Ч.	Зачатiесв.Анною Б.	Cz.	Waleryi i Leokadyi	Ч.	**Зачате Пр. Д. М.**
	10	П.	м:Евграфа, Мины—	P.	†† NMP. *Loretań.*	П.	Міны Ерм.
	11	С.	п: Даніила, Луки.	S.	Damazego P. M.	С.	Данііла столп.
†	**12**	В.	Нед. Св.Праотецъ. свт. Спиридона.	N.	Ew. Łuk. 6,17—23 *2 Adw.* Aleksandra	В.	Нед 27 по С. Д. Спірідона пр
	13	П.	м:Евстратія,Евгенія	P.	Łucyi P. M.	П.	Евгенія Ореста.
	14	В.	м: Өирса, Левкія.	W.	Dyoskora i Herona	В.	Філімона.
	15	С.	см.Елевөерія мц Ан.	S.	†† *Suchy dz.* Wal.	С.	Елевтерія свмч.
	16	Ч.	пр. Аггея. бл. Өеоф.	Cz.	Euzebiusza.	Ч.	Аггея
	17	П.	пр Даніила.	P.	†† *Suchy dz.* Łaz.	П.	Даніла прор.
	18	С.	п. Модеста еп.	S.	†† *Suchy dz* *Ocz.*	С.	Севастіяна.
†	**19**	В.	*Нед*.перед.Рождест. м: Вонифатія, Иліи	N.	Ew. Łuk. 2,1—20 *4 Adw.* Teofil i Z.	В.	Нед. **Праотец.** Боніфація м.
	20	П	свм. Игнатія Богон.	P.	Tomasza Apost.	П	Ігнатія Богонос.
	21	В.	свт. **Петра** митр.	W	Herona M., Zenona	В.	Юльяны муч.
	22	С.	вмц. Анастасiи м: Хрисогона, Евода	S.	Wiktoryi P.	С.	Анастазіі муч.
	23	Ч.	м: Помпія, Евареста	Cz.	†† *Wigilia.* Irmin.	Ч.	Давіда пр.і Якуба а.
	24	П.	пмц. Евгеніи. м. Пр.	P.	**Szczepana 1 Męcz.**	П.	Евгеніі муч.
✠	25	С.	**РОЖДЕСТ. I. ХР.**	S.	**Narodz. Chrys. P.**	С.	**Рожество Господ.**
✠	26	В.	Нед. по Рождеств. **Соб. Пр. Б-цы. —**	N.	Ew. Mat. 2,13—23. **N. po N. Ghr.** *Jana*	В.	Нед. по Рожд. **Собор. Пр. Б-цы.**
✠	27	П	Ап. и првм. Стеф.	P.	Młodzianków M.m.	П.	Степана муч.
†	28	В.	м: Гликерія, Горгон.	W.	Tomasza Kantu r.	В.	20,000 туч.
	29	С.	14 т. млад. п Өадд.	S.	Eugeniusza B. W.	С.	**Младенцовъ.**
	30	Ч.	м:Анисiи, Филетера	Cz.	Sylwestra P. W.	П.	Анезіі муч.
	31	П.	п. Меланiи римлян	P.		Ч.	Меланіі рымлян.

Сьвяты і прысьвяткі: 4. Варвары. 6. Мікалая 24. Калядная куцьця 25 Каляды. 31 Шчодрая або богатая куцьця.

Прыказкі: Св. Мікола маразам гвоздзіць. Варвара ночы урвала. Мікола правая зіма і правое лета. Калядкі гаспадарскіе парадки

Swiaty i pryświatki. 4 Barbary. 6 Mikałaja. 24 Kaladnaja kućcia. 25 Kalady. 31 Ščodraja abo bahataja kućcia.

Prykazki. Sw. Mikoła marozam hwozdzić. Barbara nočy urwała. Mikoła prawaje leto. Kaladki haspadarskije paradki.

Žydoŭski kalendar.

Studzień 11 Chamišo Ossor 27 Maładzik 1 dzień.

Luty 1 Maładzik 2 dzień. 10 Purym Koton. 11 Šušan Purym Koton. 26—27 Maładzik.

Sakawik 11 Post Estery. 12 Purym Aman. 13 Šušan purym 28 **Maładzik.**

Krasawik 11—12 Pieršyje dni (Wielikodnia) Pejsach. 13—16 Choł-hameod. 17—18 Apošnije dni Pejsach 26—27 Maładzik.

Trawień 14 Łah Beojmer 16 **Maładzik**, 31 Šwuojs, pieršy dzień.

Čerwień 1 **Šwujos** druhi dzień. 24—25 **Maładzik.**

Lipień 11 Post Ruiny Jeruzalima 24 Maładzik.

Sierpień 1 Post Spaleńnia Chrama Jeruz. 22—23 Maład.

Wieresień 21—22 Nowy Hod 5671. 23 Giedalabo (post) 30 **Ačyščenie** Pom. Kipur. (strašnaja noč).

Kastryčnik 5—6 Pieršyje dni Kuček (sukojs) 7—10 Choł Hameod 11 Hošano rabo. 12 **Šmini Aceres** 13 Simchos Tojro. 20—21 **Maładzik.**

Listapad 19 **Maładzik.**

Śniežeń 13—20 Chanuka (Abnaŭleńnie) 18—19 Maładz. 28 Post Asada Jeruzalima.

Pieremieny miesiaca.

Studzień.

☽	5 čysł.	12 č. 51 m.	dnia.
○	12 „	2 č. 21 m.	dnia.
☾	20 „	1 č. 57 m.	dnia.
●	28 „	3 č. 43 m.	noč.

Luty.

☽	3 čysł.	9 č. 03 m.	wieč.
○	11 „	6 č. 06 m.	ran.
☾	19 „	10 č. 22 m.	ran.
●	26 „	2 č. 43 m.	dnia.

Sakawik.

☽	5 čysł.	6 č. 8 m.	ran.
○	12 „	12 č. 51 m.	wieč.
☾	21 „	3 č. 18 m.	noč.
●	27 „	11 č. 55 m.	wieč.

Krasawik.

☽	3 čysł.	4 č. 34 m.	dnia.
○	11 „	3 č. 53 m.	dnia.
☾	19 „	4 č. — m.	dnia.
●	26 „	8 č. 53 m.	ran.

Trawień.

☽	3 čysł.	4 č. 43 m.	noč.
○	11 „	8 č. 09 m.	wieč.
☾	19 „	12 č. 55 m.	dnia.
●	25 „	3 č. 47 m.	dnia.

Cerwień.

☽	1 čysł.	6 č. 50 m.	wieč.
○	9 „	10 č. 42 m.	wieč.
☾	17 „	7 č. 09 m.	ran.
●	23 „	11 č. 50 m.	wieč.

Lipień.

☽	1 čysł.	10 č. 55 m.	ranic.
○	9 „	11 č. 07 m.	ranic.
☾	16 „	12 č. 05 m.	dnia.
●	23 „	9 č. 07 m.	ranic.
☽	31 „	4 č. 31 m.	noč.

Sierpień.

☽	7 čysł.	9 č. 44 m.	wieč.
○	14 „	5 č. 04 m.	wieč.
☾	21 „	8 č. 36 m.	wieč.
●	29 „	10 č. 41 m.	wieč.

Wieresień.

☽	6 čysł.	7 č. 23 m. ranic.
🌕	12 „	11 č. 24 m. wieč.
☾	20 „	11 č. 02 m. dnia.
●	28 „	4 č. 10 m. dnia.

Listapad.

☽	4 čysł.	2 č. 55 m. noč.
🌕	10 „	8 č. 44 m. wieč.
☾	18 „	11 č. 41 m. „
●	26 „	9 č. 36 m. „

Kastryčnik.

☽	5 čysł.	4 č. 55 m. dnia.
🌕	12 „	8 č. 18 m. ranicy.
☾	20 „	4 č. 26 m. noč.
●	28 „	8 č. — — ranicy.

Sniežeń.

☽	3 čysł.	1 č. 35 m. dnia.
🌕	10 „	1 č. 06 m. dnia.
☾	18 „	6 č. 52 m. wieč.
●	26 „	8 č. 51 m. ranic.

Pahoda pa kalendaru Brusa na 1910 hod.

Studzień. 1 jadreno i śnieżno, 5 wiecier, 7 doždž, 15 wiecier, 20 i 26 śnieżno i marozno.

Luty. 1 wiecier, 3 tumanna, 6 zol, 12 ściudziona i jasna, 19 i 20 mokra, 23 śnieh, 26 jasno, 28 niepahodź.

Sakawik. 1 zol, 4 mokra i wietrenna, 5 silny doždž, 7, 8, 10 i 11 ściudziona, 15 słata, 19 i 20 chmurna i wietrena, 22 i 25 śnieh, doždž zol, 28 wiecier.

Krasawik. 1 jasna, 7 mokra, 13 chmurna i pieramiena, 18 skłonna k doždžu, 20 choład, wiecier i słata, 24 jasna i pad kaniec miesiaca daždžy.

Trawień. 1 jasna, 5 i 6 śpieka, 8 wiecier, 10 pieramienna, 17 silny doždž i pachmurnaja pahoda da kanca miesiaca.

Červień. 1 ciopła, 5 jasna, 9 pieramienna, 12 dobraja pahoda, 18 niepahodź, 27 ciopła i da kanca dobraja pahoda.

Lipień. 1 Sonečna, 7 śpieka, 24 doždž, 27 pachmurna i da kanca pieramiennaja pahoda.

Sierpień. 1 dobraja pahoda, 8 i 12 doždž i hrymoty, 16 doždž, 23 jasna i ściudziona, z 27 i da kanca chałady daždžy načami.

Wieresień. 1 wichor, chołod, doždž, 7 i 8 pieramiennaja pahoda, 14 sredniaja, 24, 25 i 26 zol, hrad, 28 chałodny paŭnočny wiecier, 29 i 30 doždž abo śnieh.

Kastryčnik. 1 choład, 6 i 7 doždž i wiecier, 14 kiepskaja pahoda. 17 i 18 doždž abo śnieh, 21 pieramiena, 22, 23, 26 i 30 wialiki doždž, niepahodź, pachmurna.

Listapad. 1 chałodna i pachmurna, 3 i 4 choład i zol, 6 i 7 choład i doždž, 9 maroz, a paśla ciopła, 20 maroz, 27 pieramienna.

Sniežeń. 1 pieramienna, 13 chałodna, 16 doždž, pachmurna, 19 i 20 wialiki wiecier, paśla pieramienna.

Ważniejšyje Ķirmašy na Biełarusi.

Minskaja hubernia.

Bierezina—6—9 sierpnia. **Babrujsk**—1 studnia, 9 traŭnia i 1 kastryčnika. **Barysoŭ**—1 studnia i u 10-ju sieradu paśla Wialikadnia. **Božnihorodzk**—1 wieraśnia. **Kajdanoŭ**—lutaho, 23 Krasawika, 8 i 18 traŭnia, 20 lipnia i 1 kastryčnika. **Łohičyn**—1 červienia, 6 sierpnia i 1 kastryčnika. **Łojeŭ**—na 10 tydzeń paśla Wialikadnia. **Lubašoŭ**—2 traŭnia, 8 wieraśnia i 6 śniežnia. **Minsk**—25 traŭnia i 22 červienia. **Mir**—3—9 traŭnia, ŭ 4 paniadziełki, a tak sama i 3—6 śniežnia. **Mazyr**—6 i 27 studnia i 6—28 sierpnia. **Nieświž**—13—17 wieraśnia. **Nowahrudak**.—19 sakawika. **Paryčy**—14 kastryčnika. **Pietrykoŭ**—20 červienia i 1 kastryčnika. **Pinsk**—u dzień Trojcy, na 10 niadzieli pa Wialikadni, i 12—16 červienia. **Puchowičy**—9 traŭnia i 6 śniežnia. **Rečyca**—9, 23 traŭnia i 6, 25 śniežnia. **Świerzeń**—29 červienia. **Stałpcy**—6 sakawika. **Turoŭ**—10 lutaho i 26 červienia. **Chojniki**—2 lutaho i 1 kastryčnika.

Wilenskaja hubernia.

Boruny—29 červienia i 1 kastryčnika. **Butrymancy**—1 studnia i 18 červienia. **Wilnia**—z 23 krasawika da 15 traŭnia i na św. Kazimira. **Worniany** — 6—7 studnia, 2 i 5 dzień Wialikadnia. **Wysoki Dwor**—28 traŭnia i 1 kastryčnika. **Wišniew**—1 studnia, 9 traŭnia, 15 sierpnia, 15 wieraśnia i 28 kastryčnika. **Haduciški**—1 studnia, 20 traŭnia i 1 kastryčnika. **Holšany**—23 krasawika, 24 červienia. **Daŭhinoŭ**—20—21 traŭnia. **Druja**—6—10 studnia i na pieršym tydni Wialikaho Postu 3 dni. **Duniłowičy**—1 studnia i 1 kastryčnika. **Žośli**—6 lutaho, 3 krasawika 16 červienia i 1 listopada. **Župrany**—9 červienia, 25 lipnia i 1 listopada. **Žadziewo**—6 sierpnia. **Krewo**—9 traŭnia 1 kastryčnika **Łužki**—24 studnia i 8 wieraśnia. **Mierli**—1 kastryčnika **Miadziel**—na Wierbny tydzień, 4—12 červienia, 10 sierpnia i 30 kastryčnika. **Muśniki**—na siomku. **Olita**—4 sakawika i 1 listopada. **Ošmiany**—23 krasawika i 29 wieraśnia. **Radaškowičy**—6—9 traŭnia. **Swienciany**—1—6 studnia i 1—7 wieraśnia. **Smarhoń**—15—18 studnia, ŭ paławinie Wialikaho Postu, 11—13 traŭnia, z 20 sierpnia da 1 wieraśnia i 8—29 wieraśnia. **Stokliški**—3 krasawika. **Ščučyn**—15 červienia i z 15 kastryčnika praz miesiac. **Ejšyški**—18 traŭnia i na šośnik.

Witebskaja hubernia.

Biešenkowičy—29 červienia. **Wieliž**—ŭ druhij tydzień Wialikaha Postu i z 20 červienia praz dwa tydni. **Dźwinsk**—z 25 śniežnia da 7 studnia i z 6 da 20 červienia. **Newel**—z 6 studnia i z 20 červienia pa 2 tydni. **Oswiej**—28 červienia i 9 traŭnia. **Połack**—15 traŭnia i na Baboleha. **Režyca**—z 2 červienia i 8 wieraśnia pa 2 tydni. **Siebiež**—u 1 tydzień Wialikaho Postu, 25 sakawika, 23 krasawika, 1 sierpnia i 6 listapada.

Mahiloŭskaja hubernia.

Bychoŭ—u 1 tydzień Wialikaha Postu, na Dziesiatnika iŭapošni tydzień Pilipoŭki. **Homiel**—1 studnia, na Trojcu i 14 wieraśnia. **Lady**—z Trojcy praz 7 dzion, 20 lipnia i 1 kastryčnika. **Lubawičy**—z 1 studnia da 6 lutaho. **Mahiloŭ**—10—18 studnia, z 29 červienia da 2 lipnia, (konski) i 15—24 lipnia. **Orša**—9 traŭnia. **Čaŭsy**—23 krasawika, 26 listopada i na 1 tydni Wialikaho Postu. **Čerykoŭ**—na 1 tydzień Wialikaho Postu, na Trojcu, 1 kastryčnika i 10 śniežnia. **Skłoŭ**—na 2 tydni Wialikaho Postu i na Dziewiatnika.

Hrodzienskaja hubernia.

Biełastok—24 červienia. **Wialikaja-Bierestowica**—6 traŭnia. **Wołodaŭka**—1 kastryčnika. **Wysoka-Litoŭsk**—25 červienia. **Hrodna**—z 26 červienia da 26 lipnia. **Zelwa**—z 25 lipnia da 25 sierpnia. **Swisłoč**—26 sierpnia.

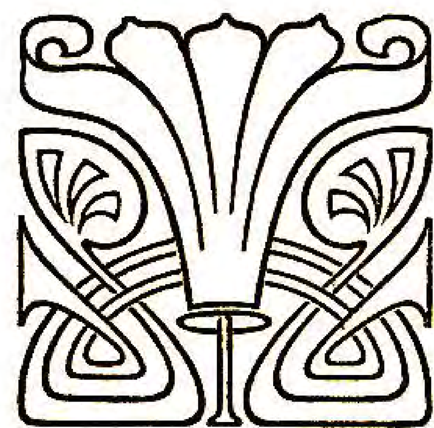

Nazwańnie haradoŭ i mlasteček.	Jakoj huberni.	Adlehłaść ad hub. hor.	Ličba žyc. u tysiačach	Stancija žaleznaj darohi.
Bobrujsk. paw.	Minskaj	139	35	Babrujsk Л.-Р.
Barysoŭ paw.	Minskaj	75	15	Barysoŭ М.-В.
Brest Litoŭsk.p	Hrodzienskaj	203	46	Brest-Lit. М.-Б.
Bransk. zašt. h.	"	12	4	Bielsk. Ю.-З.
Bielsk. paw.	"	79	64	Bielsk. Ю.-З.
Biełastok paw.	"	122	7	Biełastok С.-З.
Wieliž paw.	Witebskaj	79	12	Witebsk Р.-О.
Wilnia.	Hubernski	—	160	Wilnia С.-Зап.
Witebsk.	"	—	66	Witebsk. Р.-О.
Wołkowysk. p.	Hrodzienskaj	86	11	Wołkowysk пол.
Homiel paw.	Mahiloŭskaj	171	37	Homiel Л.-Р.
Honiondz miast.	Hrodzienskaj	132	3	Osowiec Ю.-З.
Horki paw.	Mahiloŭskaj	81	7	Krasnoje М.-Б.
Haradok paw.	Witebskaj	37	5	Witebsk Р.-О.
Hrodna	Hubernski	—	47	Hrodna С.-Зап.
Dzwinsk paw.	Witebskaj	244	72	Dzwinsk С.-Зап.
Dzisna paw.	Wilenskaj	296	7	Borkowičy Р.-О.
Dokšycy zašt. h.	Minskaj	182	4	ParafijanowoВС
Dryssa paw.	Witebskaj	158	4	Dryssa Р.-О.
Drohičyn zašt.h.	Hrodzienskaj	168	2	Bielsk Ю.-Зап.
Druskieniki h.	"	38	1	Parečče С.-Зап.
Druja zašt. h.	Wilenskaj	261	4	Druja Р.-О.
Žłobin miast.	Mahiloŭskaj	129	2	Žłobin Л.-Р.
Ihumien paw.	Minskaj	98	5	Puhowičy Л.-Р.
Kleščeli zašt. h.	Hrodziensk.	137	5	Kleščeli Ю.-З.
Klimowičy paw.	Mahiloŭskaj	89	5	Rosłaŭl Р.-О.
Knyšyn zašt. h.	Hrodzienskaj	99	3	Knyšyn Ю.-З.
Kobryn paw.	"	135	10	Kobryn Пол.
Kopyś zašt. h.	Mahiloŭskaj	43	3	Kopyś Р.-О.
Kresłaŭka miast	Witebskaj	205	3	Kresłaŭka Р.-О.
Lepel paw.	Witebskaj	113	6	St. Sieło Р.-О.
Lida paw.	Wilenskaj	89	9	Lida Пол.
Lucyn paw.	Witebskaj	255	4	Lucyn М.-В.-Р.
Minsk.	Hubernski	—	91	Minsk. Л.-Р.

Nazwańnie haradoŭ i miastečak.	Jakoj huberni.	Adlehlaść ad hub. hor.	Lčba žyc. u tysiačach.	Stancija žaleznaj darohi.
Mahiloŭ.	Hubernski.	—	43	Mahiloŭ P.-O.
Mozyr paw.	Minskaj	306	11	Mazyr Пол.
Msciłaŭ.	Mahiloŭskaj	139	8	Orša M.-B.
Nareŭ zašt. h.	Hrodzienskaj	152	1	Bielsk Ю.-З.
Newel paw.	Witebskaj	95	10	Newel Бал.-С.
Nieśwież zašt. h.	Minskaj	105	8	Zamirje M.-B.
Nowahrudak p.	Minskaj	153	8	NowojelniaПол.
Orša paw.	Mahiloŭskaj	76	13	Orša M.-Бр.
Ošmiany paw.	Wilenskaj	74	6	Soły Л.-Р.
Pinsk. paw.	Minskaj	254	28	Pinsk. Pol.
Połock paw.	Witebskaj	94	21	Połock P.-O.
Pružany paw.	Hrodziensk.	183	8	Liniewo M.-B.
Rohačoŭ paw.	Mahiloŭskaj	94	9	Rohačoŭ P.-O.
Režyca paw.	Witebskaj	282	11	Režyca C.-Зап.
Rečyca paw.	Minskaj	178	9	Rečyca Пол.
Swienciany p.	Wilenskaj	84	6	SwiencianyC.-З.
Siebież paw.	Witebskaj	195	4	Siebież. M.-Бр.
Słonim paw.	Hrodzienskaj	167	16	Słonim Пол.
Słuck paw.	Minskaj	185	14	St. Darohi Л. P.
Smarhoń miast.	Wilenskaj	76	7	Smarhoń Л.-P.
Sokołka paw.	Hrodzienskaj	43	8	Sokołka C.-Зап.
Suraž zašt. hor.	Witebskaj	39	3	Witebsk. P.-O.
Suchawola zašt.	Hrodzienskaj	46	3	Sokołka C.-Зап.
Sienno paw.	Mahiloŭskaj	148	4	KochanowoM.-B.
Troki paw.	Wilenskaj	26	3	LandwarowoC.З
Turoŭ miast.	Minskaj	467	3	Žytkowiče П.
Čaŭsy paw.	Mahiloŭskaj	48	6	Orša M.-B.
Čerykoŭ paw.	„	87	5	Rasłaŭl P.-O.
Čersk. miast.	„	—	12	Homel Пол.
Škłoŭ miast.	Mahiloŭskaj	52	10	Škłoŭ P.-O.

Narodnaja aświeta u Rasiei i u dr. hasudarstwach.

Raschody na narodnuju aświetu u roznych hasudarstwach, ličučy na adnaho žyciela ŭ hod:

Złučenyje Štaty	4 r. 86 k.	Danija	1 r. 52 k.
Niemieččyna	3 „ 43 „	Šwecija	1 „ 33 „
Šwejcaryja	2 „ 43 „	Norwehija	— 97 „
Anhlija	2 „ 36 „	Italija	— 76 „
Hołłandija	1 „ 99 „	Japonija	— 54 „
Belhija	1 „ 69 „	Rasieja	— 31 „
Francja	1 „ 66 „		

Ličba škoł i wučniou u ich.

Na kolki žycieloŭ prychodzicca adna pačatkowaja škoła u roznych hasudarstwach.

U Norwehii	1 šk. na 365	„ Danii	„ „ „ 728
„ Šwecii	„ „ „ 441	„ Niemieččynie	„ „ 924
„ Italii	„ „ „ 520	„ Anhlii	„ „ „ 1281
„ Hišpanii	„ „ „ 595	„ Japonii	„ „ „ 1918
„ Šwejcaryi	„ „ „ 706	„ Rasiei	„ „ „ 2637

Na kolki žycieloŭ prychodzicca adna siaredniaja škoła.

U Italii	na 21,620	„ Niemieččynie	„ 49,460
„ Šwejcaryi	„ 24,477	„ Rasiei	„ 103,638
„ Francii	„ 35,566		

Na kolki žycieloŭ prychodzicca adna wyjšaja škoła.

U Italii	na 476,190	„ Niemieččynie	„ 1376363
„ Šwejcaryi	„ 444,571	„ Rasiei	„ 10615005
„ Francii	„ 601,813		

Na tysiaču žycieloŭ prychodzicca wučnioŭ u škołach.

U Złučenych Amer. Štatach	230	„ Niemieččynie	158
U Anhlii	176	„ Francii	144
„ Norwehii	174	„ Japonii	76
„ Šwecii	164	„ Rasiei	32
„ Šwejcaryi	163	„ Turcii	26

Hramatnaść u roznych krajoch.

Z tysiačy nowabrancoŭ nia ŭmieje čytać.

U Šwecii	2	Ŭ Francii	74
„ Danii	4	„ Japonii	156
„ Šwejcaryi	6	„ Rasiei	600
„ Niemieččynie	6		

Aświeta za mieżami škoły.

Na kolki życieloŭ prychodzicca adna biblioteka.

U Šwejcaryi .	1 biblioteka	na	3	tysiačy	60	życieloŭ
„ Šwecii . . .	„	„	3	„	330	„
„ Złuč. Štatach	„	„	13	„	207	„
„ Belhii . . .	„	„	15	„	000	„
„ Rasiei . . .	„	„	83	„	330	„

Kolki hrašej idzie ŭ Rasiei na pačatkowuju aświetu i atkul jany biarucca. (1900 hoda).

Ad ziemstwaŭ	11 miljonoŭ	484 tys.	134 rub.
„ hasudarstw. kaznačejstwa	10 „	372 „	653 „
„ sielskich občestw . . .	8 „	332 „	927 „
„ haradzkich občestw . .	6 „	960 „	173 „
„ prywatnych asob . . .	6 „	701 „	467 „
S płaty za nawučańnie . .	3 „	175 „	198 „
Z inšych Krynic	3 „	005 „	825 „
Usiaho	**50 miljonoŭ . .**	**56** tys.	**182** rub.

Ad hasudarstwiennych raschodoŭ Rasiei u 1900 h. na kožnaho čeławieka prychadziłasia pa 15 rub.

Z hetych hrašej na pačatkowuju aświetu išło $7\frac{4}{5}$ k., a na wajennyje raschody 3 rub. 40 kap.

Wojska.

Ličba suchaputnaho wojska hłaŭnych hasudarstw:

	u mirny čas		u wajenny čas.	
Aŭstro-Wenhryja	382	tysiačy	2 miljony 330	tysiač
Anhlija	600	„	— „ —	„
Niemieččyna . .	604	„	4 „ 358	„
Italija	278	„	3 „ 323	„
Francija	575	„	2 „ 600	„
Złučenyje Štaty	64	„	10 „ 000	„
Japonija	640	„	1 „ 388	„
Rasieja 1 miljon	133	„	3 miljony 700	tysiač

Na kožnuju tysiaču życieloŭ prychodzicca sałdatoŭ:

U Francii . .	14	čeławiek	„ Aŭstro-Wenh.	8	„
„ Japonii . .	13	„	„ Italii	8	„
„ Niemieččynie	10	„	„ Anhlii . . .	2	„
„ Rasiei . . .	9	„	„ Złuč. Štatach.	1	„

Wajennyje raschody.

Z kožnaho rubla swajho raschodu na wojska płacić.

Anhlija . . .	35 kapiejek.	Italija	22	„
Rasieja . . .	35 „	Aŭstro-Wenhr.	19	„
Francija . .	29 „	Prusija	18	„

Kolki wytračywaje na jadu u hod:

Życiel Kanady .	116 rub.	Francuz	76	„
Šotłandziec . . .	103 „	Niemiec	70	„
Anhličanin . . .	101 „	Sibirak	58	„
Irłandziec . . .	97 „	Kirhiz	43	„
Amerykanieć . .	77 „	Rasiejec	20	„

Kolki kaštuje płaška harełki.

Za wyhonku . .	$5\frac{1}{2}$ kap.	nahrady słužačym	$\frac{1}{13}$	kap.
„ upraŭleńnie .	$\frac{1}{3}$ „	padmoha papiečyc.	$\frac{1}{4}$	„
„ kramu	$1\frac{1}{2}$ „	raschody na manap.	$\frac{1}{2}$	„
płata zborščykam	$\frac{1}{5}$ „	bezakc. atličywańja	$\frac{6}{7}$	„
pierawozka . . .	$1\frac{1}{3}$ „	wypadkowych rasch.	$\frac{1}{20}$	„

Uwieś košt 10 kap.

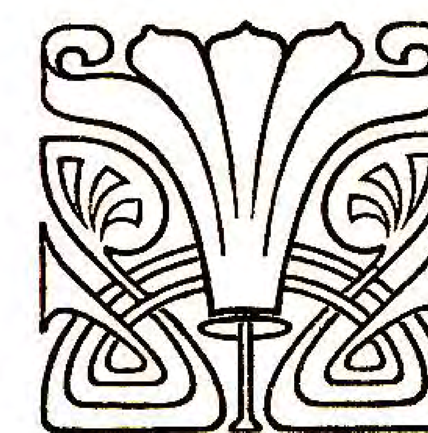

Sielskaja haspadarka.

Jak na torfie zrabić sienažać.

U hazecie „*Хуторъ*“ apisana, jak finlandcy tarfianyje, dzikije bałoty zamieniajuć na pieknyje łuhi, s katorych žbirajuć pudoŭ pa 200-300 siena z dziesiaciny. Padumaješ tolki, što u nas pry lepšych warunkach i lepšaj ziamli, dobra ličučy, nabirajecca tolki jakich 100 p. a to 60-40, dyj bywaje što i taho mienš siena z dziesiaciny, — woś tabie i stanie jasnaj roznica mież haspadarkaj kulturnaj i pierwabytnaj, jakaja u nas zawiedziena.

Torfianoje bałota, katoraje chočuć zamianić na łuh, finlandcy piersz-napiersz asušywajuć, kapajučy praz kožnyje 10 sažnioŭ kanawy (rawy) $1^1/_2$ aršyna šyrynioj i aršyn z čwierciej hłybinioj. Ziamlu z hetych rawoŭ raskidywajuć roŭnieńka pawierch asušenaho bałota. Nawierch na torf nawoziać hliny, wazoŭ pa 300-400 na dziesiacinu, paśla pasypajuć wapnaj — pudoŭ 60-80 na dziesiacinu i zaściłajuć ješče hnojem—pudoŭ pa dwa na kwadratny sažeń: kaliž nima hnoju, to padsypajuć mineralnyje paraški (40 pud. kainitu i 18 pudoŭ tomasšlaku) Unawoženy łuh raŭniajuć, baranujučy ciažkimi žaleznymi baronami (pierš kalcawoj baranoj i pružynnaj baranoj), pakul nie razdrobiacca ŭsie komji i łuh nia zrobicca saŭsim hładki i čorny. Paśla prystupajuć da pasiewu, siejuć pierš wiku z aŭsom, katoruju płytka zahorywajuć i baranujuć, dy ješče na wierch miešanku siejuć, z zierniat takich woś traŭ, bieručy na dziesiacinu:

Čyrwonaj kaniušyny . . .	15	funtoŭ.
Šwedzkaj „ . . .	10	„
Biełaj „ . . .	2	„
Ježy (Dactylis glomerata)	10	„
Cimafiejeŭki	10	„
Rejgrasu (Awena elatior) .	4	„
Awsianicy (Festuca pratensi)	8	„
Razam 1 pud 19 funtoŭ.		

Nasieńnia traŭ ukačywajuć hładkaj kačałkaj. U pieršym užo hodu bałota daje z dziesiaciny pudoŭ 200 wikowaj miešanki, a ŭ druhije hody žbirajuć pa 200-300 pudoŭ i bolš dobraho sytnaho siena.

Jak widzim, ludzi ŭ Finlandii zmahajucca z nieprywietliwaj naturaj i zmahajuć jaje pracaj i znańniem, katoraje biaruć z rad wučonych ludziej i dobrych knižok. Ŭ nas że pry lepšaj ziamli i ciaplejšym lecie šmat lahčej i mienšym koštam, možna toje samaje zrabić pry starannaści dy achwocie.

Polski wučony ziemlerob, Sempołowski, wučyć, jak treba papraŭlać torfianyje bałoty u nas. Woś, widzim my z jaho rad, što ŭ našym klimacie nia treba nawazić bałota hlinaj, nie kaniečnie sypać i darahije fabryčnyje hnai (ainit i tomasšlak) aproč adnej wapny,, katoraja kaniečnie na torf patrebna, kab žwiaści kislu ŭ torfie. A ŭsio druhoje: asušku, baranbu i pasieŭ — i ŭ nas treba tak sama rabić, jak robiać finlandcy.

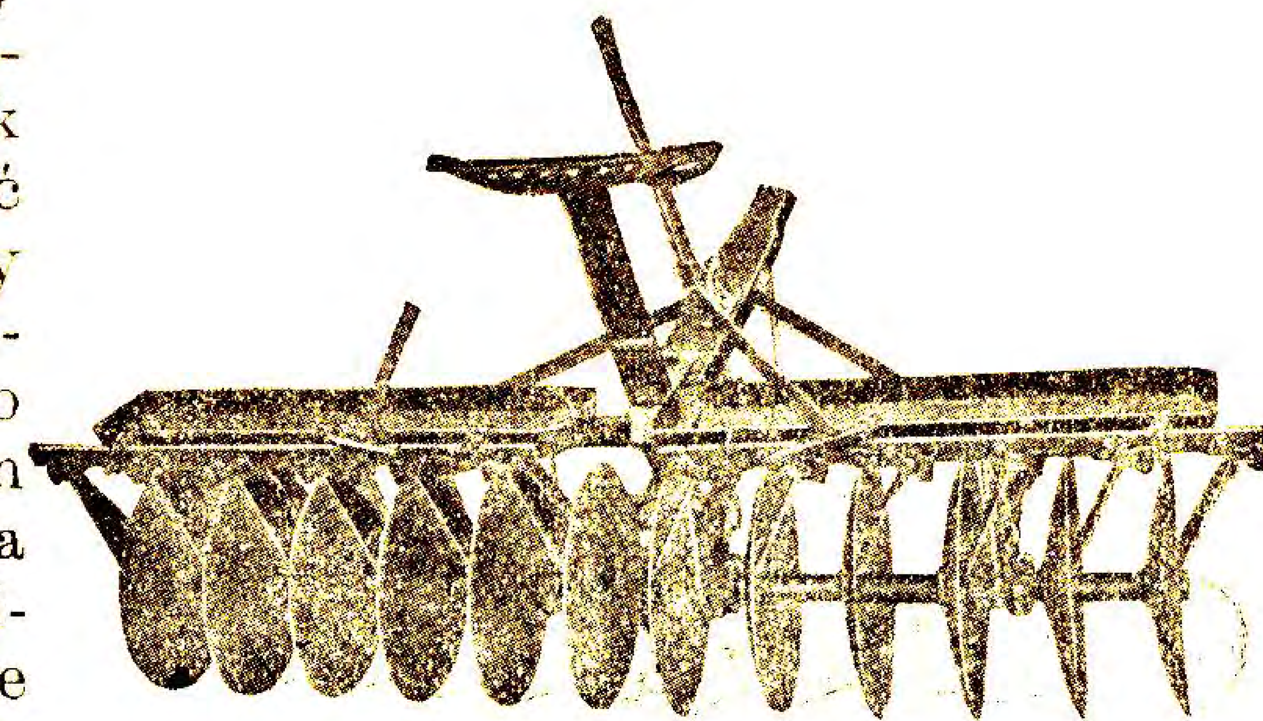

Kalcawaja barana z 12 kruhami. Takuju baranu puskajuć kab parezać dzirwan.

Para ŭžo nam pakinuć pradwiečnyje sposaby haspadarki, a pryniacca zawadzić nowyje—takije, jakije zawiedzieny u našych kulturnych susiedziej i jakich wymahaje samo žyćcio. Družnie woźmiemsia za pracu kala baćkoŭskaj ziamielki, i zhinuć, jak złaja mara, lichalećcia i mor žywioły na pradwieśni, jaki skroś byŭ toj hod ad niechwatu kormu.

Lišni.

Torf u sielskaj haspadarcy.

Na nizkich miejscoch, hdzie zastaiwajecca wada, u nas šmat torfianišč. Jany robiacca hetak: moch torfianik, što tam raście, prahniwaje i apuščajecca ŭ ziemlu; na im narastaje nowy moch i tak sama apuščajecca ŭ niz; hetak robicca z hodu ŭ hod, i ŭ ziamli zalehajuć płasty prahniŭšaho mochu, katory i nazywajecca torfam. Ŭ im papadajucca i trawa, asaka, lišci dreŭ. Ŭsio heta lažyć sotniami, tysiačami hadoŭ. — Samy niz najbolš prahniwaje i preje, dy robicca jak-by čornaje ci buraje ciesta; heta i jość toj samy torf, što idzie na apał. Ale užywajuć jaho i na druhije rečy.

Hety torf, što jak ciesta, zdatny da hnajeńnia pola. Tolki wywazić jaho prosta na pole nielha: treba kab jon

pieš wywietryŭsia i struchleŭ. Na toje ŭ wosień jaho režuć na cehły i składajuć na suchim miejscy, jak saženi droŭ, tolki ješče wyžej; paležaŭšy dwa, try abo čatyry hody torf hety pačynaje sypacca, jak parašok, niepatrebnyje kwasy wymywajucca wadoj i wymierzajuć, i tahdy možna wazić jaho ŭ chleŭ dy padściłać žywiołu. Nakładajuć jaho wiarški na čatyry, a zwierchu nakidajecca sałoma. Jak skacina dobra utopče i zhnoić torf, to praz niadzieli dźwie možna wykidać z chlewa ŭ kuču, a hdzie nima mody wykidać hnoj z chlewoŭ, tam naściłajuć nowy płast torfianoho parašku i sałomy. Paźniej imi hnojać pole.—Lepšy torf na pole heta z sitnika i asaki.

Kab hnaić pole tym torfam, što jak ciesta i što idzie na apał, možna i abminuć chleŭ, i tady treba na dware rabić kompostnyje jamy ci kučy. Jamu kapajuć aršyny na dwa hłybiny i šyryni, a daŭžyni—jak wyhadniej. Dobra hetu jamu wykapać pry samym spadzie z chlawoŭ, kab tudy ściekała hnajoŭka. Na dno kładziecca hruby płast torfu. Ŭ jamu sypiecca ŭsiełakaje śmiećcio, popieł, saža,—wyliwajucca pamyi. Ad času da času pierakapywajuć usio heta i dakładajuć nowaho torfu. Jak usio skroź stanie roŭna čorna—jak čarnaziom, hety hnoj wiazuć na pole.

— Zamiest jamy možna rabić kompost ŭ kučach; tady treba kučy pierakapywać, prabiwać ŭ ich kałom dziry i tudy lić pamyi, hnajoŭku.

Ale-ž lepšaja padściłka i lepšy hnoj budzie nie z hetaho torfu, što jak ciesta i lažyć na samym spodzie, a z wierchnich płastoŭ torfianišča, hdzie torf nie tak ješče pierapreŭ. Kali ŭziać hetki torf ŭ ruki, to jon, jak moch, nia peckaje ruk. Jon bolš žoŭty, i z jaho možna wycisnuć wadu, jak z hubki. Haryć jon nie cikawa, i jak kapajuć torf na apał, to wierchnije płasty skidajuć na bok.

Na torfianiščy, hdzie chočuć narezać hetaho torfu—mochu, kapajuć niehłyboki rawok, kab asušyć trochi bałota; tady wojstraj, cienkaj łapatkaj z prostym, a nie kruhłym kancom režuć akuratnie rad za radam cehły. Cehły hetyje składajuć na suchim miejscy ŭ kletki, kab torf dobra prasoch. Cehły daŭžyni 10-13 calej, šyryni 4-6 c., hrubini 3-4$^{1}/_{2}$ cali. Takije ŭžo suchije kawałki torfu-mochu zwoziacca da domu i kładucca pad strechu, kab nie zamokli. Hetyje cehły torfu mochu—prad tym jak padściłać u chleŭ treba kaniečnie razbić u drebiazu; woś ich i prapuskajuć ci praz siečkarniu ci praz kornierezku, ci štyftowuju małatarniu, bo skacina nie zaŭsiahdy može cehły raźbić nahami. Dla hetaho jość i asobnyje mašyny. Kali-ž astanucca niepabityje kawałki i ich wywiazuć na pole, to jany tak i astanucca i buduć ško-

dzić polu. Treba stolki rażbiwać cehieł, kolki treba na padściłku na adzin raz. Padściłka z hetaho torfu nadta ciahnie ŭ siabie makratu, i lepš torf trymać na pamości, z dosak pad strechaj, kab sypać u chleŭ suchi.

Karyść s torfo-mochawoj padściłki woś jakaja. Torfu mienš wychodzić, jak sałomy, bolš hnoju i dobraho źbirajecca, nie prapadaje redki kał. katory lepšy ad suchoha; u chlawoch budzie i čyściej, i sušej, dy nima smórodu. Torf-moch mocna uciahiwaje ŭ siabie wadu. Pud sałomy može uciahnuć $2^{1}/_{2}$ puda wady, a pud torfu mochu—ad 8 da 14 pudoŭ wady. Na adnu karowu sałamianaj padściłki treba na hod 250 pudoŭ, a torfo—mochawoj 78 pudoŭ; dla kania 120 pudoŭ sałomy, a torfu—38 pud., dla swinni 14 pudoŭ sałomy, a torfu 8 p. Karowa (dobraja) daje ćwiordaho kału ŭ hod 500 pudoŭ, u hetym kale budzie 428 pud. wady; a redkaho kału karowa daje u hod 628 pudoŭ. Dyk woś, kab usio heta redkaje nie prapadało treba ŭ chleŭ sypać mocho-torfiany parašok: jon kali jaho dosyć sypać može uciahnuć i trymać ŭ sabie ŭsiu hnajoŭku, i jana nie prapadaje. Pry našych rachunkoch, torfu prychodzicca ŭ dzień na 1 karowu $8^{1}/_{2}$ funtoŭ, na kania—$3^{1}/_{2}$ fun., na świniu—1 funt.—U chlawoch zaŭsiahdy bywaje ciažki duch ad kału, jon až reže wočy—heta wychodzić ammijak i ammonijak (taki haz); hety ammijak kaniečnie patrebny dla raślin i dla pola. Woś torf ŭciahiwaje ŭ siabie i toj haz, i jon nie prapadaje dyj skacinie zdarawiej ad čystaści.

Torfu pieršy raz naściłajuć ŭ chleŭ pa 1 ci $1^{1}/_{2}$ puda na haławu, a potym što-dzień padkidajuć pa funty try tudy, hdzie ŭžo mokra. Kali ŭwieś hnoj makrawaty, to treba pierawiarnuć jaho i pasypać nowy płast; možna pakidać i sałomy. Niekatoryje radziać nie trymać hnoju ŭ chlewie bolš 1—2 niadziel; potym kažuć wykidać u kuču (jak heta zaŭsiahdy robicca ŭ lepšych haspadarkach).

Kubičnyj sažeń suchich cehieł torfu-mochu wažyć ad 40 do 60 pudoŭ. Wyrabić 1 pud kaštuje 5-6 kap.

Knihi ab tarfowoj podściłcy jość takije:

1) Торфово-моховая подстилка. П. М. Соловьева изд. Довріена ц. 40 кап.

2) Torf jego zastosowanie w rolnictwie. W. Kotłubaj c. 1 rub.

3) Torf jego pochodzenie i pożytek w gospodarstwie włościanskim. W. Kotłubaj c. 10 kap.

Chto choče dastać prejs-kurant ab mašynach dla torfu, niechaj napiše adkrytki, adresujučy:

1) Рига, Заводъ Фельзера и К°

2) Вильна, Складъ машинъ З. Нагродзкаго.

3) Влоцлавск. Варш. г. фабрика Мinsama.

Tanny apał (torf).

Často dzieci hulajučy, atkrywajuć takije rečy, ŭ katorych mnoha karyści. Woś hetak było i ŭ našym siale. Wialikaj Lipie, Nawahrudzkaho paw. Minsk. h.

Wiadoma ŭsim, što ŭ Biełarusi šmat bałot, ale što ŭ hetych bałotach lažyć bahactwa wialikaje—torf, nia kožny znaje. Torfam možno palić u piečy, uhnaiwać pole; robiać z jaho nawat tkaniny, a jość takije hatunki torfu, što možna dawać, jak korm skacinie...

Pieršyje ŭ nas skarystali z bałotnaho apału našy lipoŭskije dzieci. Jany, pasučy bydła, źbirali suchije kawałki torfu, raskładali ahoń tresačkami, i torf hareŭ dobra: na im piakli bulbu, hrelisia. Sielanie čuli, što torfam palać, ale sami nia bralisia za heta: nihdzie jany nie bačyli, jak heto robicca. Biełaruś wieryć „nie skazu, a pakazu“. Dawodzili niekatoryje, bytcam torf haryć tolki na pawietry, a ŭ piečy hareć nia budzie.

A treba skazać, što naša Snoŭskaja wołaść nadta hołaja na drowy. Swajho lesu niema, kuplać treba, a hrošy mała. Mierzli sielanie pa chatach, lapali zubami, nia wiedajučy, što topčuć na bałocie drowy darmowyje.

Ale ŭ nas kažuć: „hoły na wydumki chicier“. Žywie ŭ nas krawiec Andrej, maje badaj nie kapu dziaciej, kruhły hod kupląje chleb. Niechwat hrošej nia tolki na drowy, ale i na chleb!

Chata Andreja stajała kala wyhanu—bałota.

Nahledzieŭsia jon, jak dzieci torf palać, nabraŭ kuskoŭ suchoho torfu na bałocie, prynios u chatu, nakłaŭ u pieč i padpaliŭ treskami. Torf jak na dziwa staŭ hareć. Hareŭ jon daŭžej, jak drowy, ale dobra napaliŭ pieč; zwaryła na im Andreicha i sniedańnie, i połudzień, a ahoń usio trymajecca u prysku ciełuju paru.

Paśla hetaho ŭziaŭ Andrej łapatku, wyjšoŭ z dziećmi na bałoto i staŭ kapać torf u zapas. Prajšło tydnioŭ šeść, torf wysoch i byŭ hatowy na apał. Andrej znios torf toj da domu i staŭ palić im u piečy.

Śmiejalisia niekatoryje z Andreja, što jon bałotam palić u piečy i hatuje jeści. Ale naš Andrej nie zwaročywaŭ nijakaj uwahi na hety śmiech i tolki ciešyŭsia, što u chacie ciopła i jość na čym zwaryć strawu. Praz niejaki čas nahledzielisia ludzi, jak haryć u Andreja torf, spraktykawalisia sami, jakaja karyść z jaho, i na druhi hod mnoha haspadaroŭ stali kapać torf na zimu. Patrochu ŭsia wioska stała apaliwacca torfam, a ciapier

i ŭsie susiednije wioski robiać toje samaje. Nakładuć u pieč torfu, pałožać pad spod zapaliŭšy kusok smalaka, łučyny, ci suchich tresak, i torf pajšoŭ hareć, až miła! U zimku ŭ našych chatach stała daloka ciaplej i sušej. Piakuć, smažać, nawat samawary stawiać—ŭsio na torfie.

Praŭda, jak cichaj ranicoj padježdžaješ da našaho sieła, to ŭ pawietry čuć jak-by spaleniznaj: dym taki ad torfu. U chatach tak sama krychu zadajuć pachu hetyje bałotnyje drowy. Ale heta nie bieda! Jak kaminy cełyje i lufty spraŭnyje, sapuchi ŭ siaredzinie mało i ciah dobry, dyk torf haryć zyrka i nie čuwać nijakaho smórodu. Treba pomnić i hladzieć adno, kab torf pierieharywaŭ saŭsim da tła, i nie śpiešacca začyniać kaminoŭ, a to ŭ popieli zastajecca časta niepiereharełу torf i narobić mnoha čadu. Šmat daje ciepła i dobra haryć torf u piečach, ležankach, hrubkach, tolki časta treba wybirać popieł, katoraho paśla torfu zastajecca bolš jak paśla droŭ. Ale hety popieł wielmi karystna sypać na sienažaci, pala: jon lepš usiakaho hnoju.

Mielnikoŭ Jezik.

Dziesiać zapowiedziej dla wieskowaho haspadara:

1) jakim ziernom pasieješ taki i kołas wyraście;

2) nie pačynaj arać, pakul barazna bliščyć, a to jaje nie razbaranuješ;

3) nie zaworywaj hnoj hłyboka i ŭ mokruju ziemlu, bo jon nie daść karyści pasiewu;

4) mienš pierakidaj ziemlu płuhom, a čaściej biarysiasia za baranu,

5) nie skarodź ziab na zimu, bo ziemla lisznie zlahajecca;

6) čym skarej zaareš kaniušyniśče, tym lepšaje budzie žyto;

7) zabudź, što troili pad žyto — zabudzieš, što nie radziło žyto; ŭ toj čas, kali baćki troili, pierajdzi papar baranoj;

8) ad orywa da pasiewu žyta, pačekaj dwa tydni;

9) miensz dziaržy skaciny, lepsz karmi — źbiareš hnoju i bolš i lepšaho;

10) kali nia wiedaješ, jak što rabić u haspadarcy,— zajdzi paradzicca da ludziej, świedomych ŭ hetym.

Būsieł s-pad Słucka.

Jakaja karyść ad pasiewu traŭ?

Zawiaści pasieŭ traŭ na sielanskich hruntach—sprawa wielmi karysnaja i nie tak užo mudraja, kab niamožna było jaje zrabić; treba tolki raz ci dwa razy kupić nasieńnia i pasiejać wiasnoj jaho pa wierch žyta, abo jakoj niebudź jarawoj zbažyny. Asobnie abrablać ziamlu na kaniušynu, ci inšyje pasieŭnyje trawy nia treba; ziemla pad trawami nie pustuje, bo praz pieršaje leta, kali jana ješče nia kosicca, na joj raście žyto ci awios.

Dziela taho tolki, što sielanie nia wiedajuć karyści z pasiewu traŭ hety ważny adrostak sielskaj haspadarki u ich nie pašyrajecca.

Karyść z palewoha pasiewu traŭ bywaje trajakaja: 1) ziemla, budučy pad trawami, a asabliwie kaniušynaj, znajchodzicca jakby pod paparam; 2) kaniušyna sama saboj uhnoiwaje ziemlu, i 3) biez wialikich kłapotoŭ daje haspadaru šmat dobraj i sytnaj pašy.

Razhledzim apośniaje i samaje hłaŭnaje.

Skažem, što sielanin waładzieje kawałkam ziemli na 2 sachi. Haduje jon 3 — 4 karowy i 2 kani, z katorych maje 120 niewialičkich wozikoŭ hnoju. Uradžaj u jaho bywaje sam 3 — 4. Niechaj jon razdzielić swaju pachatu na 4 pali i na adnym z ich budzie zasiewać žyto, na druhim jarynu, na trejcim budzie papar, na čaćwiortym kaniušyna. Z praktyki wiedama, što na tym že kawałku, dzie ŭ sielan zasiewajecca 5 puroŭ žyta, treba zasiejać 70 funtoŭ kaniušyny, dziela taho, što tut budzie kala 2 dziesiacin. Kali liczyć, što dziesiacina kaniušyny dašć kala 250 pudoŭ, to z dwoch dziesiacin budzie kala 500 pudoŭ siena. Hetym sienam smieła možna prakarmić dzwie — try lišnich žywioły, katoryje swajej čeradoj daduć kala 40 wazoŭ hnoju, i takim paradkam jaho ŭžo budzie wywozicca nia 100 — 120 wazoŭ, ale 180 — 200. Ale hnoj hety pałožycca ŭžo nie na tyje niwy, hdzie pierš wysiewałosia bolš zbažyny, ale na mienšuju blizka na try ćwiertki niwu, abo ziemla budzie uhnoiwacca dwojčy lepiej, čym pierš da pasiewu kaniušyny. Z hetaj pryčyny i uradžaj zbožža pawinien pabolšycca.

Aprača taho uradžaj zwialičycca ješče i dziela taho, što ziemla addychała pad kaniušynaj nie adzin hod, a dwa hady, dy ješče kaniušyna, jak užo było skazana, sama saboj, swaimi kareniami uhnoiwaje ziamlu. Pry takich warunkach možna śmieła čekać uradžaju nie sam

3 — 4, a prynamsie 5 — 7, t. j. pry palewym pasiewi traŭ budzie sielanin mieć swajho chleba bolš u poŭtara razy, čym pry trochpaloŭce.

Ciapier paličym, pa čym abyjšoŭsia sabie pud kaniušynnaho siena. Na dźwie dziesiaciny było pasiejano 2 pudy kaniušyny pa 8 rubloŭ za pud — 16 rub. i 20 funtoŭ cimafiejeŭki, kala 2 rubloŭ; usiaho 18 rubloŭ. A dziela taho, što raz pasiejanaja kaniušyna raście na adnym i tym samym miejscy praz 2 hady, to budziem ličyć što skasili my kaniušyny ŭ pieršym hodu 500 pudoŭ, na druhi — 400 pudoŭ, usiaho — 900 pudoŭ. Značyć, kali nie ličyć arendu ziamli i zbor siena, to abyjšłasia nam kaniušyna pa 2 kapiejki za pud.

Ab łubinie.

Ůsielakaje sieło maje dalokije paletki, što ich nazywajuć u nas naddatkami. Ziemla tam sama pa sabie takaja, jak i na siadzibie, ale wazić tudy hnoj trudno, bo jaho ŭ našaj haspadarcy mało i wazić za wiarsty try nia kožny haspadar može. Dyk ziemla i rodzić drenna. Na takich paletkach siejuć žyta, potym pole hulaje dwa hady, paśla siejuć hrečku. Nažnie tamaka haspadar žyta kapy čatyry z marha—značyć, na hod wypadaje pudoŭ dziesiać ziernia i piatnaccać sałomy.

Takije dalokije i słabyje paletki lohka paprawić; treba tolki ich padkarmić, ale nia hnojem, a łubinom.

Može wy bačyli łubin hdzie ŭ dware — raście jon jak bob. Heta—zielle, katoraje, kali jaho pryareš, daje tak sama šmat karyści, jak hnoj. Łubin siejuć woś jak.

Pad łubin treba ŭzarać pole z wosieni; wiasnoj wyskaradzić, uzarać ješče raz; pierad siaŭboj raźbić baraznu baranoj, kab ziernie nie zapadało zališnie hłyboka ŭ ziamlu; tady ŭžo siejać dziesiać pudoŭ na morh.

Łubin spačatku słaba raście, baicca trawy i ziella, tak što najlepš jaho siejać na kartoplaniščy. Ale jak piarojdzie 3—4 tydni dyk i nie ahledzišsia, jak jon šybanie ŭ haru i zaćwicie.

Pryworywać łubin treba tahdy jak na im pačynajuć zawiazywacca struki. Pryaraŭšy, čekajuć dwa tydni pakul ziemla dobra ablaže, i tahdy siejuć žyta.

Pud łubinu kaštuje u nas poŭ rubla abo čatyry złoty; značyć, kab dobra uhnaić morh ziamli, treba ad-

dać rubloŭ piać — šeść. Ale za hetyje hrošy nažnieš z morha ŭžo nie čatyry kapy žyta, a wosiem,—prybudzie šmat i ziernia, i sałomy.

Łubin daje karyść nia tolki adno jak hnoj: swaimi kareńčykami jon wyciahaje z ziamli, jak liewarom, stary pierahnoj, što hadami ściekaje ŭ hłyb ziamli. I tamu hrošy, što addasi za jaho, wiernucca wielmi skora.

Jak spaznać, jaki štučni hnoj patrebien dla wašaj ziemli.

Kab zdarma nie tracić mnoha hrošy na kuplu štučnych hnajoŭ, treba najpierš zrabić probu na swajej ziamli i dawiedacca, ci možna padniać uradžaj na joj štučnym hnojem. Heta možna zrabić takim čynam: uziać kawałak u 240 kwadratowych sažnioŭ i razdzielić na 4 dzielanki, pa 60 kw. sažnioŭ u kožnaj, uhnaić takimi štučnymi hnajami, jakije tut nižej pakazany, i zasiejać jakoj niebudź zbažynoj (aŭsom. žytam).

Dzielanka I i IV astaŭlajucca nia ŭhnojenymi; II i III pasypajucca takimi woś hnojami:

dla ciažkich ziamiel:

superfosfatu.	24	funty.
30% kalijnaj soli	6	„
čylijskaj saletry	5	„

dla lohkich ziamiel:

tomas-šlaku	36	funtoŭ.
kainitu	36	„
čylijskaj saletry	8	„

Druhoje, wielmi ważno razhadać takoje pytańnia: jakije hnai bolš za ŭsio pabolšujuć uradžaj paloŭ i, samo saboj, čaho niestaje ŭ hlebie: káli, azotu, ci fosfornaho kwasu? Atkaz na hetaje pytańnie daje takaja proba: biaruć, naprykład, kawałak u 300 kw. sažnioŭ i razdzielajuć jaho na 5 dzielanak, pa 60 kw. saž. kožny, hnojać nižej pakazanym sposabam i zasiewajuć jakim niebudź zbożżem. Adnu dzielanku astaŭlajuć ničym nie ŭhnojenaj, na druhoj razsypajuć superfosfatu 24 f., kalijnaj soli 9 f., saletry 6 f., na trejciej — superfosfatu

24 f., kalijnaj soli 9 f.; na čaćwiortaj—superfosfatu 24 f., saletry 6 f.; i na piataj — kalijnaj soli 9 t., saletry 6 f.

Kali zbožyna daśpieje, zžać jaje, wymałacić ziernia-ty i, asobna sałomu; zważyć z kožnaj dzielanki pa asobku; zraŭnawaušy z niehnojenaj dzielankaj možna ŭciamić, jakich štučnych hnajoŭ najbolš ziemla patrebuje.

Siejučy hnai kaniečnie treba pilnawacca wyšej apisanaj rady, što datyče gatunkoŭ i wahi hnajoŭ.

Jak wybirać dobraho raboczaho kąnia.

Kožny haspadar wiedaje, jak trudna wyhadawać dobraho rabočaho kanią, a kupić na kirmašu ješče trudniej. Usie mužyckije koni „słabasilnyje“ dziela taho, što jany kiepskaj budowy, a pry tym i charčujucca słaba. Naš sielanski koń nia wyare bolš u dzień, jak poŭmorha lohkaj ziamli, a na hlei, abo ŭ celinie saŭsim niepaciahnie płuha. Zimoj pryjdziecca wazić drowy z lesu, dyk ledźwie zabiaruć sažań na piatnadcać wazoŭ. Dobry charč mnoha pamahaje u rabocie kaniu, ale jość koni kiepskaj budowy i ich jak nie karmi ŭsio roŭna karyści mieć niabudzieš. Taki koń skora pacieje, ciažka dychaje i drobnymi krokami ledźwie ciahnie płuh. Pahaworym ciapier, jakoj budowy pawinien być haspadarski koń, kab jon byŭ pryhodny da usielakaj raboty.

U dobraho, mocnaho kania haława pawinna być wialikaja z šyrokim łobam i patylicaj, wušy nie wisiačyje, jak u karowy (ascierehajciesia kłapawuchich kaniej), bo ŭžo pa wušach widać, što koń słabasilny i lany. Apróča taho abwisłyje wušy bywajuć u starych kaniej. Wočy u kania pawinny być wialikije, kruhłyje, nia kosyje, wiasiołyje i rachmanyje, a nie zapaŭšyje i chmuryje. Kuplajučy kania, treba dobra pryhladziecca k wačam, ci šerść pad wačami nie abapreła ad ślezy, ci koń nie baicca, kali rukoj pahładzić kala woka, bo kali pačnie pužacca, dyk značyć, što kaniu užo lačyli wočy. Huby u kania pawinny być mocna scisnuty, bo kali nižniaja užo wisić, wočy zapali, wušy apuścilisia na baki, to značyć, što koń spracawany i z jaho karyści nia budzie. Ahladajučy haławu, nia škodzić załažyć ruku pad skiwicy i pahladzieć ci niema tam jakich guzikoŭ, bo pamież skiwic ułazić swabodna kułak, kali skiwicy šyroka pastaŭleny to i harlak swabodna tam lažyć, a ŭ

ciažkaj pracy, abo ŭ jezdzie pa horach taki koń niezasapiecca.

Wialikaja, ciažkaja haława pawinna siadzieć na toŭstaj šyi, bo tonkaja i doŭhaja šyja ŭ kania pakazywaje, što jon da raboty mała wart. Kali u kania jość pad horłam jakije skuły, dy ješče z nozdraŭ idzie hnoj, dyk takoha kania nielha kuplać, bo nia tolki jon sam zdochnie, ale zarazić usiu žywiołu, a padčas i ludziej. Ahladajučy šyju u kania, treba adhornuć hrywu i pahladzieć, ci koń nie załupliwajecca i ci niema tam balaček, to časta pad hrywaj bywajuć fistuły, što nikoli nie pierestajuć hojicca, ich nazywajuć *„paryca“*.

Hrudzi ŭ kania pawinny być šyrokije ŭ łapatkach i hłybokije; koni z wuzkaj hrudzinaj zamuliwajucca, kašlajuć i časta bywajuć z dychawicaj. Dychawicu lohka spaznać z wiasnoj u kania na trawie, dyk treba dobra pryhladacca k pachwinam, i kali koń ciažka dychaje, kašlaje i pachwiny ŭzdymajucca „z padchwatam“, jak u harmonicy, to ŭ hetaho kania napeŭna dychawica i jaje wylečyć nia možna.

Spina ŭ kania pawinna być šyrokaja. Koni s šyrokaj śpinoj majuć šyroki zad i nohi u takoha kania piarednije i zadnije stajać daloka adna ad druhoj, a kłyšawyje koni da raboty nie zdatny. Šyrokim kaniom my zawiom kania šyrokaj kości, a nie tłustaho, bo časta bywaje, što jak koń da raboty nie zdatny, dyk jaho atkormiać atrubami i bulbaj i pradajuć za dobryje hrošy. A čeławiek biez praktyki kuplaje i dumaje što kupiŭ „asnawitaho“ kania.

Čerewo u kania nie pawinno być wialikaje, abwisłaje, bo takije koni, „miakinniki“ jak ich u nas nazywajuć, da pracy słabasilny.

Nohi u kania nie pawinny być doŭhije i tonkije, bo na tonkich nahach, koń chodzić jak na chadulach, a pracawać nia može. Aprača hetaho treba hladzieć, kab chachoł le kapyta nia byŭ doŭhi i ležačy, bo takije nohi u kania skora psujucca. Ahladajučy nohi, treba dobra abmacać kapyty, bo kapyty z treščynami, ŭzdoŭžnymi, ci ŭpapierečnymi, nadto škodziać kaniu i ich nikoli nia wylečyš; a kaniuchi umiejuć zamazywać smałoj ščyliny na kapycie, kab nie widać było zadziryn i treščyn. Kapyt nie pawinien być toŭsty, „łapciewaty“, bo takije koni nia mohuć pracawać biez padkoŭ. Kapyt pawinien być „kopkawity“ słaisty, z dobrym poleram. Majučy kapyt u rukach, treba padniać nahu i pahladzieć z nizu, ci strełka cełaja i nie hnije, bo jak tolki śmiardzić i wyciekaje hnoj s kapyta, to takoha kania kuplać nielha.

Kalena u kania pawinno być šyrokaje, muskuły dobra widnyje ad łapatki pa ŭsiej nazie.

Kuplajučy kania, treba ŭziać z ruk kaniuchoŭ i adwiaści ŭ zacišek, a paśla probawać wadzić stupoj, truchom, prajechać wiercham i zaprachčy ŭ ciažki woz. Koń pawinien lohka wykidać piarednije nohi i šyroka staŭlać zadnije. Kali koń budzie jakby kulhać na piaredniju nahu, to treba probawać na biahu zawiarnuć kruta jaho na toj bok, na katoruju nahu jon kulhaje, a kali zdajecca, što kulhaje na zadniju nahu, to treba asadzić kania na zad, krokoŭ piać a tady i znoŭ upierad. Kali koń spraŭdzi chwory, dyk zaraz pačnie kulhać.

Nie warta kuplać wialikich kaniej, bo i nia ŭ wieličynie kania siła, dyj z wialikim kaniom mnoha kłopatu haspadaru — ani na pašu jaho pušci, ani z ruk haduj. Samy lepšy koń, heta mierny rostam: 2 aršyny i dwa wiarški, a mienšyje nie wytrymywajuć ciažkoj pracy.

My tut razhledzieli usie prykmiety dobraho rabočaho kania, ale haspadar, kuplajučy jaho, pawinien zwiertać uwahu ješče i na zuby. Pa zubach možna spaznać hody kania, ale tolki na piarednich na dolnaj skiwicy. Zuby hetyje nazywajucca *rezcami* i ich u kania šeść; dwa krajnije nazywajucca *akrajkami*; dwa zuby, siedziačyje pamiež dwumia akrajkami, nazywajucca *siarednimi*, i dwa siedziačyje ŭ siaredzinie pamiež siarednich — začepami. Pa hetych zubach i paznajuć, kolki hadoŭ kaniu. Chto chocze sam wyhadawać dobraho kania, toj pawinien dobra pilnawać swajej kabyły, dobra jaje karmić, nie brać da nadto ciažkaj raboty i złučywać z dobrymi žerebcami, nie škadujučy hrašej na žerebca, bo hetyje hrošy zaŭsiody wiernucca z dobrym dachodam.

Žerebcam da 1 hodu treba dawać awios i dobraje siena, bo jak pačnieš psawać čerewo kiepskim sienam, to nia wyraście koń z dobrymi kaściami i muskułami.

Jurka Busieł s-pad Słucka.

Jak wybirać karowu?

Mužyckaja haspadarka wiadzieca ŭ nas, jak kažuć, nie na snaści, a na ščaści. — Ziamli mała, dyj taja biez ładu prapadaje ŭ šnuroch, žywioła trymajecca tolki dziela hnoju, a sam mužyk małohramatny pierekidajecca na hetym świecie nia rozumam nawuki, a tolki chitraściu. Kab ješče možna było dastać hrošy na papraŭku haspadarki, za mały procent, to može jak našy haspadary i apra-

wilisia b trochi ad biady, a tymčasam drenna im žywiecca.

Wialiki kapitał u mužyckaj haspadarcy heta žywioła i praca haspadara i ŭsiej jaho siamji, a nasz biełarus ni taho, ni druhoha nie ŭmieje cenić.

Trymajuć u nas haspadary mnoha žywioły ale na lik,—tolki chwasty; kiepska chudobu kormiać i ŭ swaich hawiad kuplajuć za darahije hrošy, kiepski hnoj, a sam haspadar z usiej siamjoj prapadaje biez małaka i masła, dyj pry płuzie pamahaje kaniu, jak druhi koń. U kancy hodu liczyć haspadar swajo dabro, i wychodzić, szto ŭsio toje zjeŭ, szto zarabiŭ, a na czornuju hadzinu nie było atkul adłažyć rubla. Nia dobra haspadaru ŭ najmity iści, ależ kab pryjszłosia pasłužyć hod z usiej swajej siamjoj dyk adłažyŭ by trochi karbawancoŭ, čamuž jon na swajej ziamli nia može zarabić? A zatym, što nia ŭmieje ličyć, a haspadarka biez rachunku ničoha nie warta.

Woś, pahladzim, što kaštuje hnoj u mužyckaj haspadarcy i čaho jon wart: Adnej karowaj, słaba charčujučy, haspadar skormić za zimu 80 pudoŭ siena, 120 pudoŭ sałomy i 40 pudoŭ miakiny; paličyŭšy siena pa 20 kap., a sałomu i miakinu pa 15 kap., wypadaje na zimowyje charčy, dla adnej karowy 40 rub., a letniaja paša i pastuch warty 6 rub. Hetak u hod wypadaje 46 rub. Takaja karowa dašć 150 garcoŭ małaka i kiepskaje cialo; małako warto 15 rub.; cialo — 3 rub., razam dachodu 18 rub., a raschod 46 rub. Značyć, hnoj ad adnej karowy abchodzicca 28 rub., — a tak słaba kormlenaja karowa dašć nia bolš, jak 20 wazoŭ (500 pudoŭ) kiepskaho hnoju; wychodzić, što pud hnoju kaštuje sabie 5 kap., a jak na dziesiacinu treba jaho 90 wazoŭ (2400 p.), to kab wyhnaić dziesiacinu pola treba zapłacić 120 rub. Dyj taki sałomisty hnoj nie dašć bolš pažywy ziamli, jak na try hody; dy ŭ adzin hod wypadaje 40 rub. za hnoj.

Hetak kormlenaja karowa zjedaje ŭsiu sałomu, i jaje nie chwataje na padścilku, woś z zimy wychodzić jana chudaja i wiasnoj najlepšy čas tracić na toje, kab prydać sabie trochi cieła (miasa), a małaka haspadaru nie daje.

Pahladzim ciapier, jaki wypadzie rachunak, kab haspadar trymaŭ mienš karoŭ, i lepš ich karmiŭ, a sałomu pakidaŭ na podścił, na leta. — Kab karowa trymałasia, ŭ ciele i dobra dawała małaka, treba jej dać taki korm: u dzień 10 fúntoŭ siečki z siena, 10 f. siečki s kaniušyny, 10 f. siečki z jarawoj sałomy papałowi z miakinaj i 10 f. bulby. Budziem ličyć, što žywiołu treba karmić z ruk 200 dzion, dyk na zimu wypadaje 50 pudoŭ bsiena, 50 p. kaniušyny, 50 p. jarawoj sałomy i 50 pud ulby, Za siena płaciać pa 20 kap., kaniušyna pa 25, jarawa-

ja sałoma pa 15 kap. i bulba pa 15; paša letniaja i pastuch 6 rub. Hetak ŭ hod kaštawaćmie chorč karowy 43 rub., ale takaja karowa dašć peŭnych 350 garcoŭ małaka—za 35 rub., dy ciela, katoraje budzie warta 7 rub.; woś hnoj prydziecca tady darma, a hnoju ad takoj karowy budzie šmat bolš i lepšaho-z klokam; taki hnoj dašć karyść polu nie na 3 hady, a na šešć.

Dobra kormlenaja karowa raniej pabiehaje i ŭ wosień acielicca, a ŭ nas kažuć, što jak karowa ŭ wosień cielicca, dyk ŭsio roŭna, jakby jana dwa razy cielicca, bo dašć małako praz usiu zimu, potym wyjdzie na pašu tłustaja iznoŭ budzie dawać dobra małako.

Nia kožny haspadar može wyhadawać sabie dobruju karowu, a časta prychodzicca kuplać na kirmašy. Tutaka nieraz mužyka ašukajuć, bo nie ŭsiaki umieje paznać dobruju małočnuju karowu. Kab pamahčy ludziam u hetaj biadzie, pahamonim, jak paznać dobruju małočnuju karowu.

Pačniem ahledać karowu ad haławy: Haława pawinna być nie wialikaja, suchaja, z tonkimi rahami; łob wuzki, wočy rachmanyje i wiasołyje, wušy wialikije, morda mokraja, zuby mocnyje. Buhajewataja haława — samaja kiepskaja. Šyja pawinna być tonkaja, doŭhaja z miakkoj skuraj, kab žbirajuczysia ŭ składki, wisieła pad hrudzinaj. Korpus (usio ciała) karowy pawinien być doŭhawaty,—śpina—roŭnaja, rebry tonkije i krutyje z dobrym praświetam (kab pamiež rebier zmieściłosia try palcy). Zad u karowy musić być šyroki, chwost tonki i doŭhi, nohi nizkije i prostyje z dobrymi kapytami.

Ścieražyciesia kłyšawych i cybatych karoŭ). Ale samaja ważnaja ŭ karowy heta wymia: wymia pawinna być wialikaje i miakkoje (nie wiasistaje), wydaiŭšy karowu, na wymieni pawinny rabicca składki i, kab ŭziaŭšy rukoj za wymia, možna jaho adciahnuć, jak rezinu. Na wymieni pawinny być cycki toŭstyje i karotkawatyje, a wymia biez wałasoŭ. Treba ahledać dobra cycki, kab nie było papsawanych. Žyły na čerewie ad wymieni da pupa pawinny być toŭstyje z guzočkami, kab ich možna było razhladzieci nie macajučy rukoj.

Pa rahach i zubach možna paznać, kolki hadoŭ karowie: na rohach u karowy robiacca rubcy, paśla kožnaho cielaci, a wiedama ŭsim, što karowa cielicca nie raniej, jak 3-ch hadoŭ; dyk kali uhledziš, što na rohach naprykład, try rubcy,—značyć, karowie šešć hadoŭ.

Dobraja karowa pawinna być rachmanaja, nie bajacca čeławieka, stajać spakojnie i nie zatrymywać małaka.

Inšyje haspadary dumajuć, szto tolki *„Zawodzkije“* karowy dajuć mnoha małaka, a ja wam kažu, što možna wybrać i z mužyckich karoŭ ważnyje, dać im dobry chorč, i jany bahata zapłaciać za korm.

Ješče adna bieda, što u našych mužykoŭ kiepskije chlewy dla žywioły; žywioła, miorznučy zimoj, spažywaje mnoha kormu biez karyści, tolki kab abahrecca; hnoj pramierzaje i psujecca; cielaty admarožywajuć wušy i chwasty, a haspadaru ŭ ciomnym chlewie nie zaŭsiahdy widać, kali žywioła chworaja, abo kali joj treba dać jakuju pomač; dyj žywiole na wočy škodzić ciemnata, tak jak czeławieku ciamnica.

Jurka Busieł s pad Słucka.

Sol dla skaciny.

—o—

Wiadoma što čeławiek biaz soli abyjścisia nia može; —tak sama i kožnaja žywioła patrebuje soli k swajmu kormu, kab korm hety byŭ straŭniejšy i kab žywioła zdarowaj była. Wučonyje haspadary rabili woś takije proby: stawili kolki karoŭ u chleŭ i dawali adnym korm zasaliŭšy, druhim saŭsim biez soli. Praz miesiac tyje karowy, katorym dadawali u korm sol, šmat paprawilisia na cieli, šerść na ich zrabiłasia hładkaj, bliskučaj — dawali bolš małaka i byli šmat wiesialejšymi za tych karoŭ, katorym niedawali soli. Proba heta pakazała, što kab skacina była zdarawiejšaj, treba jej dadawać u korm soli. U kožnym kormie: sienie, kaniušynie, sałomie, jość małaja dola soli, katoruju raślina wyciahiwaje z ziamli, ale soli hetaj mała dla žywioły kab mahła jana saŭsim zdarowa hadawacca. Pa siołach zdarajecca bačyć jak žywioły waročajučysia z pastwy šukajuć sami sabie soli: karowy i awiečki astanaŭliwajucca bramadami pry damoch i ližuć paśled ludzki, — awiečki zhryzajuć adna u druhoj woŭnu, koni — hryzuć jaśli i žołaby započenyje. Žywioła sama starajecca znajści sol, a wiedoma nie razumnaje stwareńnie, zamiest pamahčy; časta tolka škodu sabie robić: karowy naprykład, časta dawiacca kaściami, awiečki pałykajučy woŭnu chwarejuć i padychajuć, koni hryzučy drewa psujuć sabie zuby.

Woś i wychodzie, što dobry, dbały ab swajej žywioli haspadar, pawinien dadawać sam soli u korm.

Treba tolki aściarehacca kab nie pieredać lišnie, bo heta, tak sama škodzić.

Koniam i karowam treba dadawać 2—3 łoty (u funcie 32—łoty), soli ŭ dzień na haławu, awiečkam i świniam nia bolš 1 łota. Sol možna dawać žywiołam paliwajučy salonaj wadoj suchi korm, i, možna salić adrazu ŭwieś zapas kormu, składywajučy ŭ puniu z wosieni. Na 10 pudoŭ siena sypiecca dwa-try funty soli.

J. Buda.

Šeścipaloŭka na 5 dziesiacinach.

Pry šeścipaloŭcy ziemla nie badziajecca pad paparam, siejecca bolš kaniušyny, wiki (bolš kormu, bolš hnoju, bolš uradžaju), ziemla adpačywaje pieramienaj raślin i palepšajecca. Možna i na šnnroch wiaści šecipaloŭku, dzielučy kožnaje pole na dźwie čaści.

Trochpalоŭka	Žyta.		Jaryna. (Kaniušyna)		Papar.	
1 hod.	1 pole bulba poŭhnoja	2 pole awios(kaniušyna)	3 pole kaniušyna	4 pole papar	5 pole žyta	6 pole žyta poŭhnoja
2 hod.	1 awios(kaniušyna)	2 kaniušyna	3 žyta poŭhnoja	4 žyta	5 bulba poŭhnoja	6 wika, haroch
3 hod.	1 (kaniušyna)	1 žyta poŭhnoja	3 wika, haroch	4 bulba poŭhnoja	5 awios(kaniušyna)	6 žyta
4 hod.	1 žyta poŭhnoja	2 wika, haroch	3 žyta	4 awios(kaniušyna)	5 kaniušyna	6 bulba poŭhnoja
5 hod.	1 wika, haroch	2 žyta	3 bulba poŭhnoja	4 kaniušyna	5 žyta poŭhnoja	6 awios(kaniušyna)
6 hod.	1 žyta	2 bulba poŭhnoja	3 awios(kaniušyna)	4 žyta poŭhnoja	5 wika, haroch	6 kaniušyna

1) Pry hetaj šeścipaloŭcy treba wiku paroj skasić i zaraz-že zaarȧ wikoŭje, nie daŭšy ziamle absochnuć. Da žytniaj siaŭby skiba pawinna praležyć nia mienš 2 tydnioŭ.

2) U pieršym hodu haspadar može ješče papaświć skacinu na papary (4-aje pole); a na druhi hod pawinien zapasacca charčam i wychawać skacinu u chlewi da kanca maja; tahdy užo budzieš paświć na čaści kaniušyny (2-oje pole) na wiaroŭcy, paźniej budzieš padkarmliwać košankaj (wika).

Kolki dabra źbirajecca z 5 dziesiacin pry trochpaloŭcy.

Zbožža	185 pudoŭ	na	146	rubloŭ.
Bulby	250 „	„	50	„
Kormu skacinie	193 „	„	29	„
Razam	628 pudoŭ	na	225	rubloŭ.

Usielakaj sałomy wyjdzie kala . . . 220 pudoŭ.
Dy kormu skacinie „ „ . . . 193 „
Razam . . . . 513 pudoŭ.

Hnoju wyjdzie z hetaho kala 1,100 pudoŭ (55 wazoŭ).

Skolki źbirajecca z 5 dziesiacin pry šeścipaloŭcy.

(5 dziesiacin heta budzie 7½ marhoŭ) 1 morh 1600 kwadratnych sažnioŭ.

		Pudoŭ.	Kaštuje: rubloŭ.	Kap.
1¼ morha	Bulby	540	108	—
¾ „	Aŭsa	50	37	50
½ „	Jačmieniu	40	32	—
2½ marhi	Žyta	150	127	50
1¼ morha	Kaniušyn.	300	90	—
1¼ morha	Wiki (košanki)	200	50	—
Razam 7½ мар.	—	1280 p.	445 rub.	—

Sałomy usielakaj wyjdzie . . 435 pudoŭ.
Kaniušyny i wiki wyjdzie . . 500 „
Razam . . . . 935 pudoŭ.

Z 935 pudoŭ wyjdzie hnoju 200 pudoŭ Ješče hnoju bolš dość bulba dla świeniej.

Poŭny hnoj nazywajecca kali na 1 dzies. (2400 kwadratnych sažnioŭ) kładziecca 2400 pudoŭ hnoju (120 wazoŭ).

Poŭhnoja heta—1200 pudoŭ (60 wazoŭ) hnoju.

Jakije niewyhody šnurawoj haspadarki.

(*Z „Chutara Baboŭni“ Naša Niwa № 6-7, 1909*).

1) Šmat ziamli lažyć nadta daloka ad sialiby. Paławinu času tracicca na rabotu, a paławinu na darohu. Kožny haspadar može abličyć, kolki jon u hod projdzie lišnich wiorst, kab dabracca da swaich kawałkoŭ, što raskidany na kolki wiorst.

2) Mnoha ziamli prapadaje na miežy pry daŭhich šnuroch.

3) Nia možna zawieści dobraho płodaźmienu, bo ŭ papary nima jak siejać trawy.

4) Pry šnurawoj haspadarcy, hdzie mała siejecca kaniušyny, lucerny, seradeli, nia možna mnoha prachawać skaciny, a dziela taho haspadar maje mała hnoju i mały uradžaj.

5) Papar nia možna hnaić łubinam, bo na jom całaje leta pasiecca wiaskowaja skacina.

6) Nikoli nia možna dahadawać čystaho zbožža, bo z susiednich šnuroŭ budzie nasiewacca zielle.

7) Baranoj płuham i dr. pryładami nia možna dobra wyrabić ziamlu na wuzkich šnuroch, bo ŭpopierak nima jak pracawać.

8) Hnoj wazić daloka i marudna, i šmat rastrasiecca.

9) Paraškami hnaić ciažej, bo šmat lacić na čužoje.

Jakaja wyhoda pierajści na chutary.

1) Kali ziemla u adnym kawałku to mienš pola prapadaje pad miežami i darohami. Naprykład kali 3 dziesiaciny u troch šnuroch, kali ličyć miažu nawat u ćwierć aršyna, na miežy idzie 225 kwadratnych sažnioŭ (chwa-

cie, hetaj ziamli na dobry harod). Kali 3 dziesiaciny buduć u adnym kawałku;—na mieży—28 kw. saž. i hranica pry 4 kawałkach budzie 2436 saž., a pry adnym 360 saž. na hranicy. Značyć pry chutary iahčej abkapacca kanawaj i płaty pastawić.

2) Parezaŭšy wyhany i hramadzkije pašy pry pierachodzie na chutary ziamli prybawicca stolki, što možna jaje budzie dadać i małoziamielnym.

Samaje hłaŭnaje, što na chutary možna wiaści 4-ch ci 6-ci polnuju haspadarku. Pry hetym zasiewajecca 1 pole kaniušynaj, abo lucernaj, abo ješče inšymi raślinami. Tady stolki prybywaje kormu, što žywioły možna ŭ dwa razy bolej trymać, jak pry haspadarcy na šnuroch. „Kali jość korm, dyk jość i hnoj; a kali jość hnoj, dyk jość i uradžaj“. Kaniušyna tak sama dobra raście pasla ziarnawaho zbožža, jak i pa celinie. Jana sama wielmi papraŭlaje ziamlu. Na kareńniach kaniušyny rastuć jakby maleńkije bulbački; woś hetyje bulbački ściahiwajuć s pawietra ŭ ziamlu *azot*. Jon nadta patrebny dźla zyćcia kožnaj rašliny. Dziela taho i kładuć hnoj na pole, bo ŭ im wielmi mnoha *azotu*. U saletry — parašku, što syplać na ziamlu, kab byŭ bolšy uradžaj, tak sama mnoha *azotu*.

Kaniušyna maje doŭhije kareńnia i dziela taho sok dastaje adtul, adkul druhaja raślina nie dastanie. Paśla kaśby na kaniŭšyniščy astajecca šmat kareńnioŭ: jakich 600 pudoŭ na adnej dziesiacinie. A na 1 dziesiacinie ržaniščа nia bolš 200 pudoŭ. U 600 pudoch kareńnioŭ kaniušyny znajchodzicca 90 pudoŭ „klejkawiny“, s katoraj wyrablajecca saletra. Jak hnoić ziamlu kaniušyna, možna zrazumieć s taho, što ŭ 2 tysiačach pudoch hnoju, budzie tolki 65 pudoŭ hetaj „klejkawiny“. Hnoj macniej usio-ž taki hnoić ziamlu, bo jon preje chutčej za kareńnia.

4) Dziesiacina kaniušyny daje 200—300 pudoŭ siena, ci, značyć, stolki, kolki 3—4 dziesiaciny pożni. Z hetaho wychodzić, što treba absušać i kasawać sienažaci, dzie tolki možna.

5) Kali čaćwiortuju čaść pola zajmaje kaniušyna, to wychodzić, što žyta i jaryna zajmaje mieniej, jak 3 pola. Zdałosia-b, što urodzicca jaje tak sama mieniej, ale u nas budzie bolš hnoju, i jon budzie kłaścisia na mienšy kawałak, tak što dobra uhnojenaja ziemla dašć žyta bolej jak pry 3 palach.

6) Jak zličyło Maskoŭskaje ziemstwa pry 4-polnaj haspadarcy na kožnyje 100 rubl. ahulnaho dachodu prybaŭlajecca 40 rubloŭ.

7) Małaziamielnyje pry chutarnaj haspadarcy mohuć kania saŭsim nie trymać, a tolki najmać jaho, bo na 4-och dziesiacinach koń maje ŭ hod tolki 35—40 dzion pracy, a druhije 330 dniej darma ješć siena, tak što, možna kazać, adnaho kania chwacić na dwa chutary.

8) Pry chutarnaj haspadarcy treba zawieści roznyje daražejšyje pryłady i mašyny, što palehčajuć i palepšajuć pracu čeławieka. Adnamu haspadaru heta bywaje ciažka. Dyk woś českije mužyki dziela hetaho robiać chaŭrus: adnu mašynu kuplaje 10-20 haspadaroŭ i ŭsie z jaje karystajuć. Tak sama robiać u čechoŭ chaŭrusnyje mlečarni i t. d. Haspadarka na chutary budzie iści ŭ haru, a tady i takije chaŭrusy pacznuć raści nie tak, jak ciapier na šnuroch, kali haspadarka staić na adnym miejscy.

9) Na chutary haspadarka nie adbiraje stolki času, jak na wiarstowych šnuroch, a majučy bolš wolnaho času, možna pračytać i knihu, i hazetu, trochi rozumu nabracca. Jość čas i na toje, kab wiaści haspadarskije rachunki. (Biez akuratnych rachunkoŭ ni adna haspadarka nia pojdzie tołkam). Majučy bolš času, možna ŭsiakuju haspadarskuju rabotu zrabić lepiej, a heta daje prybytak: možna zaniacca i damowymi remiosłami: kabiety tkactwam i dr.

10) Pry chutarnaj haspadarcy wyhadniej razwiaści sad, pščoły.

11) Patraŭ i škody na chutarach pawinna być mienš, dziela taho, što žywiołu kormiać nawiazywajučy pa kaniušynie, abo ŭ chlewie. Świńni kormnyje možna trymać u chlewie ci ŭ zaharodkach, jak heta i robicca ŭ dobrych haspadarkach.

12) Ciapier kali, kryj Bože, adna chata zapalicca, to bywaje, što i ŭsia wioska wyharyć; na chutary hetakaj biady nia budzie.

13) Niekatoryje haworać, što pa adnamu strašna i nudna žyć. Ale heta tak tolki zdajecca, bo adzin chutarnik budzie siadzieć na 4 dziesiacinach, što ležać jak raz kruhom chaty, značycca, susied jaho ŭžo budzie abok, na druhich 4 dziesiacinach. Ad adnej chaty da druhoj saŭsim blizka: treba prajšci tolki praz 2 dziesiaciny. A ŭžo kali buduć (a jany tady na hwałt stanuć patrebnymi) chaŭrusnyje ustrojstwy, hramadzkaja zbornia, biblioteka, krama, mlečarnia—pryjdziecca ješče čaściej, jak ciapier spatykacca.

14) Kažuć, što pry razsieleńni na chutary trudna budzie sa škołami: dzieciam daloka budzie chadzić. Heta tolki tak zdajecca. Naprykład, w. Pieski, niedaloka Kobryna, Hrodziensk. hub., kala 40 chat, razašłasia na chu-

tary; nowyje sialiby stajać kruhom wioski. U wioscy astałasia škoła i nichto tam nie žalicca, što dzieciam daloka chadzić. Z swajho dwara susied widzić chaty swaich 10 susiej. Łatyšy, estoncy i dr. žywuć ad wieku chutarami, a jany samyje najświatlejšyje z mužykoŭ u Rasiei. Dyj za hranicaj usie chutarami žywuć i, jak my bačym, ludzi tam kudy bolš światlejšyje za našych.

15) Časam i nia treba ražbiwać ziamli na asobnyje chutary; možna zrabić z adnej wioski 3—4 zaścienki.

Što treba mieć, kab sieści na chutar.

(4 dziesiaciny ornaj ziamli, sienažaci i wyhanu nima).

Z hołymi rukami i s pustoj kišeńiaj sieści na chutar i narychtawać haspadarku, jak patreba nia možna. Treba mieć hrošy na budoŭlu, studniu, nasieńnie i t. d.

1) Hetak budoŭla (chata, świran, chleŭ hlinabitnyje, pad adnej strachoj—185, r., humno sa ścienami s paplotu—64 r., studnia—15 r.), na chutary „Baboŭnia" kaštawała 264 r.

1) ZASIEJANA:

Žyta na	1	dziesiac.	11 pud.
Awios . .	2/3	„	9 „
Jačmień .	1/3	„	4 „
Bulba . .	2/3	„	100 „
Haroch .	1/6	„	2 „
Wika . .	1/6	„	2 „
Kaniušyny			1 pud. 36 fun.
Značyć, nasieńnia razam			49 r. 90 k.

3) ŽYWIOŁA:

1 Koń	65 rubloŭ.
2 Karowy	57 „
2 Ciołki	60 „
2 Kabany	14 „
2 Parsiučki	10 „
10 Kury	3 „
Žywioła razam .	209 rubloŭ.

4) Pryłady da haspadarki:

panarad	15 rub.	——
sani	3 „	——
chamut, hužy	5 „	——
nabedryki	1 „	80 k.
duha	2 „	——
padsiedziołak	1 „	80 k.
płuh	4 „	50 „
barana	1 „	——
kasa	——	75 k.
sierp	——	50 „
wiaroŭki	5 rub.	——
siakiera i instrumenty.	5 „	——
cebry, kadki	8 „	——
sahany	5 „	——
drobnyje rečy	5 „	——
Usia pryłada razam—	63 rub.	35 k.

5) hrošy na abarot 20 r.
6) kormu skacinie 100 pud. na 20 r. —
7) nasieńnia łubinu 16½ pud na 10 r. —
8) charčej dla ludziej na 6 miesiacoŭ

49¼ pudoŭ zboža na . . .	41 r. 8 k.
40 pudoŭ bulby na . . .	8 r. —
Značyć usio čysta	684 r. 33 k.

Kali chto maje swaju pryładu haspadarskuju, žywiołu, korm dla jaje i t. d. to jamu, kab sieści na chutar ŭ 4 dziesiaciny, dość budzie 392 r. 98 kap. Nie zabudziem ješče hetaho, što na chutary biez wialikaho nakładu—akuratny pładaźmien možna narychtawać tolki na 3-i hod, i ŭžo tolki tahdy budzie poŭny dachod.

A. Ułasoŭ.

Jak atkryć sielska-haspadarskuju supołku?

Kab atkryć sielska haspadarskuju supołku, treba pierš najpierš sastawić statut. Dla hetaho biarecca normalnuju ustawu i ŭ kožnym jaje razdzieli (paragrafie) robiacca tyje ŭstaŭki, katorych žadajuć supolniki Razumiejecca, pierš za ŭsio treba dastać normalnuju ustawu. Takuju normalnuju ustawu možna wypisać z Wilni (Tawarystwo kooperacii, Wialikaja Pahulanka d. № 18), abo z Maskwy z kniharni „Посредникъ" (Москва Петровскiе линiи).

Kali ustawa užo zroblena, pierapisywajuć jaje, sastaŭlajuć prašenie hubernataru i padajuć jaho razam z ustawaj, (ciapier užo statutam), kab zaćwiardziŭ. Kali pryjdzie ad hubernatara bumaha ab zaćwiardžeńni, tady sabirajecca, tak zwanaje, ustanowačnaje sabrańnie, na katorym wybirajuć tych členoŭ katoryje buduć kirawać supołkaj, radzicca, czym maje zaniacca supołka i druhoje.

Prašeńnie hubernataru pišecca tak:

Его Превосходительству

Г-ну Губернатору (nazwańnie huberni)

Takich-to: imia swaje i pa baćkoch i prozwiščy, a tak sama miejsce žyćcia členoŭ „učredziciełoj“ (iniciatoroŭ)

Заявленіе.

Честь имѣемъ заявить Вашему Превосходительству о нашемъ желаніи образовать общество подлежащее регистраціи подъ названіемъ (nazwańnie supołki), для чего при семъ представляемъ слѣдующіе документы и бумаги и просимъ Ваше Превосходительство о разрѣшеніи открыть выше упомянутое общество: 1) завѣренный нашими подписями проэктъ устава кружка въ двухъ экземплярахъ; 2) на пропечатаніе о регистраціи общества въ Сенатскихъ объявленіяхъ и Губернскихъ Вѣдомостяхъ четыре руб. 20 коп. (4 р. 20 к.).

Dalej podpisy:

Законная правоспособность къ совершенію актовъ учредителей заявлена у нотаріуса.

Woś i ŭsio.

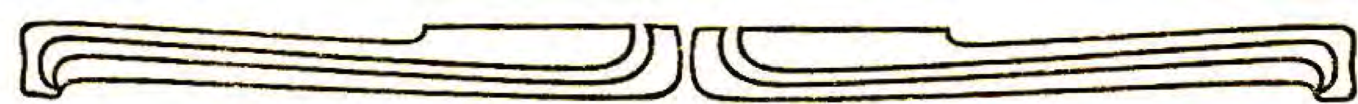

AB SUDOCH.

Bywajuć sprawy **hraždanskije i uhałoŭnyje.**

Wałasny sud.

Hraždanskije sprawy u wałasnym sudzie.

Wałasnomu sudu naležać usie sprawy mież mužykami 1) ab nadzielnym mieńni na ŭsielakuju sumu. (Ziemla kuplenaja praz „kreścianski bank“, ličycca, jak i na dzielnaja. Kali pazywajuć sielanie nia bolš, jak na 300 r. treba padawać u toj sud, hdzie žywie atwietčyk, a kali sprawa idzie ab nieruchomaj majetnaści, to ŭ tuju wołaść, hdzie jana znajchodzicca. Wałasny sud pawinien pryjmać žałoby na sławach, možno i na piśmie. Sud wałasny darmowy.

Na rešeńnie suda niezdawolenaja starana maje prawa žalicca. Žałoby na piśmie padajucca nie paźniej 30 dzion pośle suda na imia pawietowaho źjezdu praz toj že samy wałasny sud; da žałoby treba prykładać jaje kopiju. A kopiju rešeńnia wałasnoha suda dla źjezdu nia treba wybirać, možna tolki brać dla siabie, kab lepiej zrazumieć rešeńnie. Wołaść sama ŭžo pierašle hetyje žałoby da ziemskaho načalnika, katory inšyje małyje sprawy zaćwierdžaje swajej ułaśćju, a bolšyje pieresyłaje u źjezd.

Uhałoŭnyje sprawy u wałasnym sudzie.

Uhałoŭnyje prastupki raźbirajucca ŭ wołaści takije: 1) katoryje zrobleny na ziamli nadzielnaj i kali prastupki zrobleny mužykami 2) prastupki niewialikije. Kali sprawa niepadsudna, to sud pieredaje jaje sam wyšejšamu. Wałasny sud sudzić naprykład: kražy da 50 r., aproč skaciny i kaniej, bojki, swarki, samoupraŭstwa, aproč parubok i dr.

Niezdawolenaja starana padaje žałoby u źjezd takim sposabam, jak i hraždanskije, tolki nia treba kopii.

Ziemski načalnik i haradzki sudzia.

Hraždanskiie sprawy. Ziemski načalnik i suddzia raźbiraje sprawy miž usiemi stanami. Jamu padsudny sprawy, kali atwietčyk, ci nieruchomaść, a jakoj idzie hutarka, znajchodzicca ŭ jaho wučastku, a haradzki suddźia sudzić miastečkowyje sprawy. Jany i sudziać: 1) kali pazywajuć nia bolš jak na 300 rub. (wekseli, straty) 2) iski wychodziačyje z ŭładańnia nieruchomaho, niabolš jak da 500 rub. (kantrakty), 3) iski ab narušenym uładzieńni (ab zachwatach ziamli, kali nie prajšło 6 miesiacoŭ ad zachwata). Ab prahonach, prajezdach sudzić užo člen akružnaho suda. Žałoby ab hraždanskich sprawach ziemskamu i haradzkomu sudziam padajucca na piśmie, abo na sławach. Za kožny adzin rubel isku treba ŭnieści 7 kap. (aproč iskoŭ da 10 rub.—hetyje darma). Za kožny list podanaj bumahi pa 10 kap. U kožnym prašeńni pawinno być napisano: 1) chto pazywaje, 2) kaho, 3) skolki hrošy ci što, 4) jakije maje dowady (dakumenty i świedki) i hdzie žywie sam i usie pamieniönyje asoby.

Forma prašeńnia ab hraždanskaj sprawie.

ЕГО ВЫСОКОРОДІЮ

Господину Земскому Начальнику
6 участка Вилейскаго уѣзда.

Крестьянина Краильской волости дер. Пецюла Ивана Яковлева Булды.

Прошеніе.

Мѣщанинъ Иванъ Петровичъ Чайковскій, живущій въ застѣнкѣ Щорсы Краильской волости, обязался доставить мнѣ двѣ сотни кирпича въ мой домъ въ дер. Пецюла, причемъ деньги 3 рубля получилъ впередъ и обязался роспиской доставить мнѣ хорошо выдѣланый кирпичъ на своихъ подводахъ къ 1 сентября 1909 года, но къ этому числу Чайковскій привезъ мнѣ всего $1^1/_2$ сотни и то плохого кирпича, стоющихъ не болѣе 1 рубля, а почему и ссылаясь на свидѣтельство Андрея Павлова Рудого, видѣвшаго привезенный кирпичъ, прошу взыскать съ Чайковскаго 2 рубля въ мою пользу. Свидѣтель Рудой живетъ въ дер. Значкахъ Хотической волости.

Булда.

1909 Сентября 15.
Настоящее дѣло прошу разобрать въ моемъ отсутствіи *).

Forma prašeńnia ab weksli.

ЕГО ВЫСОКОРОДІЮ

Господину Земскому Начальнику
5 участка Ошмянскаго уѣзда.

Прошеніе крестьянина Ивава Иванова Дулебы, Воложынской волости дер. Смоктуны.

Прошеніе.

Прилагая при семъ вексель на 300 руб., выданный мнѣ дворяниномъ Антономъ Ивановичемъ Лабановскимъ, живущимъ въ им. Краковка Воложынской волости, прошу взыскать съ Лабановскаго означенные 300 рублей, судебныя и за веденіе дѣла издержки и наложить запрещеніе на его имѣніе „Краковка“, для чего представляю квитанціи Государственнаго казначейства во внесеніи 3 р. 15 к. на кредитъ наложенія запрета и 3 р. 20 к. судебнаго и листового сбора. Настоящее дѣло прошу разобрать въ моемъ отсутствіи.

Иванъ Ивановъ Дулеба.

20 Января 1910 г.

*) Bo kali nie napisać hetaho, to za niejeŭkaj pazoŭcy sudzdzia sprawu skasuje.

Kali rešeńnia wojdzie ŭ zakonnuju siłu, to treba wybrać spoŭnicielny list ad ziemskaho i jaho predstawić prystawu, a jon budzie ŭzyskiwać, kali z dobraj woli nie zapłaciać. Nie paźniej miesiačnaho sroka niezdawolenaja starana može žalicca ŭ źjezd, padajučy žałobu praz ziemskaho načalnika ci suddźiu, što sudziŭ tuju sprawu. Padawać treba stolki kopij, kolki było praciŭnikoŭ, i tak sama treba pryłažyć listawy zbor (10 k. z lista) i pa 1 kap. ad rubla tej sumy, ab katoraj idzie sprečka. Usiakije bumahi treba padawać praz počtu, ci samomu ziemskamu, a nie praz pisaroŭ. Kalib zboru daŭ mienš jak treba, to ziemski zawiedomić i dašć termin, kali dasłać niedastaču. Treba dobra pračytywać usiakije pawiestki i bumahi, što prysyłaje sud: tam nadrukowany usie prawiły.

Uhałoŭnyje sprawy. Ziemskamu načalniku i haradzkomu suddźi padsudny roznyje prastupki: 1) zroblenyje u ichnim wučastku, ludźmi roznych stanoŭ 2) pamienionnyje ŭ „Ustawie o nakazanijach, nałahajemych mirowymi sudjami“, kali škody i straty ad prastupku nia bolej 300 rubloŭ. Kali pryčynić swaim uhałoŭnym prastupkom jakuju škodu, to možna prasić razam i skazać, kab wiarnuć za škodu. Pry hetym nia treba płacić zboroŭ. Jošč sprawy, ŭ katorych zaŭsiody možna mirycca; pamiryŭšysia, treba prasić suddźiu sprawu „prekracić“. Mirycca možna, kali: małaja bojka, łajanka, parubka, samoupraŭstwo i dr., a za kražu, mašenstwa mirycca nia možna (aproč pamiež baćkoŭ i dziaciej). Kali sprawa ziemskamu ci suddźi nie padsudna, to jany sami pieredajuć u druhi sud. Rok (srok) abžałowańnia u źjedz praz taho-ž suddźiu 2 niadzieli.

Forma prašeńnia ab uhałoŭnaj sprawie.

ЕГО ВЫСОКОРОДІЮ

Земскому Начальнику 5 участ. Виленскаго уѣзда.

Крестьянина Ивана Федорова Рыбака, жительствующаго въ д. Колосы, Радошковской вол.

Прошеніе.

Въ ночь на 20 сентября сего года съ моего двора украдена овца цѣною въ 3 р. Таковую овцу я опозналъ 6 октября у мѣщанина Феликса Антонова Петрашкевича, проживающаго въ гор. Радошковичахъ по Кейдановской улицѣ. Прошу подвергнуть его законной отвѣтственности и взыскать съ него въ мою пользу 3 руб. Къ разбору дѣла прошу вызвать свидѣтелей: 1) Пе-

тра Феликсова Калоду, жительствующаго въ дер. Кисеяхъ, Радошковск. вол., который видѣлъ, какъ обвиняемый выѣзжалъ изъ дер. Колосы въ ночь на 20 Сентября, везя овцу, і 2) Василія Александрова Нечельскаго, жывущаго въ дер. Сыцевичахъ Радунск. вол., бывшаго со мной при опознаніи овцы у мѣщанина Ф. А. Петрашкевича.

Иванъ Федоровъ Рыбакъ.

10 Октября 1909 г.

Pawietowy źjezd.

Atrymaŭšy sprawu ad wałasnoha suda, ziemskaho načalnika, haradzkoha suddzi, źjezd na ŭsie sprawy budzie wyzywać pawiestkami starony. Možna prasić źjezd dapytać świedkoŭ, što nie pa praŭdzie pakazali, pad prysiahaj i prywieści nowych. Kali prywiazieš świedkoŭ (biez pawiestak, sam) u źjezd, to treba: 1) prasić pierad razboram sprawy, kab ich sud dapytaŭ i 2) treba pilnawacca, kab jany ŭ zali suda nie byli, jak sprawa načałasia, kali ich sud nie pakliče. U sudzie kožny pawinien hawaryć praŭdu, korotka i nie plaści, što nie naležyć da sprawy.

Hraždanskije sprawy źjezd rešaje akančacielna i rešeńnie spaŭniajecca. Naprykład, hrošy uzyskiwajuć i treba płacić, s kwatery wykidajuć, z arendy tak sama; ale kab sam sud zrabiŭ wialikuju abmyłku, to niezdawoleny može ŭ 30 dzion žalicca huberskamu prysutstwu. Ale hetuju (kassacionnuju) žałabu zmože napisać tolki adwakat prosiačy, kab huberskaje prysutstwa kazało źjezdu nanowa razabrać sprawu dyj heta redka bywaje. Rešeńnia spraŭ, što pryjšli z wołaści, źjezd pieredaje dla spaŭnieńnia ŭ wołaść, a ŭ sprawach ziemskaho načalnika i suddźi treba wybirać spoŭnicielnyje listy sa źjezdu samomu. Kali ŭ zjezdzi zasudziać, to lepš płacić samomu pad raspisku, bo inačej budzie uzyskiwać prystaŭ, a za heta jamu prydziecca šmat płacić za spaŭnieńnie.

Uhałoŭnyje sprawy. U uhałoŭnych sprawach rešeńnie tak sama ličycca akončacielnym, ale spaŭniajecca tolki tady, kali praz 2 tydni niezdawolenaja starana nie obžałuje u hubernskaje prysustwa. A kali pryhawor uwajšoŭ u zakonnuju siłu, to jaho spaŭniaje sam sud.

* *
*

Sprawy, katoryje nie padsudny wałasnomu sudu, ziemskamu načalniku i haradzkomu suddzi, raźbiraje *pawietowy član suda i akružny sud.*

U wałasnym sudzie, ŭ ziemskaho načalnika, haradzkoha sudźi i źjeździe adwakat niepatrebien, u druhich sudoh biez adwakata abyjścisia ciažka.

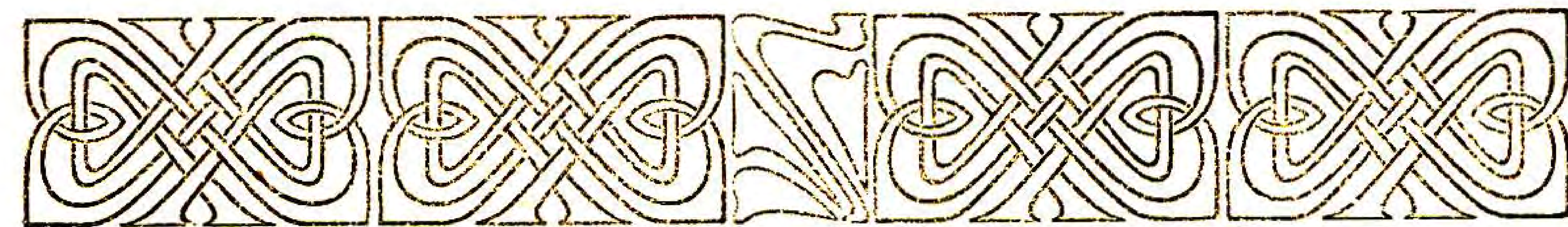

Kolki słoŭ ab nacionalnym adradzeńni biełaruskaho narodu.

„U Egipcie ŭ mahiłach kaliś-to znajšli žmieniu pšeničnych zierniat. Praležali jany tam niekolki tysiač hadoŭ i ŭsio-ž taki, jak ich pasiejali, zierniaty ŭzyszli i dali uradžaj. Usio, ŭ čym tolki jość pačatak žyćcia, može ažyć, kali złožacca patrebnyje warunki; hetak bywaje i z narodami. Jak wučyć historyja, nie adzin užo narod, katory zwajewali nasilstwam, zacisnuli biezpraŭjem, i katory, zdawałosia, saŭsim pamior, — razam adradziŭsia, i duch narodu, pračnuŭšysia ad doŭhaho snu, ustawaŭ na nowaje žyćcio. A, raz waskrosšy, kožnaja nacija maje užo takuju siłu, nacionalnaje pačućcie robicca takim mocnym, što, nia hledziačy na ŭsie praškody, zaŭsiahdy pračyście narod sabie darohu da nowaho žyćcia“...

Hetak piše ruski wučony, prafesar A. Pogodin, i jaho słowy majuć wialikuju cenu dla nas, biełarusoŭ: my pačynajem žyć druhi raz, nanowo.

Woś, karotka, historja taho, jak my žyli daŭniej i jak zamiorli.

Hadoŭ 700-800 tamu nazad na ziamli, hdzie ciapier skroś čutna biełaruskaja mowa, žyło niekolki sławianskich plemion: krywičy, drehowičy, siewieranie, wiatičy i dr. U XII-XIV wiekach pamału zawajewała ich Litwa. Pad ŭłaściu litwinoŭ hetyje niewialičkije plemiony sławianskije pačali zbližacca, i skončyłosia tym, što jany złučylisia ŭ adzin *biełaruski narod*, stali hawaryć adnej supolnaj *biełaruskaj mowaj.* A litwiny nia tolki nie zrabili im nijakoj kryŭdy, nie zacisnuli ich nacionalny duch, charaktar, a sami pryniali biełaruskuju kulturu, hasudarstwiennyje paradki, ustrojstwa žyćcia. Skora ŭsie intelihientnyje litwiny inačej nie hawaryli miež saboju, jak tolki pa biełarusku. Mowa biełaruskaja stała hasudarstwienaj mowaj Wialikaho Kniažestwa Litoŭskaho: pa biełarusku pisalisia zakony, kazionnyje dakumenty, hrama-

ty, ŭsielakije kantrakty i inšyje bumahi. Nawuka była skroś biełaruskaja; knižki—tak sama. Tady byli nadrukowany pa Biełarusku Biblija, Ewanhelija, rožnyje wučonyje knihi, Statut Litoŭski (zakony) i dr.

Trysta hadoŭ biełaruskaja mowa panawała ŭ Biełarusi i Litwie. Jana ličyłasia „kulturnaj", joju hawaryli i šlachta biełaruskaja, i pany, i kniazi wialikije. Znali pra biełarusčŭ tady daloka za hranicami našaho kraju, u Eŭropie. Ale ŭžo za karala polskaho Awhusta II (ŭ kancy XVII wieku) ŭ litoŭska-biełaruskim hasudarstwie, kataraje ješče raniej złučyłosia z Polščaju, zamiest biełaruščyny pajšło panawańnie polskaj mowy, wyšejšaj polskaj kultury. Naša intelihencija pamaleńku zabyła pra swaju rodnuju mowu, pačała skroś hawaryć pa polsku, daloka adsunułasia ad „prostaho" narodu. A toj narod, što astaŭsia biełaruskim, s taho času nia mieŭ užo ludziej, katoryje niaśli by jamu świet nawuki, kulturu, dyj nia majučy ni prawoŭ, ni hołasu, zasnuŭ doŭhim, hłybokim snom.

Sto hadoŭ tamu nazad Biełaruś ad Polščy pierajšła pad ŭłaść Rasiei. Ale žyćcio jaje nie źmianiłosia: nastali nowyje haspadary, a haspadarka astałasia takaja samaja, jak raniej była. Biełarusy tak sama nia mieli hołasu i dalej spali mocna.

Ciapier hety son skončyŭsia. Biełarusy, choć i spali, ale nie zabylisia, chto jany, nie pakinuli ni mowy, ni zwyčajoŭ swaich. Nacionalnaje žyćcio było hłyboka zachowana, jak pačatak žyćcia ŭ tych zierniatach pšeničnych, što znajdzieny ŭ tysiačaletnich mahiłach. I jak zierniaty ŭzyšli i dali uradžaj, tak narod biełaruski waskros i idzie k nowamu žyćciu. „A na hetaj darozie — kaže prof. Pogodin, — ništo nia maje siły zatrymać biełarusoŭ!"

* * *

Woś, skonczylisia ŭžo try hady, jak naradziłasia biełaruskaja hazeta. Try hady drukawanaje biełaruskaje słowo niasie wa ŭsie kuty našaje staronki dumki ab adradzeńni zabytaho usiemi narodu, pakazywaje biełarusu, što jon taki samy *čeławiek* i hramadzianin swajho kraju, jak usie inšyje, što mowa jaho, usio nacionalnaje bahaćcie, maje wialikuju cenu, dyj biełaruski narod, pakryŭdženy historyjej i ludźmi pawinien zaniać pačesnaje miejsce ŭ siamji bratnich nacij. Hazeta aświetlaje šeraje žyćcio mužyka—chlebaroba, i ŭ hetaj raboci joj pamahajuć sami biełaruskije sialanie: ŭsio bolej pawieličywajecca hramada supracoŭnikoŭ i korespandentoŭ hazety, i tamu u joj, jak u lustry, bačym žyćcio kraju.

Ale nie samaje drukawanaje słowo, nie sama hazeta „robić" adradzeńnie 8-mijonnaho narodu, bo joj heta i nie pad siłu: jana tolki kiruje jaho, jana razdźmuchiwaje tyje iskry nacionalnaj świedomości, što blisnuli ŭ časie zawiruchi, katoraja ad kraju da kraju ŭskałychnuła ŭsio Rasiejskaje hasudarstwo.

Praŭda, ješče pierad hetaj zawiruchaj bačym (badaj, praz cęły XIX wiek) proby zbudzić biełarusoŭ: adzin za adnym zjaŭlalisia biełaruskije piešniary — paety, katoryje swaimi wierszami i pieśniami kidali zierniaty lubwi da baćkaŭščyny, da ŭsiaho, szto swajo, rodnaje. Ale ŭ toj wiek ciemnaty i paniewierki narodu biełaruskaho (ješče za panščynu) hetyje zierniaty nie dachodzili da našaj wioski, a kali i dachodzili, to padali na nieuradžajnuju hlebu i nie ŭschodzili. My nia budziem pieraličywać pieršych tworoŭ u biełaruskaj mowie, katoryje zjaŭlalisia ŭ prošłym stalećci: jany pakazany ŭ bibliohrafii. Skažem tolki, szto najščaśliwiejšymi s pamiež paetoŭ taho času byli Bohušewič (Maciej Buračok) i Janka Łučyna (Niesłuchoŭski): i ich twory drukawalisia ŭ 90-tych hadach XIX w. i pajšli hłyboka ŭ narod, ale i to tolki tady, jak u Biełarusi zjawilisia *nacionalnyje orhanizacii*. Hetyje orhanizacii naradzilisia na miežy XIX i XX stalećcieŭ — spačatku u Minsku, Wilni i inšych haradoch našaho kraju, paźniej u Piecierburzie, Ryzie. Niewialikije hramadki školnaj moładzi, studentoŭ, dyj stałych ludziej pačali družnie šyryć miež biełarusami świet nawuki ŭ ich rodnaj mowie. Ale pry tahdyšnich warunkach žyćca čysto kulturnaja praca hetych orhanizacij mieła wielmi mnoha praškod, i tawarystwa dla šyreńnia praświety nie šmat zdaleli zrabić.

Adnej s pryčyn upadku pieršych kulturno-nacionalnych biełaruskich orhanizacij było i toje, što rewalucyjnaja zawirucha zachapiła ŭsiu našu moładź. Usie intelihentnyje siły kraju zanialisia adnej tolki palitykaj. Tady załažylisia pieršyje biełaruskije palityčnyje orhanizacii-partii.

Ab tym, što rabiłosia ŭ Rasiejskich huberniach pa wialikšych haradoch, biełarusi mužyk čuŭ tolki niejasnyje wiestki. Nie razumiejučy, čamu i atkul pajšła tamaka zawirucha, naš sielanin pačaŭ razhledacca nawokoł, pačaŭ dumać ab swaim žyćci i doli swajej, ab pryčynach usiaho złoha, ab swaim pałažeńni miež inšymi stanami i narodami. Hetyje dumki, katoryje raźbiralisia i ŭ drukawanym, i ŭ žywym biełaruskim słowie, dawiali našaho chlebaroba da paznańnia taho, što jon takiž čeławiek, dyj u takim prypadku i ŭsio jaho rodnaje, jak mowa, dumki, pieśni, zwyčai i t. d., nia horšyje za ču-

žeziemnyje. Raz paznaŭšy heta, biełarus padniaŭ swoj hołas, damahajučysia sabie hramadzianskich prawoŭ, žadajučy šacunku dla swajej mowy i dapuščeńnia rodnaho słowa u škołu. Da hetaho žadańn'a pryłučałasia wialikaja čaść narodnaj intelihencii—wučycieloŭ narodnych.

Tady—ŭ 1906 hadu—atkryłasia pieršaja biełaruskaja wydaŭnickaja supołka „Zahlanie sonce i ŭ naše wakonce" ŭ Piecierburzie; jana nadrukawała pieršyje knižki da nawuki pa biełarusku (Elementar, pieršaje czytańnie i inšyje), a tak sama pačała wydawać twory pieśniaroŭ našych daŭniejšych i nowych. U kancy 1906 hodu u Wilni wyjšła ŭ świet i pieršaja biełaruskaja hazeta „Naaša Dola": narod žadaŭ, kab jamu aświetlali ŭsio toje nowaje žyćcio, katoraho jon nie razumieŭ, i tamu hazeta adrazu znajšła mnoha tysiačaŭ čytacieloŭ mież sielanami. Ale „Naša Dola" pažyła niadoŭha. Ješče pierad śmierćciu jaje ŭ Wilni atkryłasia nowaja biełaruskaja hazeta „Naša Niwa", katoraja na pieršym miejscy pastawiła kulturno-nacionalnuju rabotu, jakuju wiadzie i ciapier.

Praz try hady žyćcia biełaruskaja hazeta paśpieła, ŭsio-ž taki, zrabić niemała. - „Naša Niwa wyklikała hramadu supracoŭnikoŭ—sielan i hetak zrabiłasia narodnym dziełam—narodnaj ŭłaśnaściu. Na jaje klik atkrywalisia nowyje biełaruskije kulturno-nacionalnyje orhanizacii—supołki „Minčuk" „Naša Chata" i t. p., dy ŭsie jany ščyra pracujuć, kab uzbahacić narodnuju literaturu i dać biełarusom možnaść wučycca z knižok, pisanych mowaj baćkoŭ ich. Pry „Našaje Niwie" uzrasła i raście czereda našych pieśniaroŭ-paetoŭ i pisacieloŭ, katoryje wyjšli s kurnaj chaty mužyckaj i ŭ pieknym słowie malujuć jaho žyćcio, jaho dolu--niadolu, jaho zwyčaj, dumki, žadańnia.

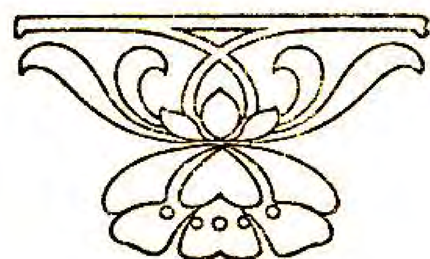

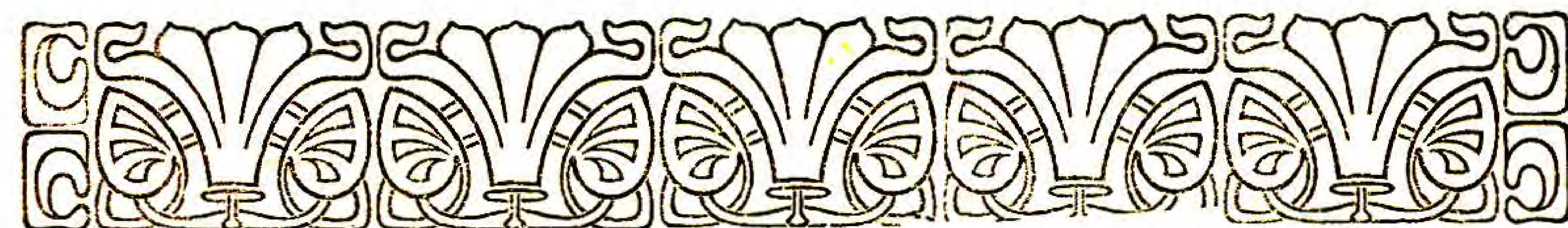

Januk Kupała.

PIESNIA ZWANARA.

W. i M. Łastoŭskim.

Na wysokaj hare, dzie nichto nie are,
Tolki płuška-aroł dzie sadzicca,
Tam zbuduju, ŭzwiadu nizi ŭsioj na widu
Murawanuju wiežu zwanicu.

I zawiešu ja zwon, z usich čutny staron —
Raŭnia hołas i wichru, i hromu.
Jak puščn jaho ŭ chod, sazawu charawod,
Ni adzin nie zasiedzicca doma!

Razhudzicca moj zwon ad wakon, da wakon,
Dušy zbudzić, pa sercach udare,
Drohnuć skowy ciamnic, blisnuć iskry zarnic,
Zawarušacca jary—papary.

Na moj klič wiečewy chto žywy, čuć žywy,
Pad haroju kasoj zahamonie.
Hułam zwona skažu, ściežku-šlach pakažu
Na prywolle, na ŭrodnyje honi!

Za haroj, za druhoj dam žywy wadapoj,
Žywatwornaje možnamu zielle.
Na niazličeny čas pa niahodach papas,
Tym usim, što ciarpiać i ciarpieli,

Hetki budzie moj klik—i mahuč i wialik,
A nie trapić jon k dušam pryspanym,
Wyzwu hrom, piaruny—chaj pamohuć jany
Razhanić, zatraści ŭsie palany.

Stohnie bura: hrymot. Ja swoj zwon, chod u chod,
Raz'amachnu, jak nichto i nikoli.
Až ad ruk i ad chmur wiežy ruchnie padmur,
Tolki rozhałas pojdzie pa poli.

Laže krušnieju tam wieža, zwon i ja sam.
Aroł ptuška ŭskrylicca pad niebam.
A nawokał hary zadym ać ściežary,
Hruhanami ŭskałyšacca wierby...

. . . .

I wiesna, i zima. Byŭ zwanar i niema.
Cicha, cicha na biełym prastory,
Tolki žyŭ nie žywy zwonu huł wiečewy,
Ab tym šepčuć duby, jasakory.

Idzie, schodzić let šmat. Zwanara pomnić brat
Pomnić zwon, a siastryca zwanicu.
Ab wysokaj hare, dzie nichto nie are,
Kazki-bajki lijucca krynicaj,

Jak u prošču pa lek, stanie jšci čeławiek
K mocham wysłanaj krušni kamieńnia, —
Ad zwana čerapok, cehły—mura kusok
Buduć nešci padmohu ŭ ciarpieńniu.

Budu ŭsio zwanarom, choć daŭno pad dziernom
Spić maja haława maładaja.
Ech, bo wiedaje świet, što wialikich dum ćwiet
Adno tolki na złomie ŭzrastaje.

Maciej Krapiŭka (C—ka).

HRAJKA.

Hraŭ by ja mnoha, dyj sił nie chwataje
I rwiecca za strunkaju strunka,
Choć pieśnia ješče nie zamiorła ŭdałaja
Choć rodzicca dumka za dumkaj.

Hraŭ by ja mnoha, dy śmierć kaže „hodzie!“
U mahiłku mnie ładzicca kaže...
Ej, rwiciesia struny, što heta mnie škodzie?
U mahiłku supolna my lažem!

Može s tej liry wyraście iwa,
S parwanych strun—biełyje kwietki;
Može wiasnoju buduć ihrywa
U dreŭca cieniu hulać dzietki;

Može chto z dzietak skrucie žalejku,
Unučku pałomanaj liry,
I tak zaihraje, što ŭsieńka ziamielka
Pačuje moj odhałas ščyry!

Dziedawy struny, rana parwanyje,
Znoŭ hromka azwucca, jak zwony,
Pieśnia, za žyćcia jaho niedahranaja,
U sercy ŭnuka dašć plony.

A na zaduški pad ciomnaju iwaj
Žywoje pačujecca słowa,
Što pieśnia ŭstała s stotysiačnaj siłaj,
Žywie maja lira nanowa!

WIESKOWYM KABIETAM.

Oj, siastronki, oj wieskowy,
Oj, wy kwietki pryzawiaty!
Wašy twary, jak waskowy,
Wašy ščočki slazmi zmiaty...

Jak kalinu hrad strasaje,
Jak piarun kamiańnie kryšyć,
Tak los rana was łamaje,
Tak žyćcio krasu wam niščyć.

Kolki bolu ŭ wačach chmurnych,
Kolki skarhi z hub žbiałełych,
Kolki srebra ŭ kosach hustych,
Kolki potu z ruk abmlełych...

A za heta wam dźwie doski
I kryž z chwojek ledźwie žbity,
I u pamiać płačuć dočki,
Bo-j jany, jak wy, zabity.

Oj, kabiety, oj, wiaskowy,
Oj, wy kwietki pryzawiaty!
Oj, lilejki wy biez mowy,
Oj, wy ptuški biezskrydłaty!..

Jakub Kołas.

NIOMAN.

Ljecca Nioman pamiež horaŭ,
Świetły, čysty, jak rasa.
Nakapaŭ jon jam i noraŭ,
Honić wody praz lesa.
Hoj, ty, Nioman, naša reka!
Poiš ty i kormiš nas,
Biednu čajku čeławieka
Ty s saboj nasiŭ nie raz.
A wiasnoju na prastory
Dub stary siardzita hnaŭ
I nasiŭ ty kryhaŭ hory,
Łuh i pole zataplaŭ.
Razliwaŭsia pa rakitam,
Zanimaŭ i les, i haj...
Doŭhowiazy płyt za płytam
Nosiš ty ŭ daloki kraj.
Kolki raz rybacki čowien
Pa hrudzioch twaich hulaŭ!...
Hoj, ty Nioman, bystry Nioman!
Kolki dum ty mnie nahnaŭ!
Čuŭ ty smutak horkaj doli
Swajho syna mužyka,
Čuŭ nie raz u pustym poli
Płač i ślozy biedaka...
U cichi wiečer nad taboju
Dumka płakała nie raz,
I kaciłasia ślazoju
Pieśnia ŭ ciopły letni čas...
A na bierezi, pad dubam,
U nočku ciomnuju rybak
Spaŭ nia raz pad mokrym łubam,
Hnuŭsia s choładu biedak.
A u buru wiecier kwietku
Da hrudzioŭ twaich schilaŭ,
I ŭ tabie kasiec u letku
Pot krywawy abmywaŭ.
Nad taboju miesiac kruhły
U jasnym niebi cicha płyŭ,
I s taboj wysoki, smuhły
Les cichutka bawaryŭ.
Pierarezaŭ kraj ty rodny
Biełarusa—mužyka...
O, naš čysty, naš swabodny
Nioman bystraja reka.

Ty ciačeš daloka, znaju, —
U ziemlu Litwy i Niemcoŭ.
Raskažyž čužomu kraju
Pra žyćcio twaich synoŭ.

K. Kahaniec.

MALITWA.

O Bože, Spasie naš,
Ty miłaść nam pakaž,
Z niadoli wyzwal nas,
Zbudzi Ty nas ŭžo raz.

Ty wočy nam atkryj
I świetu nam paślij,
Ty praŭdu nam pakaž,
O, Bože, Spasie naš!

Maksim Bohdanowič.

* * *

Doždž u poli choład... Imhła...
Hdzieś u wioscy mirhajuć ahni.
Tam zlakaŭšyś schawałaś lehła
Dola horkaja ŭ čornym cieni.

I pad ciomnymi skrydłami nočy
Nie ubačać ciapier jaje wočy.

Tolki wiecier wasienny, načny
Ŭ poli sumna hudzie i piaje
Ab radzimaj staronce hłuchoj
Dy ab doli nieščasnaj jaje.

Ciśnie serce mnie pieśnia načnaja...
Chaj že hołasno wiecier śpiewaje,

Chaj piaje jon u rodnaj ziamli,
Kab u sercach nam soram zbudzić,
Kab zmahacca z niepraŭdaj išli,
U čyjim siercy sumieńnie nia śpić.

Dolu čornuju noč nie chawaje,
Kali wyljecca pieśnia žywaja!

Albert Pawłowič.

PIASTUN.

Lastała stajała maci,
Ciešyła dziciatka.
Syn razroŭsia bez pryčyny, —
Rady nie dašć matka.
I tak i siak jaho pieścić,
Hadaje, što treba:
Može syru, mlečka, masła,
Mo da hrybkoŭ chleba?
Hodzi płakać, moj synočku,
Uspakojsia kryšku.
Saŭka złuje—braž ab ziemlu
I hrybki i łyžku.
— Nu čaho-ž ty? što z taboju?
Štož tak zazławaŭsia?
Može chwory? maci kaže
— Bač, jak zmardawaŭsia.
Saŭka staŭ cišeć patrochu,
Cedzić jon praz huby:
— Hryb niažowany pabieh znoŭ,
Nie ŭławiŭ na zuby.

Stary Ułas.

* * *

Pramčaŭsia maj i wiesnawaja
Para minułasia u nas,
Užo i leto nastupaje, —
Haračy nastupaje čas.
Wiesna, wiesna—dzieńki lubyje —
Tak darahi, tak miły čas.
Čamu, jak lety maładyje,
Tab skora pakidaješ nas?!
Ty prybirała ŭ zieleń maja
Ziamlu, dziereŭcy i kusty, —
Choć pryjdzie niekali druhaja, —
Ale nia budzieš heta ty!
Nam žal twaich dzieńkoŭ pahodnych;
Cichich i ciopłych wiečaroŭ
Tak sercu darahich i rodnych
I hety čas jak son prajšoŭ...
Hetak i maładašć niasiecca —
Žyččia ludzkoho hety kwiet,
I tolki pamiać astajecca
Hetych wiasiołych—burnych let!

E. Budźko.

WOSIEN.

Woś i daždali...
Dni skaratali;
Sonce apało;
Zachaładniało;
Na dware durna —
Wietrena, chmurna,
Liścia pažoŭkli,
Paapadali,
Ptuški zamoŭkli,
Pawyletali...
Pusta i nudna...
Zwyknucca trudna!...

E. Bujło

LES.

Oj ty, les zielony,
Čaho ž ty šumiš?
Ci žyć tabie trudna?
Čamu nia maŭčyš?
Ci dumka jakaja
Usio ciabie hniewić?
Ci jakaja pošeść
Nad taboj wisić?
Nie! to i nia pošeść,
Nie bezwolle dum, —
Bura mnie nawodzić
Hety strašny sum.
Mianie strašyć bura,
Što idzie zdalok
Dy wierchi sasonak
Ściele ŭpapierok?

M. Arot

PIESNIA.

Kab była ja ptuškaj,
Ptuškaj bystrakryłaj,
Da ciabie strałoju
Palaciela b miły.
Ale Boh nia daŭ mnie
Kryllaŭ ptuški lohkaj

I adna žywu ja
Ŭ čužynie dalokaj.
Tolki jak zasnu ja,
To ŭ śnie ciabie baču;
Ale jak ustanu,
Dyk horka zapłaču.
Tolki ŭ śnie razłuki
Nie znaju s taboju,
Da ciabie na hrudzi
Ŭpaŭšy siratoju.
Ach, kab moh son hety
Wiečna nie minacca,
Kab mahła choć ŭ marach
Na ciabie ŭhladacca!...

W Karšun

Z PIESIEN ADZINOKAHO.

I nudna i ciažka na sercy,
Prywietu nidzie nia widać.
Zdajecca b, nie strašna i ŭmierci,
Błahoje žyćcio skaratać.
Jak wiecier miatličku chistaje,
Jak les niepahodaj šumić,
Tak smutak dušu mnie zjedaje,
Tak serce biez serca balić.
Zirnu ja na jasnaje niebo,
Zirnu na siało pad haroj,
Ja čuju „Ciabie nam nia treba —
Ty budzieš wiek žyć siratoj“.

ABRAZKI.

(Afiarujecca Jakubu Kolasu).

Ja čuŭ, jak moj brat-biełarus śpiewaŭ swaje pieśni.
Boże! Kolki muki i jenkoŭ u jahonym hołasie, kolki skarhi strašnaj u hetaj pieśni, što wychodziła z jaho hrudziej i smutna i nudna liłasia pa poli, addawałasia hułka ŭ lesie i padyjmałasia wyžej i wyžej — až da siniaho, spakojnaho nieba!
Za serce chapała hetaja pieśnia — pieśnia mužyka-niawolnika.

Zahudzieli ŭ dušy usie struny, z hrudziej wyrwaŭsia jenk i na wačach zakrucilisia ślozy...
Biedny, biazdolny narod; ślazmi i potam zalitaja ziamielka.

* * *

Wot wioska, dzie žywuć maje braty.
Drennieńkije chacionki prylapilisia adna da adnej; abapoł stajać chlewy i pawietki, dzie-nie-dzie uhledziš sadok. Tolki rabina, što płače čyrwonymi ślazmi, dy kudrawaja biaroza, dy chwojka wiek-wiečny hladziać na twaju, biełarus, niadolu...
Jak smutna!..
A kruhom raskinułosia šyrokaje pole. Jak muraški, wysypalisia tudy mužyčki i, sahnuŭšysia nad ciažkimi sachami, aruć usochšuju ziamielku. Tut ŭsia ich nadzieja, ŭsio ich bahaćcie, usio ich ščaście...

* * *

Ŭ biednaj, kurnaj chatcy, na kancy wioski, haryć łučyna, utknionaja ŭ ścianu. Na skrypučaj žerdcy wisić kałyska, a ŭ joj lažyć hałodnaje dziciatka. Nad im, sahnuŭšysia, staić maci i piaje pieśniu—nudnuju, smutnuju pieśniu; a ŭ tej pieśni stolki jenkoŭ, stolki niawypłakanych ślazoŭ, što samomu chočecca razam z joju płakać i kryčać na ŭwieś świet: „Ratunku! Padmohi!...“
A tam, u kucie; na ławi warušycca niešto pad kažucham. Heta chwory mužyk-haspadar choče padniacca, kab napicca wady—i nia može. Jaho kinuli siły: ciažkaja niepamiernaja praca padtačyła jaho zdaroŭje, i woś jon lažyć, biedak, žwiesiŭšy mazalistuju ruku, i spiekšymisia hubami šepče: „Pić“, a paśla doŭha — doŭha kašlaje... Widać, što ŭžo apošnije swaje dni dažywaje mužyk Heta kaniec harotnaho žyćcia...

* * *

Wot mahilnik, hdzie ležać kości našych dziedoŭ i baćkoŭ.
Niekolki chwojek, lip i biarozak, s poŭsotni zhniŭšych kryžoŭ—i ŭsio...
Jak cicha, jak smutna.
Ništo nie narušaje wiečnaho snu niaboščykoŭ,—ich adpačynku pa ciažkim, biednym žyćciu. Tolki časam zakryčyć sawa, što žwiła sabie tut hniaździo ŭ duple staroj lipy, zakarkaje warona, zakukuje-zahałosić ziaziulka nad mužyckaj niadolej. Zaŭturujuć joj swaim šumam chwojki i biarozy—i iznoŭ ŭsio ścichnie, zaśnie...

* * *

Woś ty jaki, moj rodny kraj!

Smutak wieje ad twaich wiosak ad paloŭ twaich i lasoŭ, ad rek i waziorаŭ i ad tych kryžoŭ, što stajać pry darohach. Smutak čuwać u twaich pieśniach skarhach, mužyk biełaruski; smutak i nadzieja u twaich malitwach, što da Boha šleš.

Smutak i skarha...

Lublu ciabie, maja rodnaja staronka, maja matka— Biełaruś! Ty wyhadawała, mianie, ty mnie pakazała niadolu i ślozy maich bratoŭ...

. . . .

Widžu — ŭschodziać nad taboj zorki jasnyje. Usio światlej robicca ŭ tabie..

Wieru—ŭstanie sonce, pašle jano nam swoj świet, razhonić tuman, što spawiŭ ciabie, Biełaruś!

Pryjduć dla ciabie lepšyje časy...

Dla synoŭ twaich začniecca nowaje žyćcio — wolnaje, świetłaje! Stanuć jany ŭrad z starejšymi swaimi bratami i družna woźmucca da ahulnaj pracy, a ty maci, padyjmieš spaniewieranuju dahetul haławu i śmieła budzieš pahladać u jasnuju budučynu, što niasie twaim dzieciam lepšuju dolu, lepšuju sławu!

Piotra Prosty.

SUD

Ech, bratcy, kiepska stała žyć na świeci, kali užo za kurycu susied susiedu haławu kałom paščepaŭ; dy patom za hetu samuju kurycu (wiadomo spuściŭšy adzin druhomu juchu) buduć ciahacca pa śliedowacieloh, dy pa sudoch!

— A što za škodu zrabiła kuryca?

— Ot, wydzierła na hradzie buračkoŭ na piadzi try! A im, hetym zadzirakam, kolki heta kuryca budzie kaštawać? Cełaho padciołka, kali nia bolš! Nima ciapier miež maładych dabra!...

A ot, pasłuchajcie wy, jakije u nas daŭniej byli sudy.

Niaboščyk Janka (wiečny pakoj jaho dušy), „machlarom“ što zwali, zabraŭ sa swajho aŭsa dwuch byčkoŭ Ryhora kancawoho, (praŭda aŭsa zjeść — mało źjeli, ale šmat stratawali); doma pahadzicca, — nie pahadzilisia; napisaŭ pachtar prašeńnie i pajšło na sud. Ciešyŭsia i ja z hetaho, bo užo kolki času, jak i na maich šnuroch paś-

la nočy atawa była patratawana: nie inačej jak heta rabota Ryhorawych: Łysaho i Padłasaho! Ale nie zławiŭšy za ruku, nie kažy što złodziej. Šmat było hutarki ab hetych bykoh u wioscy, tolki mnie Stalučonak padšepnuŭ, što jak u nočy chadziŭ na ruń pilnawać zajca, bačyŭ na majej atawie kabyłu udawy Gabrelichi. Ehe, dumaju sabie, nia dačekańnie, złaŭlu i ja!

Pawiačeraŭšy, zaraz abuŭ łapci, nasunuŭ kažuch, dy cichańka šuść praz siency na humnišče, hocnuŭ praz płot, dy bordzieńko na miažu — i buch!.. łažu... čekaju... Tolki pieršyje piatuchi zapiejali, jak čuju, idzie niechto na maju ataŭku... Musi i adnaho paciera nie paśpieŭ by čeławiek zhawaryć, — baču chodzić užo Gabrelichi kabyłka pa majej atawie i chrumščyć, až piena idzie, a za uzdečku trymaje, dy wodzić sama Gabrelicha. Z duru paharačyŭsia i nie pačekaŭšy kab bližej miažy padyjšli jany, kryknuŭ, skoknuŭ da kabyły, ale i Gabrelicha (kab, jaje paraluš) sprytnaja była kabiecina, jak wiš na kabyłu, dy ŭ skočku naŭcieki!... Hnaŭsia ja, hnaŭsia, ale pa nočy — kudy tam!... Na zaŭtra čuć świet, uziaŭ ja starastu, dwuch paniatych i śledam jak raz dawiali; pryznałasia i Gabrelicha, ale zapłacić za škodu nie chacieła; padaŭ i ja na sud.

Praz jakich niadzielki dźwie prychodziać nam pawiestki: Ryhoru z Jankam, i mnie z Gabrelichaj, usim na adzin dzień. — Pajechali... Mirawaja sudzia byŭ u našym wučastku niemiec i nadto ciažka było z im razhawarycca: mało našaj hutarki jon razumieŭ, a my jaho — ješče mienš.

Wyklikaje na sam pieréd Janku i Ryhora i pytaje.

— Nu, kak bil?

— Nie, kaže, waše skarodzie, dali Boh, my nia bilisia . . .

— Bolwan' zakryčaŭ sudzia, ja sprašywaju, kakoj patrawa?

— Nie, kaže Janka, nie pa trawie, a pa aŭsie, waše skarodzie chadzili Ryhorowy byki.

— Kakoj bik?

— Łysy i Padłasy, waše skarodzie...

— Bolwan, mošennik, zakryčaŭ ješče horš sudzia, u prašenii kafaryš wol, a ciapier bik; sam nie znaješ, kto imiel potrawa! Idzicie damoj, damoj; mnie wremia niet! Dzieło končeno!

Wyjšli Ryhor z Jankam, a ja staju i dryžu: nie inačej, jak pachtar naputaŭ u prašeńni, dy zamiest bykoŭ, pastawiŭ wałoŭ. Ach kab jaho licha; a kali u maim prašeńni zmyliŭ, dy zamiest kabyły napisaŭ kania... Staju... dryžu... i jazyka u hubie zabyŭsia... Staju — šap-

ču (kab nia zbicca z pantałyku): kabyła, kabyła, kaby... a tut, jak raz kličuć mianie z Gabrelichaj. Wyjšoŭ, staju... dryžać kaleni (pieršy raz na sud papaŭ)... Baču, i Gabrelicha, jak chusta zbialeŭšy staić... Kabyła... kabyła, kaby... Šapču ja ciaham, až tut, trach!... Mirawaja i pytaje:

— Nu, kak?

— Kabyła, wašе skarodzie, kažu.

— Kak kabyła? kto!

— Gabrelicha, waše skarodzie; ale užo ni wočy maje nie bačać, ni wušy nia čujuć...

Staju... dryžu... jak praz tuman baču: suddzia iznoŭ pytaje:

— Kto kabyła? kto?

— Udawa, — Gabrelicha, waše skarodzie! ale ŭ wačach niejak wiesialej mnie robicca: musić dzieło wyjhraju, bo baču: suddzia zamiest hniewu, śmiajecca, dy i znoŭ da nas:

Nu, wot i chorošo: ty, kaže, choć i mužčyna, a maleńkij, a ona choć i baba, no, prawda, bolšaja kabyła, tak wy łučše tak... biez suda... začem sud? Pamiercieś!

— Hlanuŭ ja na Gabrelichu, zirknuła jana na mianie, stali, čekajem što budzie...

No, idite, kaže ŭ kalidor — pamiercieś! Na to susiedzi... začem sud?

Wyjšli my u kalidor... hlanuŭ ja na Gabrelichu, kiepska, dumaju, budzie: choć wina jaje, ale jak prydziecca da miery — nie dam rady: baba rosłaja! Stali my heta bokam, uzniaŭsia ja na cypački i tak na korch nie chwataje; a Gabrelicha, kab jej dna nia było, uhledzieła hetu štuku i kaže: nie, susiedzie, heta nia miera; kali suddzia skazała pamierycca, — to treba pamierycca, jak maje być, suddzia lepš wiedaje, što i jak treba da dzieła; dawaj plačmi staniem; jak stali plačmi, a baba ješče učapiłasia za maju brawerku, dy ciśnie u niz, kab na cypački nie ŭzniaŭsia, — dyk kudy tam! Amal nie na ŭsiu haławu nižej ja rostu!

Uzdychnuŭ ja, ale štož zrabić, — wola Boža! Wiarnulisia ŭ kameru, a tut zaraz suddzia i pytaje:

— Nu, kak?

— Pamierylisia, kažem waše skarodie.

Ot i charošo! Idzicie, kaže, z Bohom damoj, dzieła končena, ja ošen rad!

Wyjšli my. Tolki... ale, što tam waławodzić? chočecie wiedać jaki kaniec? Dumajecie, što jak ciapier wy maładyje, zaraz u zjezd, u pałaty, u Piecierburch? Ani dumać! Da Berki trafili i Ryhor z Jankam, i ja z Gabrelichaju! Što i jak tam, było?... at, było, — bo było, ale z taho času nia jeździli na sud!... **Jadwigin Sz.**

Jość bol...

„Jość bol ciažkoha hora, bol hoładu bywaje, chwaroby... mianie nie spatkała hwaroba, ani dakučaje hoład, a tolki smutak čerwiem dušu točyć;—i žurba za niečym niedaścihłym, dalokim—hodnym dušy čeławieka...

„Woś žyćcio šeraje piereda mnoj i za mnoj sybirnym polem—tajhaj ścielecca. Z hrudziej nabaleŭšyh wyrywajecca nohdy uzdoh, ale bieznadziejny, ale hłuhi, jak jenk ziamielki-matki pad nahami nastupajučaho wojska..

„Sčaśliwy toj čeławiek, katory može, hlanuŭšy za siabie nazad, ubačyć pratorenuju im pucinu, a ješče bolš sčaśliwy toj, chto ŭ schiłku dniej žyćcia swajho, padobna pracawitamu sieŭcu, može hlanuŭšy za siabie, ŭbačyć zialonaje pole ŭ pakrasie i čekać zapłaty za mazoli i pot swoj!.. Ščaśliwy i toj, na pucinie katoraho čyrwonaj žyčkaj značycca śled wialikaho bolu, — i jon, hlanuŭčy za siabie, znojdzie čym ažywici samleŭšy duch.

„Minuły wialiki bol rodzić perły, ale šeraja bieznadziejnaja žuda zabiwaje duha i, jak ahoń, usio zništažaje dyj pakidaje za saboj tolki popieł, šery popieł“...

Tak žaliŭsia siwy starec, hładziušy dryžačaj rukoj hałoŭku dziciaci. Zachadiačaje sonce załaciło siwyje wałasy i biełuju baradu starca, zliwajučy ŭ wadzin ton z jasnym lankom hałoŭki dzieciačaj. Wočy starca błudzili niehdzie ŭ niewiedamaj dali, a dumki, jak razbitaje stada biełych ptušek, kružyli paasobku. Niehdzie daloka, daloka płakali skrypčyny struny; bujnyje ślozy, jak raunaja rasa na trawicy, dryželi i sypalisia z jomkich strun šnurami perłoŭ biełych.

Chwory, nia mocny duch starca łamaŭsia pad ciežaram bolu. Scišna stajali drewy... Usio zamiorła... Zdawałosia, ŭsia natura ŭ hety cichi letni wiečer čuła kryŭdu žyćcia...

Włast.

Na uschodzie sonca.

(Achwiaruju „Našaj Niwie“ i ŭsim jaje supracoŭnikam).

... Mnie nie spałosia. Pračnuŭsia pasiarod nočy, padyjšoŭ k waknu, ŭtałopiŭsia ŭ jaho i pilna pačaŭ hladzieć na wulicu.

Na dware stajała, pieknaja, čaroŭnaja noč! Nieba ciemnawata-siniaje, hłybokaje biez miery, doŭhaje i šyrokaje biez konca, husta natykanaje mihatliwymi, jasnymi zorkami, jak wializny darahi kupoł, ablehało kruh-kruhom čornuju hrešnuju ziamlu. Zorki wiesieła mihacieli. Kožnaja z ich dadziena asobnamu čeławieku i świecič datul, pakul toj nie zyjdzie z hetaho świetu. Tady zorka padaje na ziamlu i lije pa darozie swaje žałaśliwyje ahniewyje ślozy, katoryje na moment jakby zastywajuć na niebie, a paśla raptam prapadajuć...

Pamior čeławiek,—značyć, patuchła i zorka jaho!

Hetak kažuć ciomnyje ludzi, ŭ heta niekaliś wieryŭ i ja...

Ech, kolki hetych zorak tuchnie na našych wačach, braćcia mai!.. Zorki ščasliwych i nieščasliwych, zorki bahatych i biednych, zorki panoŭ i mužykoŭ!..

I ja ŭ hetu ciomnuju, dušnuju nočku pačaŭ ščyra, nie mihajučy wačyma, pilnawać, sačyć za kožnaju zorkaju, ci nie spadzie adna z ich na maich wačach?

Son zaŭsim pakinuŭ mianie.

I woś—tam daloka, na ŭschodnim kraju nieba, jak prychma jakaja, raptam adarwalis a try zorki i miham apali na ziamlu! — Čyje jany? Ci biednaho mužyka-pracoŭnika, ci pana wialmožnaho? Ci sirotki harotnaho, ci piastuna ščasliwaho? Nia wiedaju! Tolki ŭsio ž taki niejčyje jany dy jość!..—Može heta na maju karyść abarwałosia žyćcio trom čeławiekam?!

Pry hetaj dumce ja chacieŭ apuścić wočy, kali iznoŭ mnie pryjšłosia być świedkam spadańnia dwuch zorak... Tahdy ja raptam, nie pa swajej woli, apuściŭ nia tolki wočy, a i hаławu i pačaŭ razhledaci šeruju, nudnuju, akrytuju ćmoju ziamlicu, ścieny i strechi ciomnych, niziеńkich, padobnych adna da adnej mužyckich chaciu. U hаławu paleźli dumki, katoryje na wucha šeptali mnie: „Na što tabie hetaje nieba? Sto tabie jaho piеknaść dziŭnaja, jaho charastwo światoje?!—Ty—syn ziamli, nudnaj, čornaj ziamli; ty—niawolnik žyćcia ciažkaho, horkaho, padniawolnaho; ty afiara biedy, nieščaścia i niadoli! Nie na toje ty radziŭsia, kab dziwawacca charastwom pryrody, paznawać jaje, a paśla ŭ knižkach čyrkać ab joj, kab i twaje braćcia wučylisia lubić jaje!.. Ty—dzicia ludu ciomnaho, zabitaho, spracawanaho, dziela katoraho niema ničoha druhoha, aproč pracy ciažkoj, niazmožnaj, jakuju jon sam apiewaje ŭ pieśni nudnaj, złoženaj jaho bałačym sercam, jaho kłapatliwym mozham i napisanuju čystaju pamiaćciu na šera-čornych listoch času, katory biažyć biez konca... Usio što žywie na świecie, što jaho cikuje, jon znojdzie na hetych listoch, pračytaje... i pajmie..

Heta jamu znajoma—druhoha, inakšaho piśma, pakul što, jon nia ŭmieje čytać. Jamu najpierš treba taho, što datykałosia by jaho wušej, wačej, jaho ŭsiaje istoty, što uskałychnuło by im, abudziło ad wiekowaho snu, raspluščyło jamu wočy; tady jon padyjmie ich k niebu!.. Tady z jaho siamji wyjduć swaje rodnyje pieśniary, katoryje ŭ rodnaj mowie apiejuć usie dziwy świetu, druhim narodam daŭno wiadomyje“...

I čym dalej, tym bolej i bolej dumki aputywali mianie, ŭsio ščylniej nałazili ŭsio nowyje i nowyje, dy ŭsio zajadlejšyje, ciažejšyje; rabili z mianie biazwolnuju ich słuhu..

. . . .

... Kolki času, ja spaŭ? Što ja śniŭ? Nia wiedaju! Tolki, jak iznoŭ padniaŭ hаławu, ŭžo świežuju, wolnuju ad ciažkich dumak,—i kinuŭ wokam na dwor,—dyk nad ziamloj užo świaciło soniejko.

Hetym razam uzyjšło jano nadta dziŭnaje i čaroŭnaje!

Smieła i chutka wyjšło soniejko z-za lesu i pamalеńku pačeśnie pryhałubiło pračnuŭšujusia ziamlu i ŭsio žywoje na joj.

Usio wiesialej zatrepietałosia, zawarušyłosia i zwonka zaśpiewało ŭ wadzin hołas ščyruju litaniju ŭzyjšoŭšamu soniejku:

„Witajem ciabie, car świetu, car usiaho žyćcia na ziamli! Wialikaje i słaŭnaje sonce! Ty pryjšło da nas, razbudziło nas ad snu! My ustali na twoj prychod i družnie, chutka pojdziem da pracy! Nia schodź že na wieki ty z hetaho nieba—i ahniom ščaścia aświečaj hrešnuju chałodnuju ziamlu! Witajem ciabie, sonce!..“

Niejkaja radaść i lohkaść napoŭniła majo serce, i, abiarnuŭšy wočy na ŭschod, zaśpiewaŭ i ja razam z ŭsim žywym światuju, dziŭnuju, ščyruju pieśniu ŭzyjšoŭšamu soncu!..

Ciška Hartny.

Apostol Skoryny.

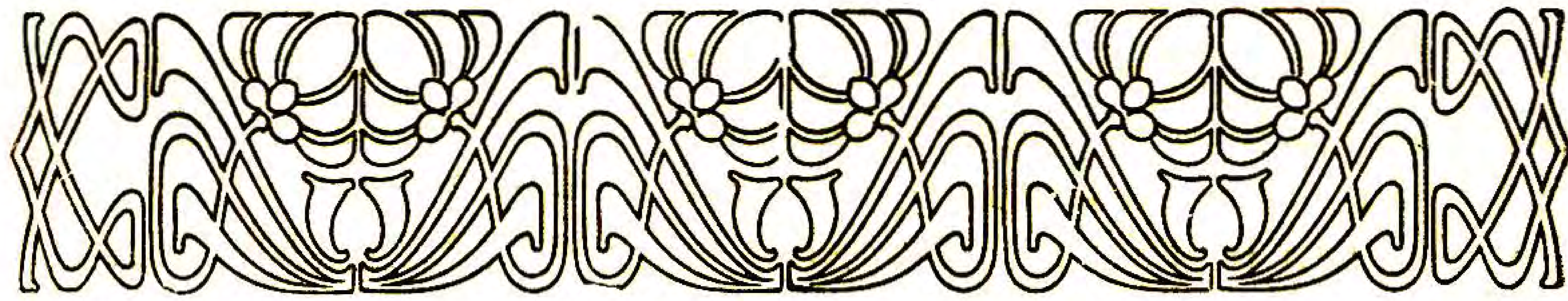

Biełaruskaja Bibliohrafija.

Biełarusk·je knihi XVI staleccia.

Бівлия руска выложена докторомъ францискомъ скориною из славнаго града полоцька, богу ко чти и людем посполитымъ къ доброму научению. (Praha Českaija 1517—1519).

Псалтырь Ф. Скорины. (Praha Českaija 1517).

Книга дѣянія и посланія апостольская зовемая апостол. Ф. Скорины Вильно 1525 въ домѣ бургомистра Якуба Бабіча.

Малая подорожная книжица (Псалтыр, Часословецъ, Акаѳисты, Каноны, Шестодневецъ, святцы краткіе и Пасхалія) Ф. Скорины. Вильно 1525.

Катихисісъ то есть наука стародавная хрістіаньская отъ светого писма для простыхъ людей языка руского въ пытаніахъ и отказѣхъ собрана. Несвижъ 1562 накладомъ Матѳіа Кавечинскаго, Симона Буднаго і Лаврентія Крышковскаго. (Нету katachizm—kalwinski).

Оправдание грѣшнаго человѣка предъ Богомъ. Несвижъ 1562 накладом Матѳіа Кавечинскаго, Симона Буднаго и Лаврентія Крышковскаго.

Книга зовомая евангеліе учительное отъ всѣх четырехъ евангелистовъ избранна... и выдана есть во отчизном имѣнію пана григорія ходкевича въ мѣсте зовомомъ заблудовью властным накладомъ его милости. 1568—1569.

Псалтырь съ часословцемъ. (Друкавана ў Заблудове) Иваномъ Ѳеодоровичемъ Москвитиномъ накладомъ пана Григорія Ходкевіча 1569—1570.

Апостолъ (Дѣянія и посланія Апостольскія) Друковано у Львове 1573—1574.

Евангеліе. (Четвероблаговестіе). Друковано у Мамонічэй. Вильно 1574—1575.

Псалтырь. Вильно у мамоничей 1575—1576.

Апостолъ. Вильно 1576.

Первая часть нового завета або тестаменту подлугъ словенского разделенья то есть отъ чотырехъ евангелістовъ святое евангеліе ісуса христа спісаное въ которыхъ іжъ одно пісмо евангельское прото однымъ словомъ его назвали евангеліе. (U drukarni Wasila Tiapinskaho kala 1580 hoda).

Книга новаго завѣта, внеиже на преди псалмы блаженнаго давида пророка и царя. Накладом князя Константина Острожскаго. Острог на Волыні 1580.

Библія спрѣчь книгы ветхаго и новаго завѣта, по языку словенску отъ евреиска въ еллиньскіи языкъ седми десят и двѣма богомудрыми преводники прежде воплощенія господа бога и спаса нашего ісуса христа тыи лѣта на желаемое повелѣніе птоломея филадельфа царя египетстк преведенаго зводу съ тщаніем и прилѣжаніемъ елико мощно помощію божіею послѣдовася и исправися в лѣто новоплощеніи господа бога и спаса нашего ісуса христа 1581. Остог 1580—1581. Накладом князя Константіна Острожскаго.

Хронологія Андрея Рымши. Острог 1581.

Псалтырь. Вильно 1581.

Октоихъ (осмогласнік). Надрукованы Васілем Гарабурдою, Вільно 1582.

Служебникъ у Мамонічей, благословеніемъ Онисифора митрополита Кіевскаго. Вильно 1583.

Катехизмъ **или наука всѣмъ православным христіяном к повченію велми полезно з латинскаго языка на рускіи язык ново преложоно. Друкованъ у Вильни року Божого нарожденія 1585 з дозволеньемъ старшихъ.** (Katal'cki katachizm napisany jezuitami).

Генадия патриярха константинопольскаго. по наречению сколяриса диалог или само друга розмова. Ку тому с книги Иоанна дамаскина, прение второе христіанина з сарацыном или з магметаном. И третее слово иже во святых отца нашего иоанна Златоустаго патриярха константина града в немже о терпѣнии и благохвалении да неплачемся злѣ о умерших. У Козмы и Лукаша Мамоничей. Вильно 1585.

Грамматика. Вильно 1586.

Трибуналъ обывателемъ великого князства литовского на сойме варшавскомъ даны року 1580. В Вилни в друкарни Мамоничовъ року 1586.

Псалтыр с Возслѣдованіемъ. У Мамонічей Вильно 1586.

Календар Римски новы Герасима Смотрицкаго. Острогъ 1587.

Статут велікого князтва літовского от наяснешого государя короля его милости жикгимонта трете-

го на коронацыи въ краковѣ выданы. Друковано вволь-номъ месте виленьскомъ, въ друкарни дому мамоничовъ. 1588.

Исповѣданіе о исхожденіи святого духа Острогъ 1588 г.

Маргаритъ Іоанна Златоустаго. Вильно 1588.

Чинъ Виленскаго Братства. Вильно 1588.

Грамота короля жикгимонта III. Вильно 1589.

Апостолъ у Мамоничовъ Вильно 1591.

Псалтырь. Вильно у Мамоничовъ 1592.

Псалмы давида пророка и царя. Извѣстуется путь къ благословенію вѣчному. Всяка радость яже неимат от добродѣтеле віну таковая абіе подвизаніе желаніе въ обретшимъ ту воздвизаетъ. Блаженно бо воистіну тож и добро. Кнемуж вся взірають, егож вся желають. В Вилни. Здрукарни Мамоничовъ року 1593.

Евангеліе толковое. Различными святыя каѳолическія сирѣч соборныя церкве христовы учителми. В вся до году седмицы, такожде же нагосподскія празники. В друкарни з дому мамоничовъ. Вильно 1595.

Катихизисъ С. Сизанія. (Wilno?) 1595.

Унія албо выкладъ преднейшихъ артыкуловъ ку зъодноченью грековъ с костеломъ рымскимъ належащыхъ. У. Вилни 1595. (Wydańnie jezuickaje, aŭtar zdajecca Ip. Pociej).

Псаломница (Псалтырь). Вильно 1595.

Молитвы повседневные з многих святых отцовъ церкве христовы учителей, с писма греческаго въ кратцѣ избраны И ины молитвы на всю седмицу святого кирилла инока. Выдрукованы сутъ въ Вилни. В друкарни братства церковного у привилеваной 1596.

Казанье святого Кирилла патріарха іерусалимскаго о антіхристѣ и знакох его з розширеніемъ науки проті ересей розны. Kazanie s. Cyrylla Patryarchy Jerozolimskiego o Antychryscie, y znakoch iego z rozszyrzeniem nauki przeciw herezyom roznym. W Wilnie, roku od stworzenia swiata 7104, а от воплощенія господа нашего ісуса христа 1596.

Псаломница (Псалтырь). Вильно 1596.

Часовникъ. Вильно 1596.

Лист Іеремеи Патріархи Константинопольскаго напоминалныи... о втором пришесвіи христовѣ и о Антихристѣ. Вильно 1596.

Грамматіка словенска совершеннаго искуства осми частій слова и иных нуждных. Ново составлена Л. Z. В Вилни 1596.

Наука ку чытаню и розуменю писма словенского: ту тыж о святой тройци и вочловеченіи господни. В Вилни. В друкарни Братства. Року Божого 1596.

Книга о новом календарѣ, Римъ въ друкарне апостольской року Божого 1596.

Описанье и оборона собору руского Берестейского В року 1596 месяца октебра пристойне од старшихъ згромажоного. У Вильни року Божого нароженья 1597.

Апокрисисъ албо отповѣдь на книжкы о соборѣ берестейскомъ именем людей старожитнои релѣй (набоженства) греческои черезъ Христофора Филялета (носца истиннолюбца) врихлѣ дана. З Вильня остатнего дня месяца октобра по старожитному року 1597.

Ектезисъ албо короткое собраніе справъ, которыя ся дялы на памятномъ Сыноди Брестенскомъ. (Вильно?)

Пересторога. (Wilno?).

Казаніе П. Могилы. Острогъ.

Biełaruskije knihi XVII staleccia.

Евангеліе у Мамоничей. Вильно 1600.

О вѣрѣ Л. Зизанія. Острогъ 1602.

Оборона собора флорентинскаго противъ фальшывому недавно отъ противниковъ згоды выданому, освѣцоному ксижати Яснѣ вѣльможному своему милостивому пану Янушови воеводѣ волынскому въ ласце божей душеспасительнаго здравья и фортуннаго въ долгій вѣкъ панованнія вѣрне жычитъ N. А. М К. Вильно 1605.

Лѣкарство на оспалый умыслъ чоловѣчій а особливе на затвердѣлые сердца людскіе заведеные свѣтомъ, альбо якими грѣхами... Даміан недостойный презвитеръ. Осгрогъ 1607.

Гармонія альбо согласіе вѣры сакраментовъ и церемоней святое восточное церкви съ костеломъ рымскимъ. (Wilno 1608 ?)

ѲЕΣЕΣ сиречъ извѣстны предложенія отъ ученій еже о тайнах церковныхъ. (Wilno 1608?).

Книга нового завѣта. Въ нейже напреди псалтырь блаженнаго пророка и царя давида. Выдана коштомъ и накладомъ вельможнаго пана богдана князя огинскаго подкомораго троцкаго працею и пильнымъ стараньемъ иноковъ церкви братское С. Духа. В Евю 1611.

Евангеліе альбо казаньня на каждую недѣлю и свята урочисты. В Евю 1616.

Евангеліе учительное альбо казаньня на недѣли презъ рокъ цалы и на праздники господске. Въ Романовѣ Волынскемъ 1619.

Казаніе на честны погребъ Леонтья Карповича Епископа Мелетія Смотрицкаго. Вильно 1620.

Ляментъ свѣта убогихъ Мелетія Смотрицкаго. Вильно 1620.

Палинодія чили отреченіе Захаріи Копыстенскаго В Киевѣ 1620.

Псалтыръ блаженнаго пророка и царя Давида Вильно 1623.

Омилія альбо казаніе на погрѣбѣ отца Елисея Плетеницкаго року отъ созданія міра 7133 Захаріи Копыстенскаго (Kijew?) 1625.

Бѣседы духовныя преподобнаго Макарія Египетскаго многими пожитками душезбавенными наполняныя о нужномъ христянамъ доскональствѣ. Вильно 1627.

Увѣщеваніе виленской братіи Мелетія Смотрицкаго. Краковъ 1629.

Антідот Андрея Мужиловскаго. (Wilno?) 1629.

Вирши съ григорія богослова въ святы вѣлики пятокъ. Львовъ 1630.

Гисторія албо правдивое выписаніе святого Іоанна Дамаскина о житіи святыхъ преподобныхъ отцовъ Валаама и Осафа и о наверненю Індіанъ. Старанемъ и коштомъ іноковъ общежителного монастыра Кутенеского. 1637.

Діоптра альбо зерцало и выраженіе жывота людского на сѣмъ свѣтѣ Ігумена Витолія. Вильно 1642.

Коротки зборъ благочестной вѣры. В Печерской Лаврѣ 1645—1646.

Зобраніе короткой науки о артыкулахъ вѣры православно-католицкой христианской як церковъ всходняя, апостольская учитъ. Львовъ 1646.

О дворѣ Турскаго султана. 1649.

Ключъ разуменія Іоанникія Галятовскаго. Киевъ 1659.

Конфедерація войска великаго княжества литовскаго. (Wilno?) 1662.

Небо новое съ новыми звѣздами Іоаанікія Галятовскаго. Киевъ 1665.

Казанія или поученія прыданыя до книги „Ключъ разуменія". Кіевъ 1666.

Небо новое съ новыми звѣздами Галятовскаго. Черниговъ 1677.

Повѣсти смѣхотворны: 1679.

Кроника о земли польской (1681).

Краткія и вензловатые повѣсти Б. М. др. і г.

Путешествіе у землю святую Радзивилла Б. М. др. і г.

Книга совѣтъ воинскій з Б. Папроцкаго Б. М. др. і г.

Зерцало человека христіанскаго. Б. М. др. і г.

О лѣкарствахъ Сиренюша. Б. М. др. і г.

Гисторія Гвагнина. Б. М. др. і г.

Кроника литовская Стрыйковскаго. Б. М. др. і г.

Проблемата философа Аристотеля Б. М. др. і г.

Літос или Камень съ пращи истины церкви Б. М. др. і г.

Мечъ духовны на помощъ церкви воюющей Лазара Барановича. Киевъ 1686.

Боговѣ поганьсци Галятовскаго. Черниговъ 1686.

Души людей умерлыхъ зъ тѣла выходячи одходятъ на тры мѣста: инши до неба, инши до пекла, иншы на мытарства. Праз вѣлебнаго Архімандрита Галятовскаго. Черниговъ Сѣверски 1687.

О сакраментахъ. Леона Кишкн. Полоцкъ 1697.

Небо новое съ новыми звѣздами Галятовскаго. Могилевъ 1699.

Biełaruskije knihi XVIII stalećcia.

Собраніе припадковъ духовнымъ особомъ потребное имущее въ себѣ науку о Сакраментахъ, о десяти Божихъ приказаньяхъ. Супрасль 1722.

Zbior praw i przywileiów Wilnu służących zebrał Piotr Dubieński, burmistrz Wileński. Wilno 1788. (Mnoha dokumentoŭ uadrukowanych pa biełarusku).

Бѣсѣды парохіальныя. Почаевъ 1789.

Прологъ. Супрасль 1791.

Пѣсни Давида пророка и царя. Почаевъ 1798.

Казання коштомъ Францишка Владислава Чарнецкаго. Луцкъ 1798.

(S pryčyny niedachwatu miejsca ŭ hetym hadu ŭ Kalendary drukujecca tolki bibliohrafija do XIX-ho stalecсia).

Romuald Ziemkiewič.

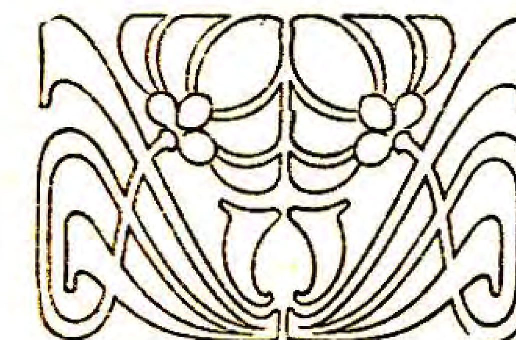

ŽARTY.

Razumny chłopiec.

— Čaho płačeš, Januk?
— Kapiejku zhubiŭ.
— Woś tabie dźwie, tolki nie płač.
Januk uziaŭ dźwie kapiejki, schawaŭ dy iznoŭ płače.
— Da čahož ty płačeš?
— Jak že mnie nie płakać? Jakby nie zhubiŭ henaj kapiejki, dyk mieŭ by ŭžo try.

Biednaja baba.

— Čaho wy, babka płačecie?
— Jak že mnie, hałubok, nie płakać, kali čytali ŭ cerkwi, što na tym świecie budzie „płač i skryhot zubami“. A čym že ja budu skryhatać, kali ŭ mianie ani adniusieńkaho zuba niema?

D z i a k.

— Dziače, dziače! čaho siemja płače?
— Nia ŭsim že piejać.

K a ŭ b a s a.

Kazaŭ mnie adzin dziadźka: što, jakby kaŭbasa mieła skrydły, tady b piekniejšaj ptuški nie było b na świecie.

Dobry syn.

— Ej, synok, nie rabi tak, a to budziem bicca!
— Tpru...
— A što?
— Što ž, kali bicca, tak bicca.

Jak lepiej.

Spatkali čeławieka razbojniki. Adzin kaže: „Zarežem!“ Druhi kaže: „Pawiesim“. A hety čeławiek: „Rabicie—kaže—ludzi dobryje, jak lepiej!“

Aby skarej.

Sabraŭsia jechać na kirmaš čeławiek z žonkaj. Sieli abiedać. Žonka kaže: Ješ, ty, jušku, a ja kuracinku, kab skarej“. „Dobra“.—Paabiedali.—Wyjšli na dwor, čeławiek i kaže: „Siadaj, žonka, na woz“.—„Dy ješče nie zapreženo?“—Nie trać času, aby skarej“—sieŭ na kania dyj pajechaŭ na kirmaš.

Dziciatko z płačem.

Adnaho razu siadzieli kupcy na zaježdžym dware; haspadynia wyjšła s chaty, a hłopčyk jaje pačaŭ kryčać za matkaj. Kryčaŭ, pakul nie zmaryŭsia, a tady zamoŭk.
— Nu, dziakuj Buhu, pierestaŭ—kaže adzin kupiec.
A chłopčyk, pačuŭšy heta adkazywaje:
— Aha, pierestaŭ. Adpačynu dy iznoŭ budu.

Dobraja kucharka.

Kazała niawiestka: „čort jaje, mama, wiedaje, hetutuju swiakroŭku! Jana waryć boršč u takim sahanie, jak wiadro, dy usio zjaduć i ješče im mało. A ja zwaru u maleńkim, a ŭsio-ž bolš paławiny astajeca“.

Dzied dy baba.

Niedzie, kažuć, dzied dy baba paswarylisia pamiež saboj dyj pastanawili adno da druhoho nie hawaryć. Ale nia doŭha wytrymali, bo ŭ baby ciarpieńnia nie chwaciło, dyk jana i pytajecca: „Stary, ci ty ŭčora čchnuŭ?“ „A što?“—panura adkazywaje jon. „Budź zdaroŭ!“ łaskawa kaže jana“—„Dziakuju“. Hetak i pahadzilisia.

Baćka cyhana.

— Cyhanie, twajho baćku zławili!
— Dzie?
— U kamory.
— Woś dziwa! U kamory kožnaho złowiš! A wy jaho ŭ pole puścicie, dy tahdy ławicie!

M a č y c h a.

Abdzieliła mačycha dwoch swaich pasynkoŭ kožnaho cełym jabłykam, a swajmu synu ničoha nie dała, dy kaže da pasynkoŭ: A wy-ž i majmu synu dajcie choć pa paławince“.

B r e c h u n y.

Adzin hłopčyk kazaŭ: Jak ja byŭ chwory, dyk da mianie pryjšło šeść znacharoŭ i dźwie čaraŭnicy“. A druhi na toje i atkazaŭ: „A jak ja byŭ hwory, dyk cełyy tydzień piered chataj stajaŭ woz z damawinaj“.

Čamu ludzi z roznymi wałasami rodziacca?

— Čaho heta ludzi rodziacaa to čornyje, to biełyje?
— Bo adny rodziacca ŭ dzień, a druhije ŭ nočy.
— Rudyje kali rodziacca?
— Tak sama ŭ dzień, tolki tady, jak sonce duže palić.

Nieudziačny.

— Spiekła ja siahońnia, mamu piroh swajmu čeławieku, dy taki rumiany, jak jabłačko. A jon jak udaryć mianie pirahom u plečy, usio roŭno jak kamianiom. Až ciapier balić.

Abraz i tabaka.

— Byŭ na kirmašy, kumie?
— Byŭ Abraza kupiŭ.
— Anu, pakažy.
— A badaj że ciabie, kumie... nia mahu razwiazać—ruki pamiorzli.
— Dyk ciahni, kumie, s kapšuka tabaku—zakurym.
— Dawaj bardžej.

Aściarožnyje.

Išli raz lesam hłuchi, ślapy, krywy dyj hoły. Až hłuchi kaže: „Słuchajcie, niešta tresnuło“. A ślapy: „hladzicie, heta razbojniki“.—„Skarej na ŭcieki“ kaže krywy. A hoły: „bo nas abdziaruć“.

Nasy abciraje.

— Maja žonka, jak pryjdzie ŭ cerkwu, dyk usim nasy paabciraje.
— Čamu?
— Bo jak zasmorkajecca, dyk kožny, chto jaje ŭhledzić, nos sabie wytre.

Za što?

Wučyciel pytajecca wučńia ŭ škole:
— Za što Boh wyhnaŭ Adama i Ewu z raju?
Za toje, što jany źjeli zialonaje jabłyčka, a zialonaho nia možna jeści, bo žywot zabalić.

Cyhanski wykrut.

U adnaho haspadara zaharełasia chata. Ludzi źbiehlisia ratawać, a cyhan staŭ dyj kryčyć na ŭsio horła:
— Hasicie, ludzi, hasicie.

— A ty-ž čamu nie pamahaješ? pytajucca jaho.
— E, ješče skažuć, što ja ukraŭ niešta.

Nia ludzi.

Spatkalisia raz biełarusy z mazurami. Woś mazury i pytajucca:
— „Cho wy takije?“—„My mužyki“—atkazywajuć biełarusy. — „Aha muzycy. A adkul idziecie?“ — „Ad Buha“—Aha, ad Boha. A štož wy niasiecie na kijach?“—„Pastały“. „Aha, apostały“. „Baččie źwiernuŭsia na reščie adzin z mazuroŭ da swaich, ja dobra kazaŭ, što heta nia ludzi. Heta apostoły i muzykanty ad Boha“.

Što tydzień.

Pytaŭsia biełarus maskala:
— Kali u was Wialikdzień?
— U Piatroŭku,--kaže, maskal.
— Nie nia toje. Kali u was Waskrasieńnia?
— Ewwa! u nas što tydzień woskrasieńnie bywaje.

Durny syn.

Prasiła ŭdawa swajho syna:
— Idzi, synku, da pana dyj skažy: „Prasiła mama jasnawielmožnaho pana, kab wy nam dali žerdak śwince chleŭ adharadzić“.
A syn pryjšoŭ da pana dyj kaže: „prasiła mama pana, kab wy nam dali wialmožnych jasnaj śwince chleŭ adharadzić.“

Kaniec.

Wybačajcie, dobryje ludzi, ŭžo mnie brechać budzie —treba na druhi świet jechać, dy tam rukami mahać. A tam ludzi nie hulajuć, sol na žyta mieniajuć.
Woś wam i ŭsia kazka, a mnie abarankoŭ wiazka.

Sabraŭ i padaŭ **Romuald Ziem—wič.**

Але самого Бога не его светою справедливостью и право посполи-
тое незменные свое передъ очима маючи, тыхъ роковъ николи
не умешкиваючи, кромъ великое а правдивое зложное хоробы албо
на томъ справедливе присегаю, такъ ми Боже помози. А естли бы
несправедливе, Боже мя убий. А писаръ земский маеть по руску
литерами и словы рускими вси листы, выписы и позвы писати,
а не иншимъ езыкомъ и словы. А присягнути маеть на врядъ сво

Adrywak Litoŭskaho Statuta 1588 h.
(po ekzemplaru Wilensk. Publ. biblioteki).

BIEŁARUSKAJA WYDAUNICKAJA SUPOŁKA

„Zahlanie sonce i u naše wakonce"

Piecierburh 6 linija d. № 1 kw. 20.

Pryjmaje da druku biełaruskije rukopisi. Sabiraje dla wydańnia biełaruskije muzykalnyje twory i narodnyje pieśni z notami. Pradaje swaje i čužyje biełaruskije wydańnia—ruskimi i łacinskimi literami, a takže wysyłaje swaim čytačam knihi ŭ roznych druhich mowach pa čužym katałoham. Zakazy spoŭniaje dobra i skora. Kniharniam sa swaich wydańnioŭ robić wialikšuju skidku. Katałoh biełaruskich knih i kopiju umowy wysyłaje biezpłatna. Zapisaŭšymsia ŭ Supołku pawedłuh umowy, a takže uniossym naŭpierad nia mienš za 3 rb. hrošej, Supołka wysyłaje usie nowaści biełaruskaj literatury kožny raz pa wychodzie ich u świet, pakul chwataje prysłanych hrošej. Chto wypisywaje knih wydańnia Supołki za adzin raz bolš jak za poŭrubiel hatowymi hrašmi,— nie płacić za pieresyłku knih.

Supołka wydała i uziała na skład.

Беларускі лемэнтар 6 к. з рыс.
Першае чытаньне 6 кап. з рыс.
Другое чытаньне 25 кап.
Гутаркі аб небе і зям. 15 кап. з рыс.
Жалейка Я. Купалы 50 кап. лепш. выданьне 80 к.
Цукер В. Тройцы 3 кап.
Гутаркі аб гаспадарцы 3 к.
Як ратаваць уздутую жывёлу 3 кап. з рыс.
Дым Конопніцкай 4 кап.
Вязанка Я. Лучыны 4 кап.
Казкі А. К. 6 кап.
Казка аб вадзе 3 кап.
Тарас на Парнасе 5 к.
Гедалі Э. Ожэшковай 6 к. з рыс.
Зямельная справа ў Новай Зеляндіі 3 кап.
Як бараніцца ад халеры А. Гр. 1 кап.

Biełaruski lementar 6 k. z rys.
Pieršaje čytańnie 6 k. z rys.
Dudka biełaruskaja M. Buračka (niema ŭ S-ce).
Smyk biełaruski M. Buračka (niema ŭ S-ce).
Pan Tadeuš Marcinkiewiča 25 k. lepš. wydańnie 50 k.
Hapon Marcinkiewiča 15 k. lp. 30
100 prykazak, zahadak ect. 13 k.
Cukier W. Trojcy 3 k.
Hutarki ab haspadarcy 3 k.
Jak ratawać uzdutuju žywiołu 3 k. z rys.
Gedali E. Oržeškowaj 6 k. z rys.
Ziamielnaja sprawa ŭ nowaj Zelandii 3 k.
Kazka ab wadzie 3 k.
Taras na Parnasie 5 k.
Jak baranicca ad chalery A. Hr. 1 k.
Karotki katechizm 5 k.

Dumki białoruskie — spisane przez W. Weryhę Kraków 1889 40 k. Podania białoruskie, zebrane przez W. Weryhę Lwów 1889 r. 80 kap.

Apryč hetaho ŭsiaho možna wypisywać s Supołki. Бѣлоруссы А. Новины 10 к. Словарь бѣлорусскаго нарѣчія Носовича 3 р.; Программа для собиранія особенностей бѣлорусской рѣчи Карскаго 25 кап.; Государственное Хозяйство В. Княжества Литовскаго. Довн. Запольскаго 4 руб.; Очерки по организаціи западно-русскаго крестьянства въ XVI в. Дов.-Запольскаго 3 р. 50 к.; Западно-русскіе переводы псалтыря въ XV—XVIII в.в. изслѣдованія Карскаго 3 р. документы Московскаго Архива, М-ва Юстиціи (найбольш беларускіе) 3 р.; Страница изъ исторіи крѣпостного права въ XVIII—XIX в.в. Довн.-Запольскаго 20 к.; матеріалы для изученія языка и быта русск. населенія Сѣверо-Зап. края, собраные П. Шейномъ т. I бытовая и семейная жизнь бѣлоруса въ обрядахъ и песняхъ ч. 1-я 3 р., ч. 2-я 2 р.; т. II сказки, анекдоты, легенды, пословицы, проклятія, заговоры и проч. 3 р. ; т. III описаніе жилища, одежды, игръ, колдовства, знахарства и тому под. 3 р.; Верхнее Поднѣпровье и Бѣлоруссія съ 11 политипаж., 37 діагр., съ 11 картами, составили П. Семеновъ, Довн.-Запольскій и др. (IX томъ геогр. описанія Россіи)—3 р. 75 к., въ переплетѣ 4 р. и 4 р. 75 к.

Pačtowyje biełaruskije pisulki roznych hatunkoŭ pa 5 k. i druh.

Wydańnia Supołki naznačeny—o pierekłady -kropkaj.

Zdany ŭ druk: VI i VII tomy biełaruskich pieśniaroŭ i pieršy sšytak biełaruskich pieśniaŭ z notami.

Рекламируйте

Ваши предпріятія

въ

Ботаническомъ Саду.

Онъ и лѣтомъ, и зимой посѣщается массой избранной публики.

Рекламируйте

Ваши предпріятія

въ

ПОЧТОВО-ТЕЛЕГРАФНЫХЪ УЧРЕЖДЕНІЯХЪ

Виленской, Ковенской и Сувалкской губ.

100,000

человѣкъ разн. состояній

ежедневно

видятъ Вашу Рекламу.

Обращайтесь исключительно къ Т-ву „Реклама“.

Т-во

„РЕКЛАМА“

Контора: Вильна, Георгіев. пр. 4, кв. 10.

Тел. 830.

Рекламируйте

Ваши предпріятія

на программахъ спектаклей русской труппы въ городскомъ театрѣ и военномъ манежѣ.

ВАША РЕКЛАМА

въ теченіи зимняго сезона (около 6-ти мѣсяцевъ) ежедневно разойдется въ сотняхъ экземпляровъ.

Рекламируйте

Ваши предпріятія

въ „Справочной книгѣ о телефон. сообщеніяхъ гор. Вильны“.

ОНА

круглый годъ служитъ настольной справочной книгой болѣе чѣмъ для 1000 абонентовъ и кромѣ того расходится въ огромномъ количест[в]ѣ экземпляровъ какъ „С[illegible]у[illegible]никъ-Справочникъ по городу Вильнѣ“.